

CRP V5-2154:
Razvoj in predlog
implementacije
instrumenta za doseganje
usklajenosti resornih
oziroma razvojnih politik s
strategijo prostorskega
razvoja Slovenije (TIA-SI)

Ljubljana, september 2022

VMESNO POROČILO 2

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Naslov projekta: CRP V5-2154: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije (TIA-SI)

Avtorji: Naja Marot, Barbara Kostanjšek, Manca Krošelj

Institucija: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Trajanje projekta: 1. 10. 2021 – 30. 9. 2023

Vrednost projekta: 90.000,00 EUR

Financiranje: Agencija RS za raziskovalno dejavnost (ARRS, skupna pogodba za UL), Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstvo za infrastrukturo.

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Kazalo

SEZNAM KRAJŠAV	1
1 UVOD	3
2 SEMINAR O PRESOJI UČINKOV NA PROSTOR	4
2.1 Namen, cilji in vsebina seminarja	4
2.2 Stanje na področju presojanja (rezultati ankete pred seminarjem)	5
2.2.1 Sodelujoči v anketnem vprašalniku	5
2.2.2 Trenutno stanje izvajanja presoj pri pripravi in spremljanju izvajanja politik/predpisov	6
2.2.3 Poznavanje presoj in sodelovanje v njih	6
2.2.4 Pristop k pripravi predpisov	7
2.2.5 Sodelovanje z MOP-om	8
2.3 ESPON TIA hitri pregled: Orodje za presojo učinkov na prostor	9
2.3.1 Izhodišča	9
2.3.2 Postopek izvedbe hitrega pregleda ESPON TIA	10
2.3.3 Vprašalnik za hitri pregled ESPON TIA (ang. <i>TIA Neccessity Check</i>)	14
2.4 ESPON TIA orodje	17
2.4.1 Izhodišča	17
2.4.2 Postopek uporabe ESPON TIA orodja	17
2.4.3 Praktični primeri uporabe orodja TIA	21
2.5 Ovrednotenje pristopov (rezultati ankete po seminarju)	24
2.5.1 Skupni komentar izvedbe seminarja	24
2.5.2 Ocena uporabnosti hitrega pregleda ESPON TIA	25
2.5.3 Ocena uporabnosti ESPON TIA orodja	26
2.5.4 Ocena ustreznosti pristopov k ocenjevanju	27
3 PREVERITEV ENAKOVREDNE OBRAVNAVE ŽIVLJENJSKIH MOŽNOSTI	28
3.1 Namen, cilji in vsebina testiranja	28
3.2 Preveritev enakovredne obravnave življenjskih možnosti	28
3.2.1 Izhodišča	28
3.2.2 Postopek	28
3.2.3 Vprašalnik	30
3.3 Rezultati testiranja: Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (predlog za obravnavo) ..	33

3.3.1 Predstavitev Zakona o celostnem prometnem načrtovanju (predlog za obravnavo)	33
3.3.2 Povzetek rezultatov.....	34
3.3.3 Podrobnejši rezultati.....	34
3.4 Rezultati testiranja: Zakon o urejanju prostora, ZUreP-3	37
3.4.1 Predstavitev Zakona o urejanju prostora, ZUreP-3.....	37
3.4.2 Povzetek rezultatov.....	37
3.4.3 Podrobnejši rezultati.....	38
3.5 Ovrednotenje pristopa.....	42
 4 SKLEP.....	 43
 5 VIRI IN LITERATURA.....	 44
 PRILOGE	 45
 Priloga 1: Vsebina vloženke o presoji učinkov na prostor	 45
Priloga 2: Obrazec za prvo testiranje - nemški pristop – preveritev enakovredne obravnave ...	47
Priloga 3: Prijavnica in anketni vprašalnik v podporo izvedbi seminarja na temo presoje učinkov na prostor	57
Priloga 4: Anketni vprašalnik o seminarju in predstavljenih pristopih	62
Priloga 5: Seminar o presoji učinkov na prostor in predstavitev presoje učinkov na prostor (Naja Marot)	68
Priloga 6: Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 in Poročilo o prostorskem razvoju (Tomaž Miklavčič).....	85
Priloga 7: Prostorski informacijski sistem (Jurij Mlinar)	99
Priloga 8: Hitri pregled ESPON TIA in kontrolni seznam TIA: Primer uporabe kontrolnega seznama (Bernd Schuh in Roland Gaugitsch)	109
Priloga 9: Preveritev enakovredne obravnave življenjskih pogojev (Andre Schmode).....	122

Seznam krajšav

CPS	Celostna prometna strategija
CPVO	Celovita presoja vplivov na okolje
DPN	Državni prostorski načrt
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
ESPON	Evropska mreža za opazovanje prostorskega razvoja
JPP	Javni potniški promet
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MzI	Ministrstvo za infrastrukturo
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	Mala in srednje velika podjetja
NUTS3	Statistične regije
OCPS	Občinska celostna prometna strategija
OPP	Občinski prostorski plan
OPN	Občinski prostorski načrt
RCPS	Regionalna celostna prometna strategija
ReNDej	Resolucija o normativni dejavnosti
RPP	Regionalni prostorski plan
RIA	Presoja učinkov predpisov (okrajšava za ang. <i>Regional Impact Assessment</i>)
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije (tudi SPRS 2050)
TIA	Presoja učinkov na prostor (okrajšava za ang. <i>Territorial Impact Assessment</i>)
UE	Upravna enota
ZUreP-3	Zakon o urejanju prostora

1 Uvod

Na podlagi izpostavljenih teoretičnih izhodišč je namen te raziskovalne naloge analizirati obstoječe pristope k pripravi politik z vidika vključevanja oziroma tehtanja njihove prostorske občutljivosti in na osnovi tega zasnovati bolj poglobljen pristop presoje učinkov na prostor. V ta namen smo že pripravili analizo ključne znanstvene in strokovne literature na temo presoje učinkov na prostor ter pregledali primere dobrih praks držav EU pri vključevanju prostorskih vidikov v presoje učinkov predpisov. Poleg tega smo v prvem vmesnem poročilu opisali tudi 13 digitalnih in/ali komunikacijskih orodij, namenjenih podpori procesa priprave in spremljanja izvajanja politik in predpisov. V obdobju drugega vmesnega poročila (maj do september 2022) smo se zlasti ukvarjali z vprašanjem iskanja ustreznega prestopa in diseminacijo prvega vmesnega poročila.

V drugem vmesnem poročilu, ki v projektni prijavi predstavlja projektni rezultat R03 Prvo testiranje, naslavljamo zlasti del prvega in drugega od treh raziskovalnih vprašanj projekta in sicer:

_ Kako lahko s pristopom presoje prostorskih učinkov (ang. *territorial impact assessment* - TIA) v postopku priprave in sprejema resornih politik ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev in prioritet nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in koliko so v nasprotju z njimi?

_ Ali je treba predlagan pristop presoje prostorskih učinkov sektorskih politik prilagoditi za uporabo na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?

Z anketnim vprašalnikom, ki smo ga izvedli pred in po seminarju na temo presoje učinkov na prostor, smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri in na kakšen način sektorji že izvajajo presoje učinkov, kdo jih ponavadi izvaja in kako dobro sodelujejo z ministrstvom, pristojnim za prostorsko načrtovanje. Po seminarju, na katerem so se udeleženci seznanili s tem, kaj je presoja učinkov na prostor, kakšne pristope poznamo in preizkusili dve TIA orodji (TIA hitri pregled in ESPON TIA orodje), smo opravili še poizvedbo o tem, kako uporabni se zdita ti dve orodji udeležencem. Za prvo testiranje smo izbrali orodje »preveritev enakovredne obravnave življenjskih možnosti«, ki ga uporablja nemška zvezna vlada, da preveri, ali bo zvezna zakonodaja v pripravi morebiti še povečala razvojne razlike med posameznimi območji. V slovenskem primeru smo orodje preizkusili na Zakonu o celostnem prometnem načrtovanju (predlog za obravnavo) in Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-3). Rezultate testiranja povzemamo. Po izvedenem testiranju smo se zaradi majhnega števila udeležencev (predstavniki Ministrstva za infrastrukturo in Ministrstva za okolje in prostor) kar na delavnici pogovorili o uporabnosti tega orodja, o čemer prav tako poročamo v tem poročilu.

Poročilo se tako nanaša na naslednje cilje:

_ C02 - razviti predlog metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov (ang. *territorial impact assessment* - TIA) kot del procesa priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik v Sloveniji, ki omogoča analizo prostorskih vplivov za različne prostorske enote (administrativne ali območja s specifičnimi prostorskimi značilnostmi) ter omogoča boljše usklajevanje in integracijo politik;

_ C04 – izvesti pilotno preveritev predlaganega metodološkega pristopa in orodja presoje učinkov na primeru izbranih resornih politik/predpisov;

_ C06 - izvesti seminar za pripravljavce resornih politik/uporabnike in

_ C07 – diseminirati rezultate projekta preko celotne dolžine trajanja projekta.

2 Seminar o presoji učinkov na prostor

2.1 Namen, cilji in vsebina seminarja

V mesecu maju 2022 je bil organiziran poldnevni seminar na temo presoje učinkov na prostor, pomena presojanja in medsektorskega usklajevanja prostorskih politik in doslednega izvajanja Resolucije o normativni dejavnosti (ReNDej). Seminarja se je udeležilo 21 udeležencev, ki so prihajali s petih ministrstev: Ministrstva za kulturo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstva za javno upravo, Ministrstva za infrastrukturo (promet, energetika) in Ministrstva za okolje in prostor. Večinoma so bili to sekretarji na posameznih direktoratih ali sektorjih, npr. sektorju za trajnostno mobilnost in prometno politiko, ali svetovalci. Kot zunanje strokovnjake smo povabili predstavnike avstrijskega inštituta za regionalne študije in prostorsko načrtovanje (ÖIR), ki so avtorji vprašalnika TIA hitri pregled in skrbniki obstoječega ESPON TIA orodja. Inštitut je bil ustanovljen že leta 1957 kot glavni zvezni inštitut v podporo javnim in zasebnim organizacijam na področju strateškega prostorskega razvoja. Na seminarju sta ga zastopala Roland Gaugitsch in Bernd Schuh, ki imata oba dolgoletne izkušnje na področju presoje učinkov na prostor.

Cilji seminarja so bili naslednji:

- _ seznaniti se s presojo učinkov na prostor kot pristopom presojanja prostorske občutljivosti politik in zakonodaj ter prostorske diferenciacije njihovih učinkov;
- _ seznaniti se s trenutnim stanjem priprave nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (SPRS 2050), Poročila o prostorskem razvoju in Prostorsko-informacijskim sistemom:
- _ preizkusiti obrazec za hitro preveritev potrebe po izvedbi TIA in
- _ seznaniti se z orodjem ESPON TIA za spletno različico TIA.

Vsebine so podali: Naja Marot (UL BF; priloga 5), Tomaž Miklavčič (MOP; priloga 6) in Jurij Mlinar (MOP; priloga 7). Interaktivni del delavnice sta vodila avstrijska predstavnika. Njuni predavanji sta v prilogi 8. Kot del prijave na seminar smo izvedli tudi anketni vprašalnik (priloga 3), s katerim smo želeli preveriti, do kolikšne mere se presoja učinkov posledic ali druge presoje izvajajo na sektorski ravni in na kakšen način ter koliko se predstavniki sektorjev povezujejo s prostorskim sektorjem. Udeleženci seminarja so prejeli tudi zloženko na temo presoje učinkov na prostor in po končanem seminarju izpolnili še vprašalnik o uporabnosti orodij, predstavljenih na seminarju (priloga 4). Vsebina zloženke je razvidna iz priloge 1.

Slika 1: Izseka iz zloženke o presoji učinkov na prostor. Ilustracija: Manca Krošelj

Slika 2: Udeleženci na seminarju. Fotografija: Manca Krošelj

2.2 Stanje na področju presojanja (rezultati ankete pred seminarjem)

2.2.1 Sodelujoči v anketnem vprašalniku

Pred seminarjem smo izvedli anketni vprašalnik s potencialnimi udeleženci seminarja. Želeli smo izvedeti, kakšne naloge opravljajo udeleženci seminarja, v kolikšni meri poznajo in uporabljajo presoje pri svojem delu in koliko sodelujejo s prostorskim sektorjem. Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 16 vsebinskih vprašanj in osem vprašanj, vezanih na registracijo in izvedbo seminarja. V anketi je sodelovalo 16 udeležencev, od tega jih je 13 anketni vprašalnik izpolnilo v celoti. Od 16 je bilo šest sekretarjev, štiri svetovalci, štiri uradniki in dva podsekretarja. Porazdelitev anketiranih med ministrstvi je bila naslednja: z MOP-a in MKGP-ja so izpolnili po štiri zaposleni, z Ministrstva za infrastrukturo trije ter z Ministrstva za javno upravo in kulturnega ministrstva po eden.

Sodelujoči v anketi so našli različne naloge, ki jih opravljajo v povezavi s pripravo politik in predpisov in sicer:

- _ priprava zakonodaje in drugih predpisov, strateških prostorskih dokumentov in drugih politik,
- _ pobude za pripravo in priprava prostorskih aktov, kot so državni prostorski načrti,
- _ priprava analiz in sodelovanje v ciljnih raziskovalnih projektih, npr. na temo izboljšanja politik in predpisov,
- _ izvajanje nalog nosilca urejanja prostora, kot je priprava mnenj na prostorske akte in smernic,
- _ medresorsko usklajevanje in sodelovanje v medresorskih skupinah za pripravo predpisov,
- _ aktivnosti integracije prostorske in prometne politike,
- _ sistemske zadeve na področju urejanja prostora,
- _ ocena investicijske dokumentacije za projekte, npr. gradnje prometne infrastrukture,
- _ aktivnosti digitalizacije javne uprave,
- _ podpora izvajanju prostorskih politik na nacionalni, supranacionalni in EU ravni, npr. Alpska konvencija, Teritorialna agenda 2030 ter
- _ sodelovanje v mednarodnih projektih.

Iz zapisanega lahko povzamemo, da sodelujoči v vprašalniku izvajajo raznolike naloge, povezane s pripravo in spremljanjem izvajanja politik in predpisov tako na nacionalni kot tudi na transnacionalni ravni.

2.2.2 Trenutno stanje izvajanja presoj pri pripravi in spremljanju izvajanja politik/predpisov

Na to vprašanje je odgovorilo 15 sodelujočih. Osem jih je sporočilo, da v postopek priprave politik/predpisov vključujejo vnaprejšnje presoje učinkov ali druge pristope k analizi politik in sedem, da ne. Kot primere analiz in postopkov, ki jih izvajajo, so omenili:

- _ SWOT analiza, strateško vrednotenje, fokusne skupine,
- _ predhodno vrednotenje oz. spremljanje kazalnikov,
- _ analiza družbenih vsebinskih področij, identifikacija deležnikov, na katere bo predpis učinkoval,
- _ MSP test kot postopek presoje vplivov nastajajočih predpisov na gospodarstvo, predvsem na mikro, mala in srednje velika podjetja (MSP),
- _ celovita presoja vplivov na okolje, okoljsko poročilo,
- _ presoja učinkov/posledic predpisov v skladu z navodili in področij (na javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih letih, administrativne posledice na gospodarstvo, usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom EU),
- _ ugotavljanje skladnosti ciljev in usmeritev s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije in
- _ različne ad-hoc presoje.

Ugotovimo torej lahko, da se na ministrstvih izvajajo zelo različne presoje oziroma pristopi, namenjeni analizi politik, ki niso poenoteni in ki hkrati ne naslavljaajo prostorskih učinkov oz. prostorske občutljivosti posameznih predpisov in politik. Ta poudarek nakazujeta samo dve navedbi in sicer navedba zakonsko zavezujoče CPVO in prav tako zakonsko zavezujoče preveritve usklajenosti strateških usmeritev z usmeritvami za prostorski razvoj.

Sledilo je vprašanje o izvajanje presoj učinkov ali drugih pristopov k analizi politik v primeru spremljanja izvajanja politik/predpisov. V tem primeru so pozitivno odgovorili le trije udeleženci ankete, 11 pa jih je uporabo takšnih pristopov zanimalo. Tisti, ki izvajajo tudi monitoring, zato uporabljajo statistične analize, CPVO, okoljsko poročilo ter analizo stanja in trendov.

2.2.3 Poznavanje presoj in sodelovanje v njih

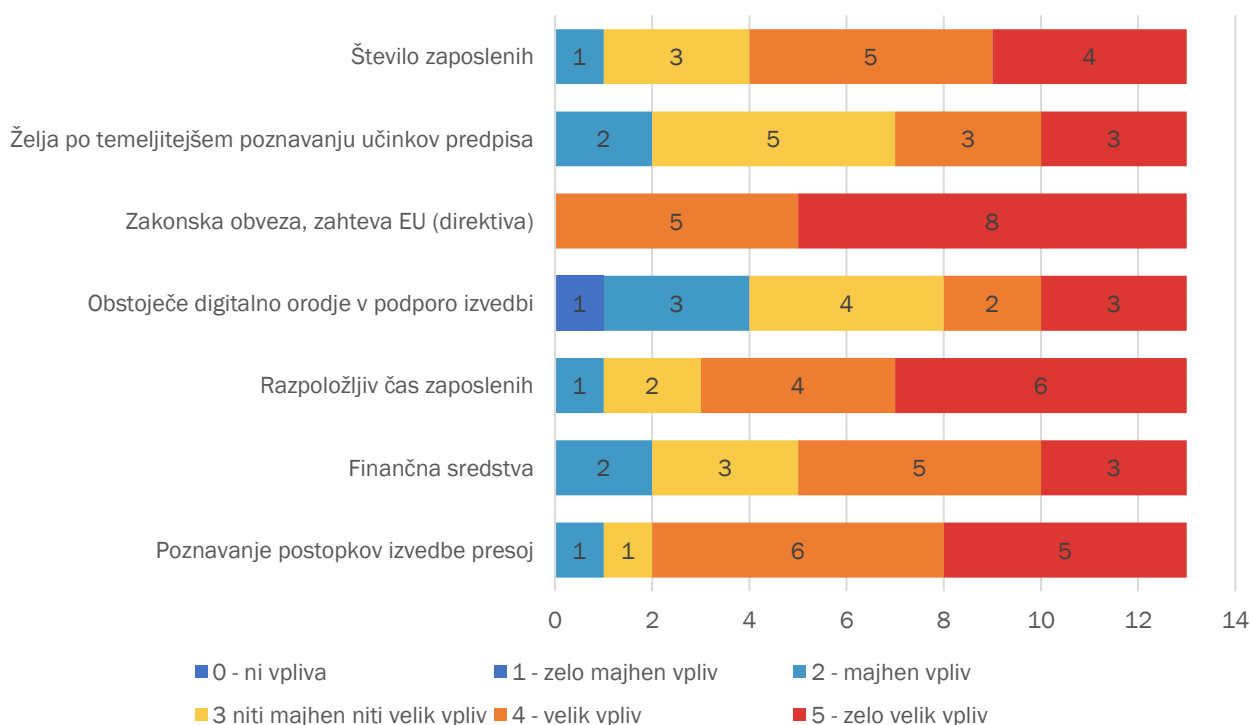
Udeležence smo povprašali tudi o tem, katere presoje še poznajo poleg tistih, ki jih izvajajo. Najpogosteje so omenili celovito presojo vplivov na okolje (5-krat) in presojo vplivov na okolje (3-krat). Presoja učinkov na prostor se je pojavila dvakrat, prav tako tudi presoja učinkov predpisov, četudi bi to morali izvajati vsi sektorji. Omenjeni so bili še pristopi presojanja, povezani s pripravo prostorskih aktov, kot so študije variant, presoja na varovana območja ohranjanja narave, presoja prostorske in okoljske dokumentacije in presoja vplivov osnutka načrta na okolje. Poleg teh so navedli še presojo učinkov na ravni EU – pristop Evropske komisije je poznala le ena oseba – in presojo učinkov na javne finance, gospodarstvo in administrativne ovire.

Zanimale so nas tudi njihove izkušnje s presojami učinkov, v katerih so že sodelovali. Takšne izkušnje je imela približna polovica udeležencev v anketi in sicer šest. Ti so sodelovali v:

- _ študijah variant pri državnih prostorskih načrtih,
- _ (celoviti) presoji vplivov na okolje za različne strateške dokumente (npr. SPRS) in prostorske akte,
- _ presoji vplivov na kulturno dediščino (na različnih administrativnih ravneh),
- _ presoja učinkov na prostor v okviru raziskovalnih projektov in
- _ interno vrednotenje učinkov ukrepov osnutka SPRS po domenah prostorske kohezije z namenom povečanju kohezijskega potenciala usmeritev in ukrepov SPRS 2050 in spremljanju negativnih trendov v prostoru.

Poročilo presoj, v katerih so sodelujoči v anketi že sodelovali, se konkretnije nanaša na prostor in presojanje prostorske dimenzije predpisov. Sodelovanje, poznavanje in izvajanje presoj je odvisno od številnih dejavnikov, v vprašanju 10 smo jih našli sedem in dali udeležencem tudi možnost, da jih še dodatno napišejo (glej sliko 3). Največji vpliv na izvajanje presoj imajo naslednji dejavniki: zakonska obveza na nacionalni ali evropski ravni, poznavanje postopkov izvedbe presoj in razpoložljiv čas zaposlenih. Najmanj pomemben dejavnik sta obstoječe digitalno orodje v podporo izvedbi in želja po temeljitejšem poznavanju učinkov predpisa. Manjši vpliv je še glede števila zaposlenih ali finančna sredstva, ki niso bila prepoznana kot tako pomemben dejavnik. Pod drugo so sodelujoči v anketi dopisali še: časovno dimenzijo priprave predpisov/strategij, s čimer so imeli v mislih zlasti časovno stisko zaradi kratkih rokov in neustrezno, prepozno vključenost v postopek priprave. Prav tako so izpostavili problematiko odsotnosti podpore vodstva za uvedbo presoje, ki ni zakonsko določena ali zahtevana.

Slika 3: Dejavniki izvajanja presoj v postopku priprave predpisov. (n=17)

2.2.4 Pristop k pripravi predpisov

Zanimalo nas je tudi, ali imajo sektorji kakšne svoje smernice za pripravo politik/predpisov, ki jim sledijo. Na to vprašanje je odgovorilo 12 sodelujočih v anketi, od tega osem negativno. Tisti, ki nimajo smernic, se zanašajo na splošne zakonske predpise (3-krat), ali upoštevajo usmeritve za pripravo nacionalnih strategij. Sektorji, ki imajo svoje smernice, so našli:

_ smernice Evropske komisije (EK) in lastne smernice za zagotavljanje dokumentov s skupno ribiško in celostno pomorsko politiko, npr. smernice za analizo razmerja med ribolovno zmogljivostjo in sredstvi, strateške smernice za trajnostni razvoj ribogojstva EU;

- _ navodilo o vsebini in postopku priprave gradiv ministrstva za infrastrukturo postopek priprave predpisa v IPP Ministrstva za pravosodje;
- _ smernice za pripravo občinske celostne prometne strategije, smernice za umeščanje kolesarske infrastrukture v urbanih območjih - infrastruktura za pešce, smernice za vzpostavitev sistema P+R (parkiraj in presedi) in umeščanje vozlišč P+R v urbanih naseljih, nacionalne smernice za pripravo mobilnostnih načrtov za ustanove (niso nujno namenjene pripravi politik, ampak ozaveščanju na področju urbanističnega oblikovanja in načrtovanja);
- _ splošne smernice s področja poselitve za pripravo občinskih planov in
- _ državni prostorski red v nastajanju (temeljna in podrobnejša pravila urejanja prostora, smernice urejanja prostora, priporočila za prostorsko načrtovanje, izvajanje ukrepov zemljiške politike).

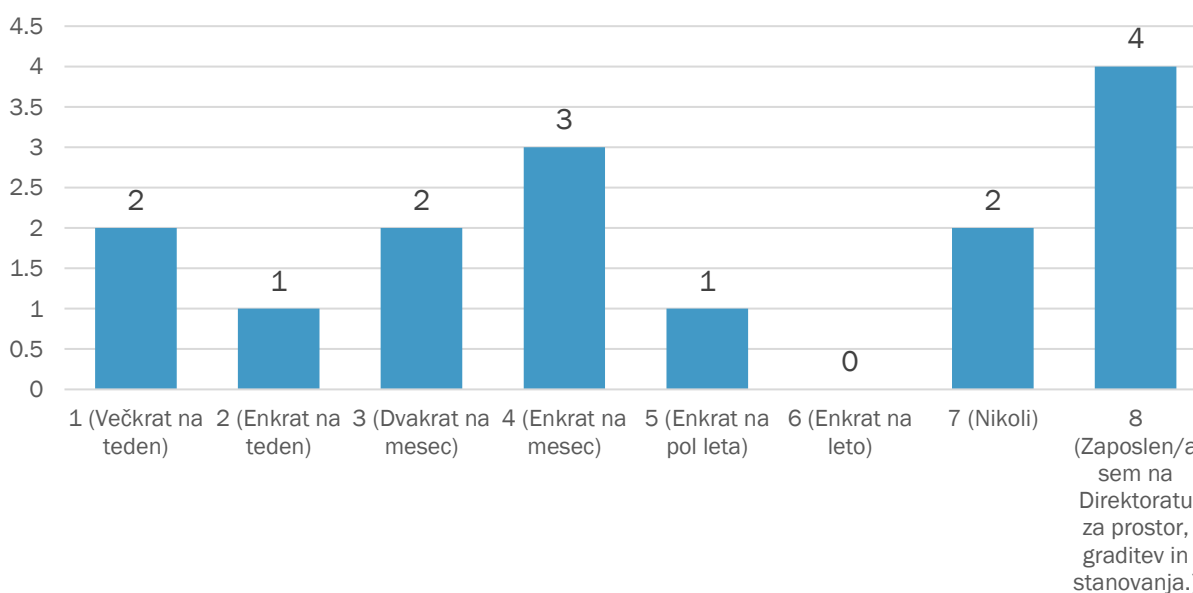
Poleg svojih smernic pa upoštevajo še:

- _ nomotehnične smernice Službe Vlade RS za zakonodajo in Resolucijo o normativni dejavnosti, Poslovnik Vlade RS (3-krat);
- _ smernice nosilcev urejanja prostora (priprava DPN) in s področja varstva okolja in
- _ smernice EU.

2.2.5 Sodelovanje z MOP-om

Ker se v projektu osredinjamo na področje prostora, smo sodelujoče v anketi povprašali tudi o sodelovanju z Direktoratom za prostor, graditev in stanovanja, ki je na nacionalni ravni zadolžen za pripravo in izvajanje zakonodaje in politik s področja prostora, spremljanje stanja v prostoru in druge naloge, povezane z upravljanjem prostora. Ena tretjina sodeluje enkrat do dvakrat na mesec, ena petina pa enkrat do dvakrat na teden. Redkeje jih sodeluje le nekaj. Štirje od sodelujočih so zaposleni na direktoratu. Iz tega lahko sklenemo, da so na seminarju sodelovali tisti predstavniki ministrstev, ki so v rednem kontaktu s prostorskim sektorjem.

Slika 4: Pogostost sodelovanja predstavnikov sektorskih ministrstev z Direktoratom za prostor, graditev in stanovanja. (n=15)

Najpogostejša naloga, za katero sodelujejo, je medsektorsko usklajevanje predpisov s področja prostora, resolucij, programov, državnih prostorskih občinskih prostorskih načrtov in občinskih podrobnih prostorskih načrtov. Prav tako sodelujejo pri pripravi politik, integraciji prometnega in prostorskega sektorja, priprava državnih prostorskih načrtov, npr. na področju energetike, usklajevanje strokovnih nalog ali tudi v primeru potrebnih pojasnil glede mnenj

o prostorskih aktov. Eden izmed udeležencev je zapisal, da zaenkrat v okviru njegovih delovnih nalog ni imel potrebe po sodelovanju z Direktoratom za prostor, graditev in stanovanja. Dva izmed udeleženi na seminarju do sedaj še nista sodelovala z Direktoratom za prostor, graditev in stanovanja.

2.3 ESPON TIA hitri pregled: Orodje za presojo učinkov na prostor¹²

Presoja učinkov na prostor – TIA (ang. *Territorial Impact Assessment*; odslej TIA) je standardni korak priprave predpisov za vsako večjo zakonodajno pobudo na ravni EU (tj. direktivo ali uredbo). Njen cilj je ustvariti vnaprejšnjo (ex-ante) sliko o potencialnih učinkih predpisa. Medtem ko so presoje okoljskih, družbenih in gospodarskih učinkov že ustaljeno obvezni deli zakonodajnega postopka, EU vse bolj poudarja tudi pomen učinkov na prostor.

TIA je način ugotavljanja prostorske porazdelitve namernih ali nenamernih učinkov, povezanih z izbrano politiko. S pravočasno uporabo v začetnih korakih priprave predpisov lahko TIA pomaga pri oblikovanju politike tako, da naslovi neenakomerno prostorsko porazdelitev neželenih in želenih učinkov na prostor. Zaradi pogosto abstraktne narave EU politik in težav pri njihovi interpretaciji na nižjih administrativnih ravneh, kot je regionalna, obstaja čedalje večja potreba po dostopni metodologiji, ki je enostavna za uporabo in daje rezultate, podprte z ustreznimi informacijami.

V ta namen se je Evropsko omrežje za spremljanje prostorskega razvoja – ESPON (ang. *European Spatial Planning Observation Network*; odslej ESPON) posvetilo razvoju in implementaciji hitrega in enostavnega pristopa za presojo učinkov na prostor. Rezultat je pristop "ESPON TIA Quick Check" (v prevodu ESPON TIA hitri pregled), ki je bil že večkrat uspešno uporabljen v pripravah predpisov EU in ki se skozi leta nenehno posodablja ter razvija. Pristop je participativen in se izvaja s pomočjo delavnic. V pomoč pri usmerjanju strokovne razprave o učinkih izbrane politike na prostor se uporablja digitalno orodje »TIA Webtool«.

2.3.1 Izhodišča

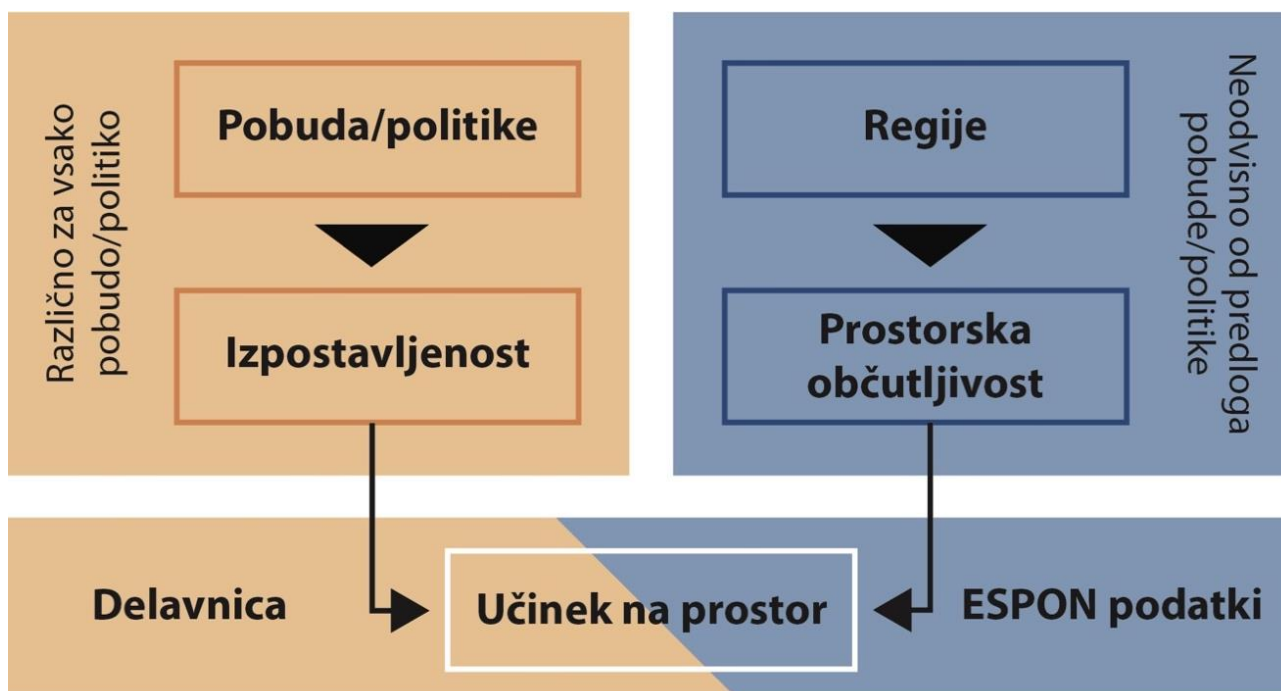
Metodološko ozadje TIA hitrega pregleda je koncept ranljivosti, ki ga je razvil Medvladni forum za podnebne spremembe Združenih narodov – IPCC (ang. *Intergovernmental Panel on Climate Change*; odslej IPCC). Na splošno to pomeni kombinacijo občutljivosti katerekoli preučevane enote na posamezen ukrep glede na izpostavljenost temu ukrepu ali mehanizmu. V okviru TIA to pomeni, da se »izpostavljenost« nanaša na ukrepe izbrane politike (npr. cilj/ukrep zmanjšanja emisij CO₂), pri čemer splošno predstavljamo, da so učinki enaki za vse regije oziroma izbrano območje presoje. Po drugi strani je »občutljivost« regije na izbrano politiko povezana z značilnostmi izbrane regije (npr. družbeno-gospodarske značilnosti) in se tako razlikuje glede na območje obravnave. »Izpostavljenost« je tako specifična glede na izbrano politiko (tj. enaka je za vse regije, vendar se spreminja glede na izbrano politiko) in je določena kvalitativno, medtem ko je »občutljivost« specifična glede na regijo (tj. spreminja se za vsako regijo, vendar je neodvisna od politike) in določena s kvantitativnimi podatki.

Kombinacija »izpostavljenosti« in »občutljivosti« nato ustvari informacijo o potencialnih učinkih politike ali predpisa na izbrano regijo. Slika 5 prikazuje metodološko shemo koncepta ranljivosti v okviru hitrega pregleda učinkov na prostor TIA.

¹ Povezava do TIA Quick check orodja: <https://www.espon.eu/tia-tool-2022>

² Izvleček je prevod zloženke (oktober 2019), ki je bila izdana v okviru projekta ESPON – EZTS: Projekt nadgradnje orodja ESPON TIA.

Slika 5: Koncept ranljivosti kot osnova hitrega pregleda TIA. (ESPON, 2019)

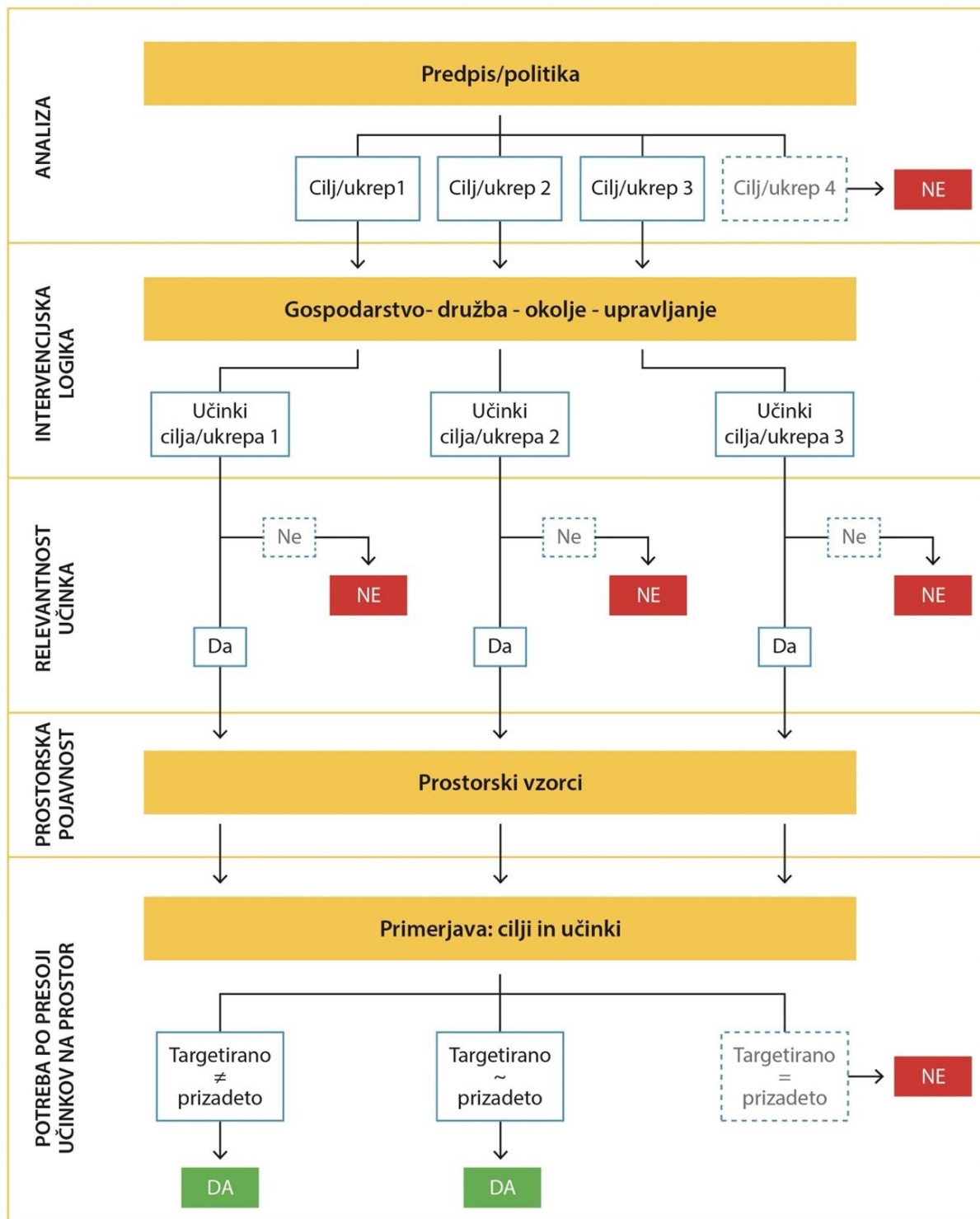
2.3.2 Postopek izvedbe hitrega pregleda ESPON TIA

Temelj hitrega pregleda TIA je kombinacija strokovnega znanja in strokovne presoje o »izpostavljenosti« politiki s kvantitativnimi podatki o »regionalni občutljivosti«, ki se izvaja v delavnični obliki. V okviru takšne delavnice moderator vodi strokovno razpravo na podlagi ugotavljanja možnih učinkov politike ter predhodne identifikacije ustreznih kazalnikov in izdelave kart vzorcev učinka na izbrani prostorski ravni s pomočjo spletnega orodja TIA. Moderatorji vodijo razpravo in razlago identificiranih potencialnih učinkov na način, da spodbudijo udeležencev k iskanju rešitev za zmanjšanje ali odpravo neželenih učinkov politike oziroma krepitev zaželenih učinkov. Da bi se zagotovila veljavnost in zanesljivost delavniških rezultatov, je pristop TIA po metodi hitrega preverjanja strukturiran v pet korakov. Kot prikazuje slika 6 na naslednji strani in podrobnejši opisi, ki sliki sledijo, so to naslednje koraki:

- _ analiza predpisa/pobude – izhodišče za nadaljnjo presojo;
- _ intervencijska logika;
- _ Identifikacija teritorialnega pomena;
- _ ugotovitev prostorskih vzorcev in
- _ potrebe po presoji učinkov na prostor.

Vprašalnik (Dallhammer in ostali, 2020), ki ga izpolnimo pri hitrem pregledu, je opisan v podpoglavju 2.3.3. Koraki so upoštevani tudi pri zasnovi spletnega orodja TIA, ki je bil posebej ustvarjen za pomoč moderatorjem pri pripravi in izvedbi presoje učinkov na prostor.

Slika 6: Diagram postopka odločanja - diagram prikazuje postopek odločanja v petih korakih (prirejeno po ÖIR). (Dallhammer in ostali, 2020, str. 5)

Prvi korak: Analiza predpisa/pobude

Prvi korak je analiza predpisa/pobude, pri čemer se upošteva vse pripravljene različice. To predstavlja izhodišče za nadaljnjo presojo. Cilj te analize je razlikovanje med štirimi možnimi primeri:

- Pobuda se odziva na prostorsko neenakomerno razporejen problem, vendar na ciljnih območjih učinkuje enakomerno.

Primer 1: Direktiva o čistih vozilih – direktiva določa minimalne standarde glede izpustov emisij in tehničnih specifikacij javnega naročanja vozil za javno uporabo (npr. javni prevoz, zbiranje odpadkov ipd.). Učinek Direktive je enakomerno porazdeljen po regijah, četudi je zaradi večje poseljenosti in posledično večje gostote vozil v urbanih aglomeracijah problem na mestnih območjih večji.

- Pobuda se odziva na prostorsko enakomerno razporejen problem, vendar na ciljnih območjih učinkuje neenakomerno.

Primer 2: Direktiva o pristaniških zmogljivostih – direktiva naslavlja problem onesnaževanje morja z ladjami po vsej Evropi in drugje. Območja, za katera veljajo pravila direktive, pa so skoncentrirana v regijah s pristanišči, v katerih bo potrebno odpadke zbirati in obdelati v skladu z direktivo o odpadkih.

- Pobuda se odziva na prostorsko neenakomerno razporejen problem in tudi na ciljnih območjih učinkuje neenakomerno.

Primer 3: Uredba o obstojnih organskih onesnaževalih (POP) – uredba nalađa pravila za prepoved uporabe in distribucije obstojnih organskih onesnaževal. Problem je prostorsko skoncentriran na območjih, kjer se POPs izpuščajo in/ali vnašajo – torej tam, kjer se porabljajo in tako vstopajo v okolje. Zakonodajni predlog obravnava tista območja, kjer se POPs proizvajajo ali vstopajo v EU – torej izvorna območja. Tako so lahko učinki na prostor neenakomerno porazdeljeni na obe strani – na izvorni in na ciljni.

- Pobuda se odziva na prostorsko enakomerno razporejen problem in tudi na ciljnih območjih učinkuje enakomerno.

Primer 4: Obdavčitev CO₂ – emisije CO₂ so univerzalni problem po vsej EU (z izjemo nekaterih vrhov in odlagališč na območjih z večjo/manjšo človeško dejavnostjo – npr. mestna strnjena naselja v primerjavi z neposeljenimi območji). Pobuda bo delovala povsod enakomerno, saj se bo izvajala glede na vir – torej po principu proizvajalca.

Problem/ pobuda	Deluje enakomerno na območja	Deluje neenakomerno na območjih
Je neenakomerno porazdeljen	Primer 1	Primer 3
Je enakomerno porazdeljen	Primer 4	Primer 2

Na podlagi izbora enega izmed štirih možnih problemskih izhodišč predpisa, različni sklopi kontrolnih vprašanj vodijo nadaljnjo oceno o relevantnosti učinkov na prostor in o potrebi po presoji učinkov na prostor.

Drugi korak: Intervencijska logika

V drugem koraku je potrebno pripraviti poenostavljeno logično verigo. Glede na strukturo presoj vplivov in učinkov v splošnih zakonodajnih postopkih se potencialne učinke strukturira po štirih tematskih področjih: gospodarstvo, okolje, družba in upravljanje.

Primer: Uredba, ki določa standarde učinkovitosti CO₂ za osebna vozila, je pobuda za prvi primer. Primer bo pokazal gospodarske učinke, ki so močno povezani zlasti z avtomobilsko industrijo, kar bo učinkovalo predvsem na regije z višjim deležem zaposlenosti prebivalstva v avtomobilski industriji kot to velja za druge regije.

Tretji korak: Identifikacija teritorialnega pomena

Prostorske učinke je treba upoštevati le, če obstaja jasna in neposredna povezava med pobudo in učinkom na regijo ali več njih. V skladu z orodjem za boljše pravno urejanje št. 19 se presoja, ali je učinek relevanten ali ne glede na naslednje dejavnike:

- relevantnost intervencijske logike – vsi parametri, ki neposredno prispevajo k doseganju cilja;
- absolutna moč;
- relativno moč za določene deležnike – npr. majhna in srednje velika podjetja, specifično industrijo;
- pomen za horizontalne cilje in politike Evropske komisije

Primer: Direktiva o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja je opredeljena tako, da prikazuje gospodarske učinke, povezane z BDP-jem regij, saj se bo delež moških, ki uporabljajo starševski dopust, zaradi veljavnosti direktive povečal. Vendar učinek na BDP ni niti neposreden cilj direktive niti nima dovolj velike absolutne ali relativne moči. Zato ga ni mogoče šteti za pomemben učinek.

Četrti korak: Ugotovitev prostorskih vzorcev

Po ugotovljenem naboru potencialno pomembnih učinkov je v četrtem koraku potrebno razmisliti, kakšne prostorske vzorce bodo ti učinki povzročili.

Primer: Direktiva o pristaniških napravah za sprejem odpadkov bo očitno učinkovala na obalne regije veliko močneje kot na druge regije. Direktiva se nanaša samo na objekte v pristaniščih (ne glede na velikost ali lokacijo), s čimer učinkuje na regije, ki se nahajajo ob morju ali blizu njega.

Rezultat bo široka slika porazdelitve verjetnih učinkov. V nadaljevanju se razišče, ali je porazdelitev po posameznih učinkih podobna ali obstajajo pomembne prostorske razlike glede na tematsko razsežnost.

Peti korak: Potreba po presoji učinkov na prostor

Zadnji korak orodja za podporo odločanju o TIA presoji je primerjava med namenom in ukrepi pobude ter dejansko pričakovano porazdelitvijo učinka na različnih območjih. Na podlagi takšne primerjave ima lahko pobuda enega od treh možnih prostorskih izidov:

- Ciljne regije se ujemajo z regijami, v katerih se bo verjetno pojavil učinek – TIA se ne priporoča.
- Ciljne regije se delno ujemajo z regijami, v katerih se bo verjetno pojavil učinek – TIA se priporoča.
- Ciljne regije se ne ujemajo z regijami, v katerih se bo verjetno pojavil učinek – TIA se močno priporoča.

Primer: Uredba o pristaniških storitvah je namenjena regijam z morskimi ali celinskimi pristanišči. Ker pristanišča pogosto delujejo kot glavna vozlišča za distribucijo blaga, se lahko učinki razširijo na sosednje ali celo bolj oddaljene regije, kar vpliva na njihove dobavne verige, medtem ko so glavne prizadete regije še vedno tiste z aktivnimi pristanišči na svojem ozemlju. Ciljne regije se tako delno ujemajo z verjetno prizadetimi regijami, zato se TIA priporoča.

2.3.3 Vprašalnik za hitri pregled ESPON TIA (ang. TIA Neccessity Check)

Prvi korak: Analiza pobude³⁴

Neenakomerna porazdelitev učinkov politike je lahko bodisi posledica problema, ki ga obravnava politika in je neenakomerno porazdeljena po vsej Evropi, bodisi posledica neenakomerne delovanja politike zaradi ciljev, usmerjenih v določene (tipe) regij. Za svojo pobudo izberite ustrezno možnost. Povzemite, kateri tipi regij (npr. obalne regije ali regije z visokim deležem ljudi, starejših od 65 let) so posredno ali neposredno targetirani.

1. Pobuda se odziva na neenakomeren problem, vendar deluje enakomerno na območju.
2. Pobuda se odziva na enakomeren problem, vendar deluje neenakomerno na območju.
3. Pobuda se odziva na neenakomeren problem in deluje neenakomerno na območju.
4. Pobuda se odziva na enakomeren problem in deluje enakomerno na območju.

Povzetek: _____

Če ste izbrali četrto možnost (4.), TIA ni potrebna, saj obravnavan problem in predlagani ukrepi ne ustvarjajo prostorsko različno porazdeljenih učinkov.

Drugi korak: Intervencijska logika

Intervencijska logika predstavlja logično verigo, ki povezuje izhodišča, ukrepe in pričakovane učinke pobude. V skladu s predloženimi smernicami pripravite logične verige, da ugotovite pričakovane učinke politike. Da bi poenostavili proces, intervencijsko logiko strukturiramo po štirih tematskih področjih: gospodarstvo, okolje, družba in upravljanje. Za vsako področje preverite, na katera polja posameznega področja bo pobuda verjetno učinkovala (izberete lahko več polj) in pojasnite kako in zakaj. Zgledna vodilna vprašanja vam bodo pokazala, kako presojati učinke. Vključite morebitne učinke, za katere menite, da so verjetni, ne glede na njihovo relevantnost. Ta bo namreč obravnavana v naslednjem, tretjem koraku.

Gospodarstvo:

1. Ali tržni delež malih in srednje velikih podjetij (MSP) v regiji igra pomembno vlogo pri učinkih pobude?
2. Ali pobuda predlaga različne ukrepe glede na stopnjo rasti ali gospodarsko uspešnost?

³ Spletni vprašalnik za hitro preveritev TIA (ang. TIA Neccessity Check) je dostopen na: <https://apps.espon.eu/TiaToolv2/welcome>

⁴ Vir: poročilo ESPON TIA Tool Upgrade (Dallhammer E., Gaugitsch R., Schuh B., Gaupp-Berghausen M., ÖIR), različice 31/01/2020, ki je bilo izdano v okviru projekta ESPON – EZTS: Projekt nadgradnje orodja ESPON TIA.

☐ BDP in gospodarska rast	☐ Konkurenca
☐ Položaj in rast sektorska	☐ Energetska neodvisnost
☐ Mala in srednje velika podjetja	☐ Gospodarska kohezija
☐ Inovacije in raziskave	☐ Dostopnost
☐ Tehnološki razvoj/digitalno gospodarstvo	☐ Infrastruktura
☐ Trgovina in naložbe	☐ Drugo

(Možnost izbire več odgovorov.)

Družba:

3. Ali delež visoko kvalificiranih prebivalcev vpliva na učinek pobude?
4. Ali pobuda predlaga različne ukrepe glede na demografske značilnosti?

☐ Delovni pogoji	☐ Izobraževanje in spretnosti
☐ Razporeditev dohodka	☐ Varnost
☐ Socialna vključenost	☐ Kulturna dediščina
☐ Zdravje in varnost	☐ Demografija
☐ Socialna varnost	☐ Drugo

(Možnost izbire več odgovorov.)

Okolje:

5. Ali odpadki, proizvedeni na prebivalca v regiji, vplivajo na učinke pobude?
6. Ali je pobuda posebej usmerjena na regije z visokim tveganjem za naravne nesreče?

☐ Kakovost zraka/kakovost vode/kakovost tal	☐ Varstvo okolja
☐ Biotska raznovrstnost	☐ Nevarnost naravnih nesreč
☐ Odpadki	☐ Drugo

(Možnost izbire več odgovorov.)

Upravljanje:

7. Ali razširjenost kriminala v regiji vpliva na učinke pobude?
8. Ali je pobuda neposredno usmerjena na določene marginalizirane skupine?

☐ Kriminal in varnost	☐ Temeljne pravice
☐ Dobro upravljanje	☐ Drugo

(Možnost izbire več odgovorov)

Tretji korak: identifikacija prostorskega pomena

V drugem koraku ste identificirali verjetne učinke ne glede na njihov pomen, v nadaljnjem procesu pa je treba ovrednotiti njihovo relevantnost. Glede na predložene smernice in s pomočjo štirih ključni vprašanj presodite, ali je učinek pomemben ali ne:

- relevantnost intervencijske logike – vsi parametri, ki neposredno prispevajo k doseganju cilja;
- absolutna moč;
- relativno moč za določene deležnike – npr. majhna in srednje velika podjetja, specifično industrijo;
- pomen za horizontalne cilje in politike Evropske komisije.

Za vsako od identificiranih polj, za katero ste presodili, da bo morebiten učinek predloga, izberite, ali bo ta učinek pomemben (da) ali nepomemben (ne).

Četrto korak: Prostorski vzorci

Glede na izbrane učinke po štirih področjih, poskusite ugotoviti, na katere regije ali tipe regij bo politika verjetno učinkovala.

Opišite ugotovljene prostorske vzorce: _____

Peti korak: potreba po presoji učinkov na prostor

V prvem koraku ste opredelili regije/vrste regij, na katere politika posredno ali neposredno naslavlja, v drugem in četrtem koraku ste določili regije/tipe regij, za katere je verjetno, da bodo prizadete na podlagi izvajanja politike. V zadnjem koraku je potrebno primerjati obe oceni med seboj in odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali se ciljne vrste regij ujemajo z regijami, v katerih se bodo pojavili učinki? Da./Ne.
2. Če je odgovor na vprašanje 1 pritrdilen, ali se bodo učinki prelivali preko meja v druge regije, katerih pobuda sicer ne zadeva? Da./Ne.
3. Ali so verjetni vzorci učinkov na prostor enakomerno porazdeljeni po področjih učinkov? Da./Ne.

TIA se priporoča, če ste označili eno od naslednjih možnosti:

- "Ne" pri vprašanju 1.
- "Da" pri vprašanju 1 in 2.
- »Ne« pri vprašanju 3.

TIA se ne priporoča, če ste označili:

- »Da« pri vprašanju 1 in »Ne« pri vprašanju 2.

2.4 ESPON TIA orodje

2.4.1 Izhodišča

Orodje za predhodno ocenjevanje (ex-ante) prostorskega učinka zakonodaje, politik in direktiv je bilo razvito v okviru mreže ESPON (vsebina povzeta po viru ESPON, 2019). Uporabniku omogoča hitro predhodno analizo možnega nepredvidljivega ali neželenega vpliva zakonodaje, politik in direktiv EU na razvoj regij. Orodje združuje strokovno znanje, zbrano na delavnici, z nizom statističnih podatkov, ki opisujejo značilnosti regij. Uporabniki so vodeni skozi različne korake analize učinkov ob pomoči napotkov za pripravo analize prostorskih učinkov predpisov. Dodana vrednost je, da učinke lahko ilustriramo s pomočjo kazalnikov in tudi kartografsko prikažemo občutljivost posameznih območij (največkrat NUTS2 in NUTS3) na predvideno intervencijo, zapisano v politiki. Ti ilustrativni prikazi nato služijo kot izhodišče za razpravo o potencialnih učinkih politik in morebitnih potrebnih intervencijah v primeru napovedanih negativnih učinkov. Postopek uporabe orodja vključuje naslednje korake:

- _ 1 Predhodna priprava na presojo učinkov na prostor;
- _ 2 Regije, izpostavljenost in sistemska slika;
- _ 3 Kartiranje učinkov;
- _ 4 Združevanje;
- _ 5 Priporočila.

2.4.2 Postopek uporabe ESPON TIA orodja

Prvi korak: Predhodna priprava na presojo učinkov na prostor

Pripravljalna faza delavnice TIA vključuje analizo izbrane politike, priprav protokola delavnice, izbor in vabilo udeležencem ter izbor kazalnikov za izvedbo TIA. Moderatorji morajo upoštevati vsebino potencialnih učinkov ukrepov/ciljev, ki jih politika določa. Najprej je treba izbrati vrsto TIA, ki se določi s pomočjo spletnega orodja TIA (glej sliko 7 na naslednji strani).

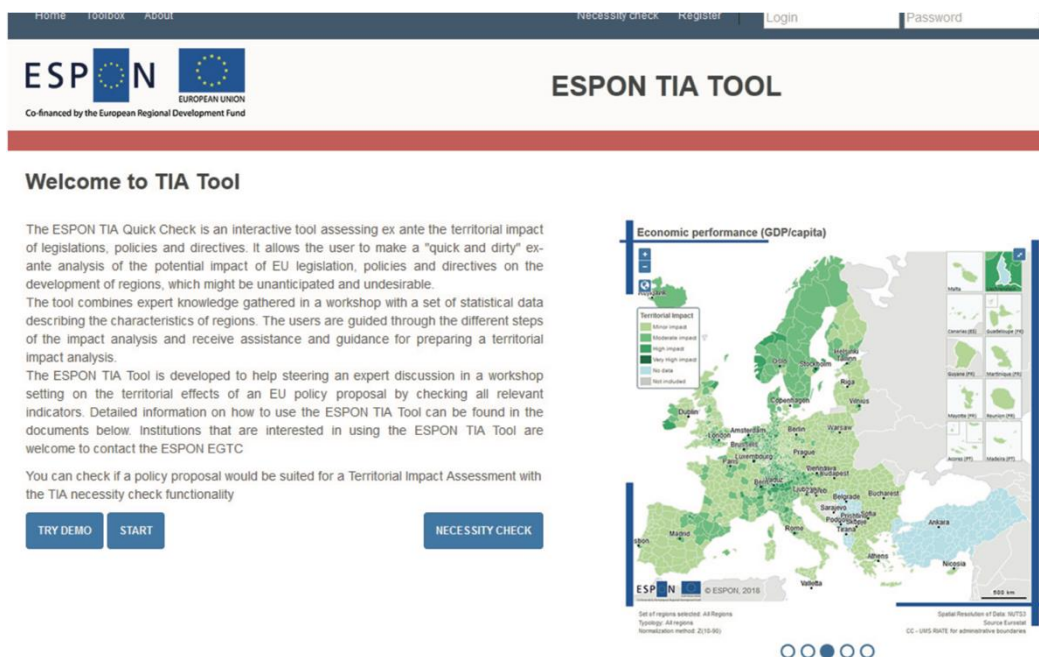
Moderatorji imajo na voljo štiri možnosti pri izbiri pristopa TIA:

- splošna TIA, ki pokriva vse regije znotraj EU oziroma prostor omrežja ESPON (EU + Norveška, Švica, Islandija, Lihtenštajn);
- čezmejna TIA, ki pokriva čezmejna območja in vsebuje kazalnike, posebej izbrane za te regije;
- urbana TIA, ki zajema zlasti urbane regije;
- TIA po meri, ki omogoča številne prilagoditve, kot je na primer izbor regij za presojo.

Protokol delavnice med drugim vključuje tudi premislek o različicah politike (tj. ali je že določena konkretna politika ali predlog ponuja več različic), o potrebi po ekspertnemu mnenju (tj. ali mora pristojni organ izbrane politike dodatno pojasniti izhodišča politike ali je potreben strokovnjak s tematskega področja, ki bo podal strokovno mnenje glede specifičnega področja, ki ga politika zadeva?), o izboru tipologije obravnavanih območij (npr. če se učinki razlikujejo glede na vrsto regije, kot so mestne in podeželske regije?). Na podlagi teh vhodnih informacij se oblikuje protokol delavnice ter izbere in povabi udeležence delavnice in govorce.

V nadaljevanju morajo moderatorji upoštevati verjetne učinke politike in kazalnike, ki so potrebni za prikaz občutljivosti prostora na te učinke v izbrani prostorski enoti. Spletno orodje TIA ponuja okoli 80 standardnih kazalnikov, ki jih lahko moderator obogati z dodatnimi kazalniki. V primeri vnosa dodatnih kazalnikov je potrebna kvantitativna podatkovna podpora, za katero je treba nameniti dovolj časa za pridobitev ustreznih vhodnih podatkov in njihovo integracijo v spletno orodje TIA.

Slika 7: Izhodiščna stran TIA spletnega orodja. (ESPON, 2019)

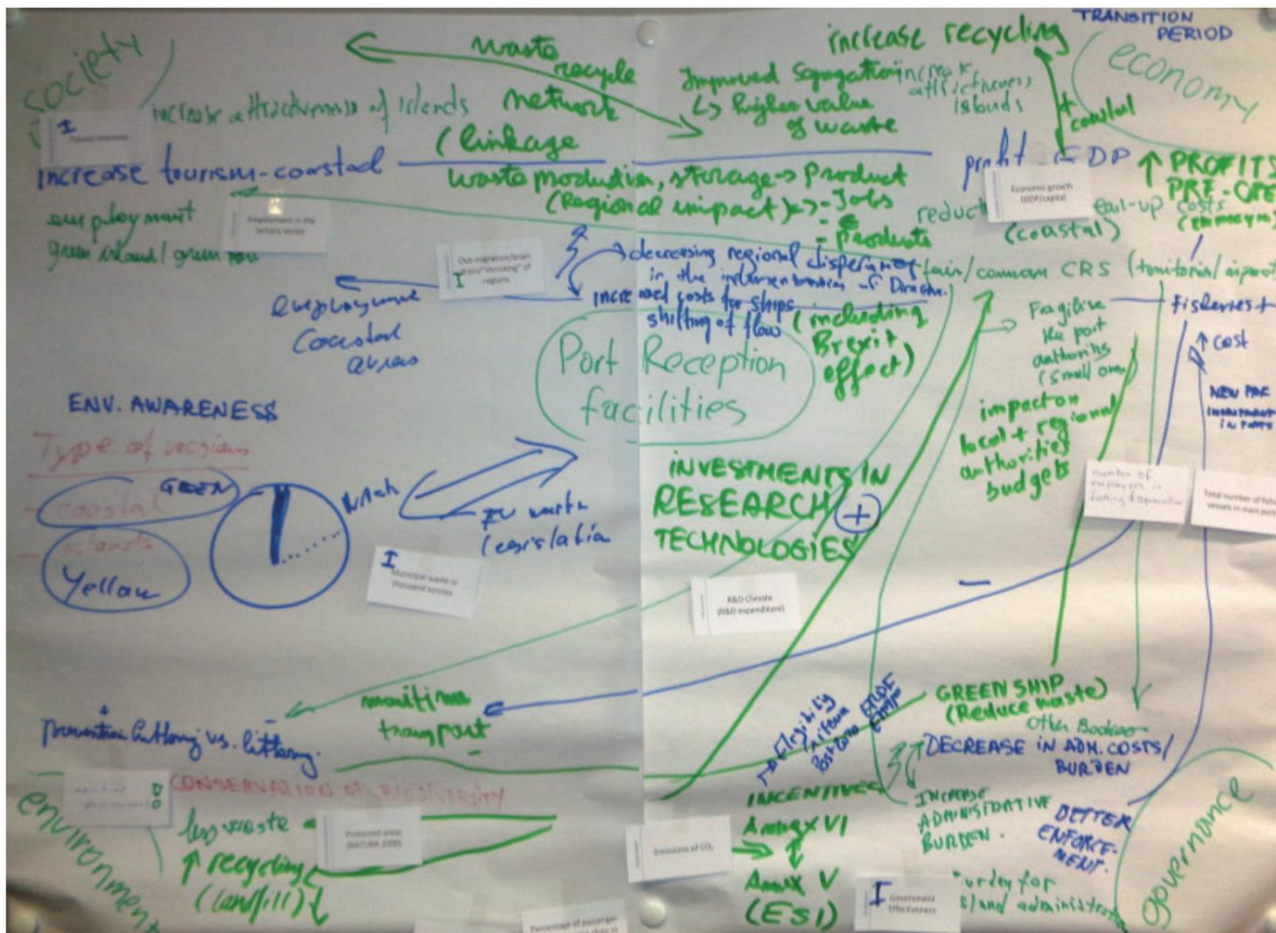
Drugi korak: Regije, izpostavljenost in sistemska slika

Drugi korak je že del delavniškega protokola. Udeleženci s pomočjo moderatorjev predlog politike prevedejo v »sistemsko sliko« učinkov politike. To pomeni, da udeleženci identificirajo vzročno-posledične odnose učinkov politike po štirih področjih – gospodarstvo, družba, okolje in upravljanje. Preko teh vzročno-posledičnih verig se konkretizira in poveže »izpostavljenost« (tj. učinki, ki naj bi jih povzročil predlog politike) s »prostorsko občutljivostjo« po konceptu ranljivosti (tj. občutljivost izbranih regij).

Poleg tega morajo udeleženci ugotoviti, ali bo učinek za različne tipe regij različen, kar pomeni, da bo njihova »izpostavljenost« različna. Med tipe regij, ki jih je treba upoštevati, uvrščamo npr. podeželske regije, otoške regije, industrijske regije itd.. V ta namen spletno orodje TIA ponuja številne vnaprej določene tipologije. Prav tako je mogoče ustvariti tipologije po meri glede na izbrano politiko, ki se presoja.

Tako ustvarjena sistemska slika, sestavljena iz vzročno-posledičnih verig, se nato prevede v področne kazalnike, ki so že naloženi v spletnem orodju TIA. Najprej udeleženci skupaj izberejo kazalnike iz nabora 80 standardnih kazalnikov ter morebitne dodatne, ki so jih moderatorji naložili v prvem koraku. V nadaljevanju za vsak izbrani kazalnik in vsako vrsto regije poteka glasovanje, kjer udeleženci določijo moč učinkov (tj. močan ali šibek) in smer učinkov (tj. ugodna ali neugodna).

Slika 8: Primer ustvarjene systemskega prikaza kot rezultat drugega koraka. (ESPON, 2019)

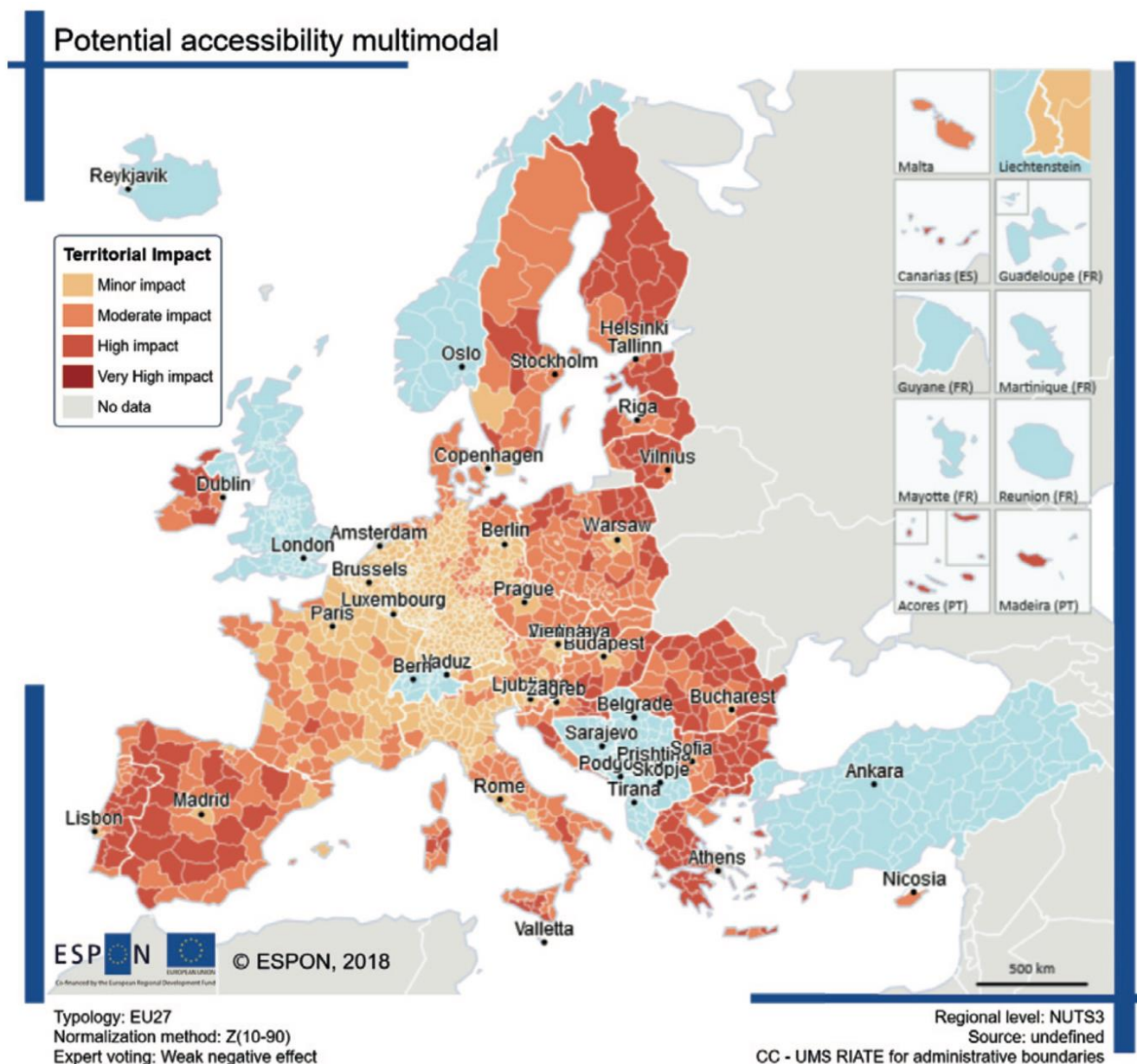

Tretji korak: Kartiranje učinkov

Na podlagi izbranih kazalnikov in zbranih glasov spletno orodje TIA izračuna vrednost učinka za vsak posamezen kazalnik v vsaki od izbranih regiji NUTS (ang. *Nomenclature of territorial units for statistics*, tj. skupna klasifikacija statističnih teritorialnih). Presoja je običajno izvedena na ravni NUTS3 regij, v Sloveniji je to 12 statističnih regij. Orodje nato začrta te vrednosti in prikaže razlikovanje med »manjšimi«, »zmernimi«, »visokimi« in »zelo visokimi« učinki v negativni ali pozitivni smeri (slika 9).

Na podlagi dobljenih kart in analitične funkcionalnosti, ki jo orodje ponuja (npr. grafi porazdelitve vrednosti učinka, primerjava učinka posameznih regij s povprečnim učinkom itd.), udeleženci identificirajo in razpravljajo o prikazanih prostorskih vzorcih učinkov. Karte lahko tudi natisnemo, kar olajša primerjavo in iskanje vzorcev učinkov. V nadaljevanju se ponovno pregleda ustvarjeno sistemsko sliko učinkov, logične povezave z ukrepi politike in s tem vzročno-posledičnih razmerij ter vodi razpravo med udeleženci.

Slika 9: Primer karte, ki je rezultat tretjega koraka. (ESPON, 2019)

Četrti korak: Združevanje

Spletno orodje TIA ponuja možnost izračuna skupnih splošnih kazalnikov učinka, ki združuje vrednosti učinka za vsako regijo za vsak posamezen kazalnik ter kartiranje učinkov na obravnavano območje. Smiselnost in pojasnjevalnost takšnih kart se razlikuje glede na izbrane kazalnike. Združevanje učinkov je lahko težavno in včasih zavajajoče, saj so lahko močni učinki glede na ene kazalnike povprečni, glede na druge pa šibki, kar ustvarja težnjo po poenotenju učinkov, s tem pa se poveča tveganje za nastanek nejasnega prostorskega vzorca učinkov. Moderatorji in udeleženci morajo biti zato pri uporabi združenih kart učinkov še posebej pazljivi.

Peti korak: Priporočila

Rezultati strokovne razprave o sistemski sliki potencialnih učinkov politike, njihovimi prostorskimi vzorci in ugotovljenimi vzročnimi razmerji med politiko, njenimi ukrepi in učinki se vključijo v priporočila za postopek priprave obravnavanega predpisa/politike. Ta priporočila lahko temeljijo na podlagi ugotovljenega nesorazmerno velikega učinka na določen tip regij, del Evropske unije ali v posameznih državah članicah z namenom, da pristojni organi ponovno preverijo in dopolnijo politiko/predpis v pripravi. Z navedbo ugotovljenih razlogov za identificirano neenakomerno porazdelitev učinkov lahko strokovna skupina na primer predlaga večje ali manjše prilagoditve politike ali posebne določbe za določene regije/območja ali izjeme za nekatera območja EU glede izvajanja obravnavane politike. Po delavnici moderatorji predložijo poročilo, ki dokumentira postopek, uporabo orodja, rezultate razprave o vsebini politike in nadaljnja priporočila.

2.4.3 Praktični primeri uporabe orodja TIA

Izvajanje presoje učinkov na prostor s pomočjo orodja ESPON TIA je ustaljena praksa na ravni EU. Poleg Generalnega direktorata za regionalno in mestno politiko (DG REGIO), ki pristop redno uporablja v zakonodajnih postopkih EU, se kot podpora rednemu delu in za različne študije pristopa TIA poslužujejo tudi Odbor regij, program INTERACT ter različne inštitucije EU, ki s pomočjo TIA orodja presojajo možne učinke predlaganih politik. V nadaljevanju sta opisana dva primera praktične uporabe orodja TIA.

"Direktiva o čistih vozilih" (CVD)

Sektor cestnega prometa je v EU še vedno odgovoren za znaten delež emisij. Ker je obstoječa direktiva o čistih in energetsko učinkovitih vozilih za cestni prevoz (2009/33/ES) pokazala majhne učinke glede želenih ciljev omejitev emisij, je Evropska komisija predlagala različne scenarije za dopolnitev in okrepitev ukrepov direktive ter povečanje uporabe čistih vozil za cestni promet.

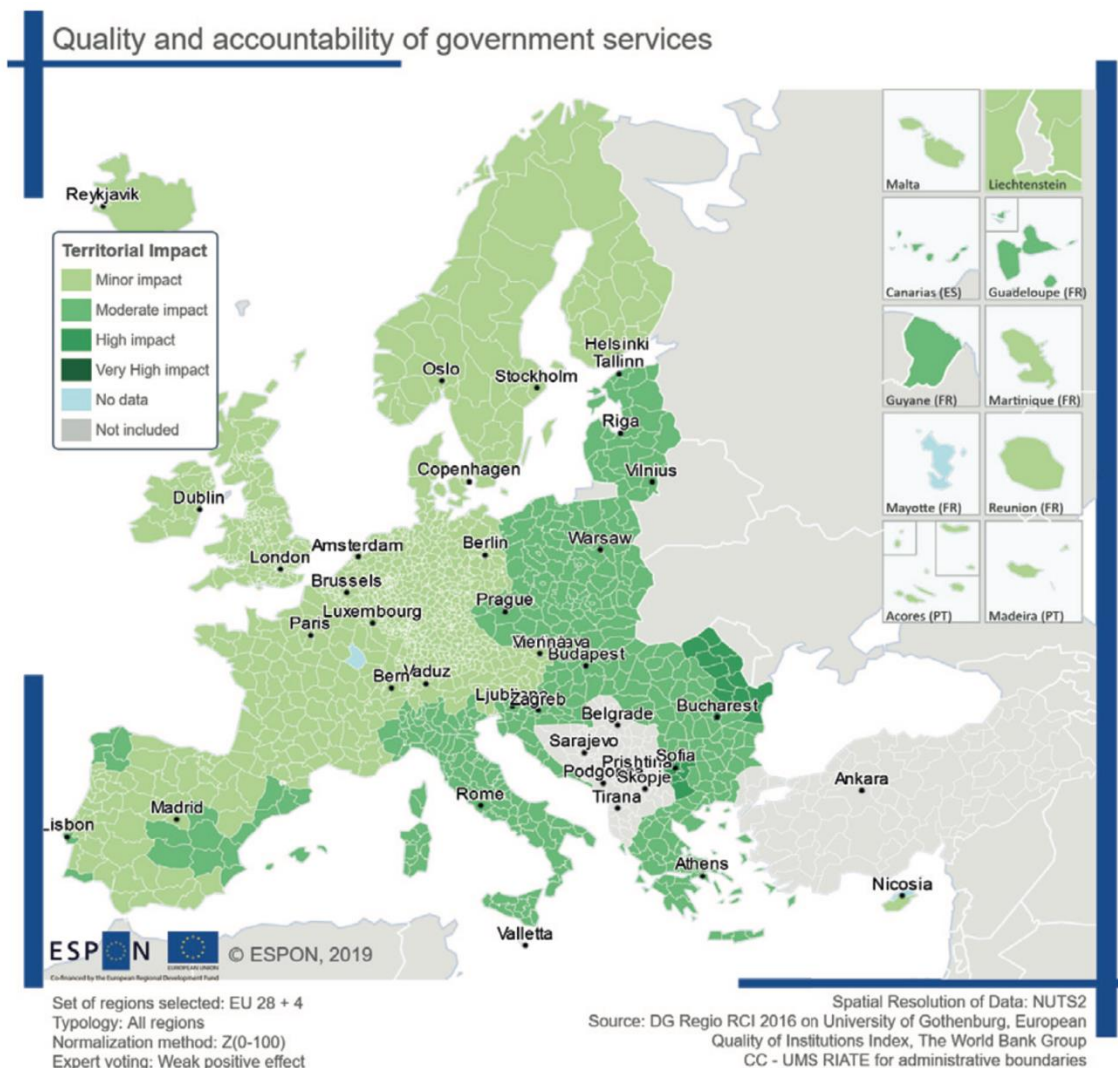
Komisija je ob upoštevanju prostorske dimenzije direktive, ki predvideva neenakomerno porazdelitev učinkov, izvedla presojo učinkov na prostor s pomočjo spletnega orodja TIA. Zaradi obsega pričakovanih učinkov na več področjih in sektorjev je strokovna delavnica obsegala skupino 20 ljudi, ki so jo sestavljali predstavniki avtomobilske industrije, nevladnih organizacij, okoljskih institucij, akademskih strokovnjakov, lokalnih in regionalnih upravnih teles ter številnih evropskih institucij, kot so na primer generalni sekretariat, številni področni generalni direktorati (REGIO, MOVE, ENV), Odbor regij in Evropsko omrežje za spremljanje prostorskega razvoja ESPON.

Udeleženci delavnice so se osredinili na izbran scenarij prenove direktive in sicer konkretno na določbe za nakup vozil s strani javnih organov. Odločili so se, da učinek ne bo različen glede na tip regije, ampak se oceno izvede za vse regije EU. Po oblikovanju sistemske slike učinkov je bilo izbranih skupno osem kazalnikov, večinoma iz okoljskega in gospodarskega področja, ki so relevantni za izbrano direktivo.

Na splošno je bila večina ugotovljenih učinkov pretežno pozitivnih in precej enakomerno porazdeljenih po EU (slika 10). Ugotovljena sta bila dva različna prostorska vzorca. Prvi je pokazal, da bi mestne aglomeracije okoli glavnih mest imele več koristi kot druge regije (učinki so bili prepoznani večinoma v okoljskem sektorju), drugi pa, da pravilno izvajanje direktive prispeva k povečanju splošne kakovosti postopkov javnih naročil, kar ustvarja učinke "dohitevanja" predvsem regij v vzhodni (Poljska, Romunija, Bolgarija) in južni Evropi (Italija, Grčija, Španija).

Posebne izjeme ali regionalno usmerjeni ukrepi direktive niso bili predlagani. Ker so javna naročila odvisna od nacionalne ali regionalne zakonodaje, so udeleženci delavnice ugotovili, da je odgovornim nacionalnim in regionalnim telesom potrebna podpora pri uporabi postopkov javnega naročanja. Posebna pozornost je bila namenjena otoškim regijam, saj bi pomanjkanje povezave s celinskim električnim omrežjem lahko povzročilo težave z električnimi vozili.

Slika 10: Primer karte učinkov direktive o čistih in energijsko učinkovitih vozilih za cestni prevoz. (ESPON, 2019)

"Direktiva o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja"

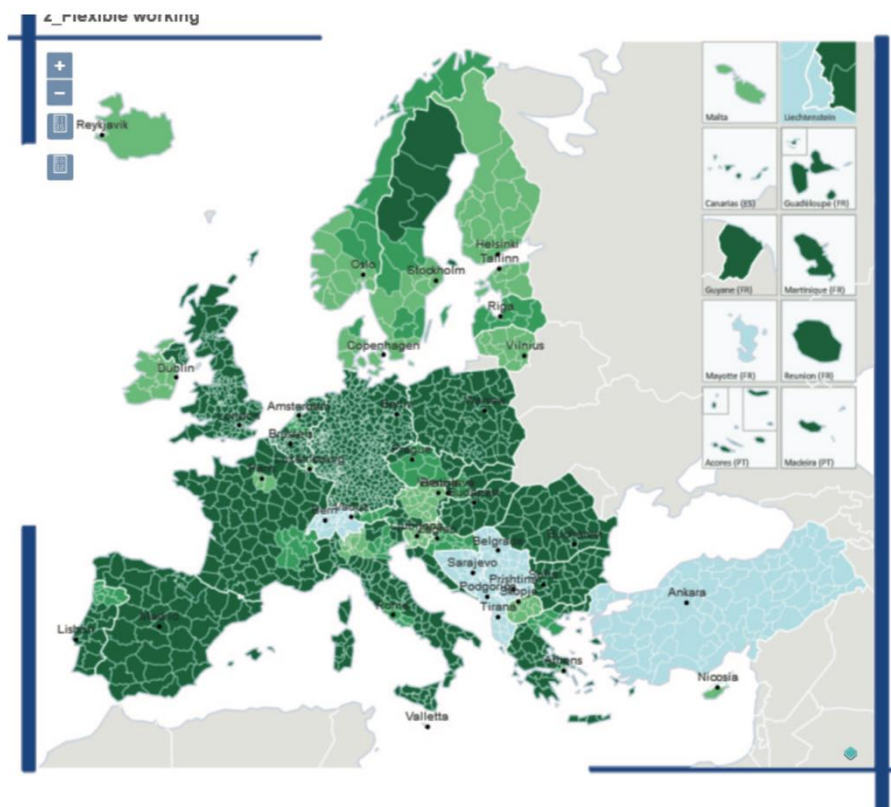
Evropska komisija z direktivo o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev (2019/1158) predvideva boljše uravnoteženje poklicnega in zasebnega življenja glede na zahtevo evropskega stebra socialnih pravic. Glavni ukrepi direktive vključujejo pravice do očetovskega dopusta, fleksibilnejši čas za koriščenje starševskega dopusta, pravico do skrajšanega delovnega časa, pravico do dela prostih dni zaradi nege bolnih sorodnikov in določbe o plačilu nadomestila.

V postopku priprave zakonodaje in za poglobljenejšo razumevanje potencialnih učinkov direktive je evropski Odbor regij izvedel presojo učinkov na prostor. Strokovno skupino udeležencev delavnice je sestavljalo 16 predstavnikov številnih združenj, socialnih partnerjev ter uradnikov lokalne in regionalne ravni upravljanja.

Udeleženci so po oblikovanju sistemske slike o učinkih politike izbrali devet kazalnikov. Eden od teh kazalnikov je bil »fleksibilno delo«, ki prikazuje razpoložljivost prilagodljivih urnikov za zaposlene. Udeleženci so ugotovili, da ima učinek glede na kazalnik zelene pozitivne učinke, saj je karta učinkov prikazovala velike in zelo velike učinke za večino delov Vzhodne, Južne in Srednje Evrope. V baltskih in skandinavskih državah ter v Avstriji, na Irskem in Češkem so bili identificirani učinki manjši zaradi že obstoječih možnosti prilagodljivih urnikov.

Na splošno je bilo ocenjeno, da ima direktiva predvsem pozitivne učinke, vključno z učinkom na doseganje kohezije (slika 11). Rezultati so pokazali, da so gospodarske koristi verjetno skoncentrirane na mestnih območjih, medtem ko so kulturne koristi (npr. v zvezi s spremembo tradicionalnih vlog spola) verjetno skoncentrirane na podeželju. Udeleženci so ugotovili, da za direktivo prostorske izjeme ali druge posebne določbe niso potrebne, so pa opredelili številne spremljevalne ukrepe, da bi zagotovili učinkovito in enako pravično izvajanje.

Slika 11: Primer karte učinkov direktive o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev. (ESPON, 2019)

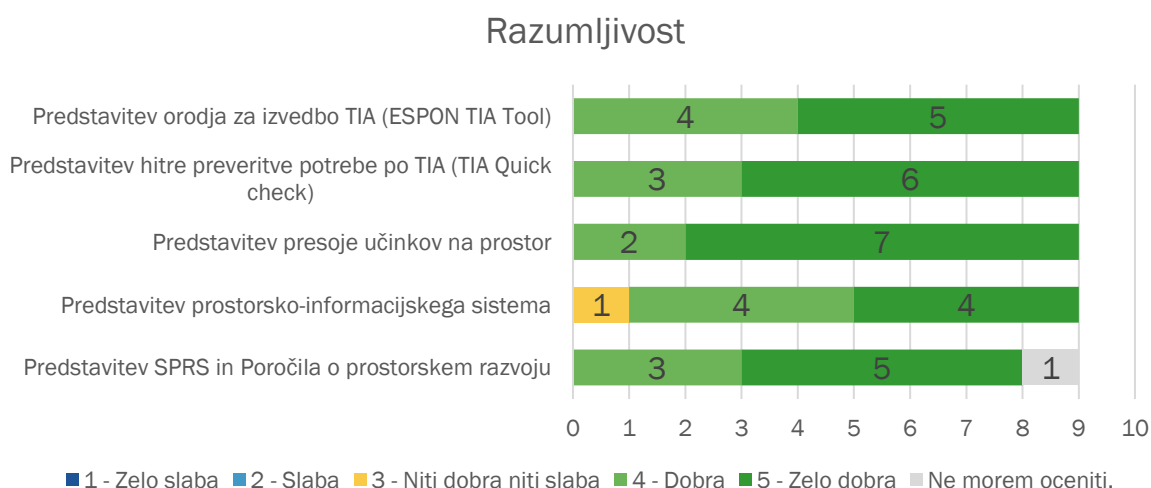
2.5 Ovrednotenje pristopov (rezultati ankete po seminarju)

Na delavnici smo izvedli preizkus hitrega pregleda ESPON TIA na podlagi direktive ali politike, ki spodbuja rabo OVE, vendar rezultati niso bili posebej zabeleženi, razen na tablo v predavalnici. Sodelujoči so se tako seznanili z logiko hitrega pregleda in možnostmi uporabe orodja, ki so ga v anketnem vprašalniku po izvedeni delavnici (Priloga 4) tudi komentirali. Na anketni vprašalnik je odgovorilo 9 od 21 udeležencev seminarja, torej približno polovica. Od tega so bili štirje zelo zadovoljni s seminarjem, pet pa zadovoljnih.

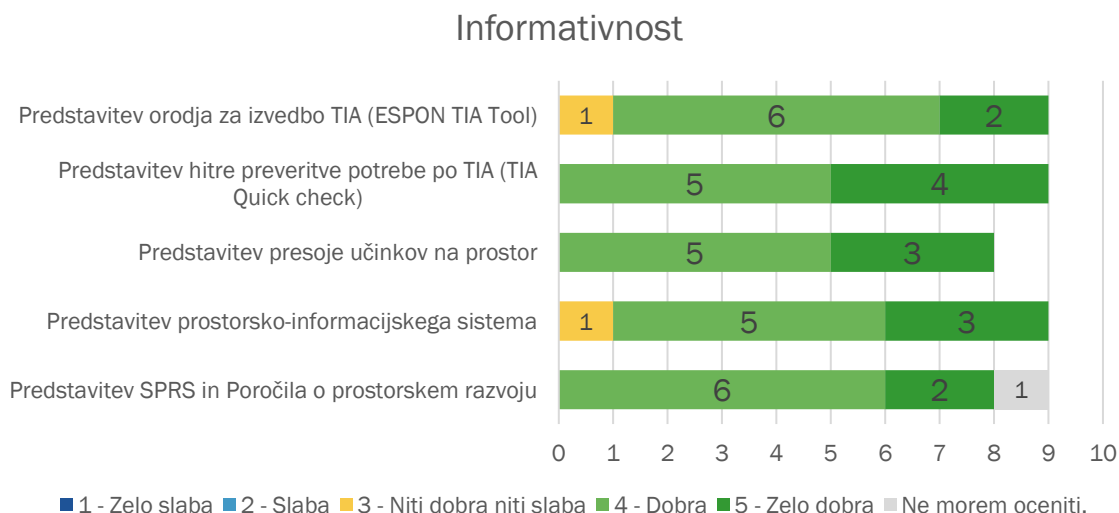
2.5.1 Skupni komentar izvedbe seminarja

Udeleženci so v vprašanjih 1 do 5 ocenili razumljivost, informativnost in uporabnost posameznih predstavitev na seminarju ter zapisali, katere informacije so bile zanje nove. Z informativnostjo smo imeli v mislih obseg in kakovost informacij in znanja, ki je bilo posredovano. Torej, da so se udeleženci naučili kaj novega in koristnega. Razumljivost predstavitev so udeleženci ocenili kot dobro ali zelo dobro. Pri informativnosti so bile ocene malo slabše, vendar so bile še vedno dobre ali zelo dobre.

Slika 12: Ocena razumljivosti predstavitev na seminarju. (n=9)

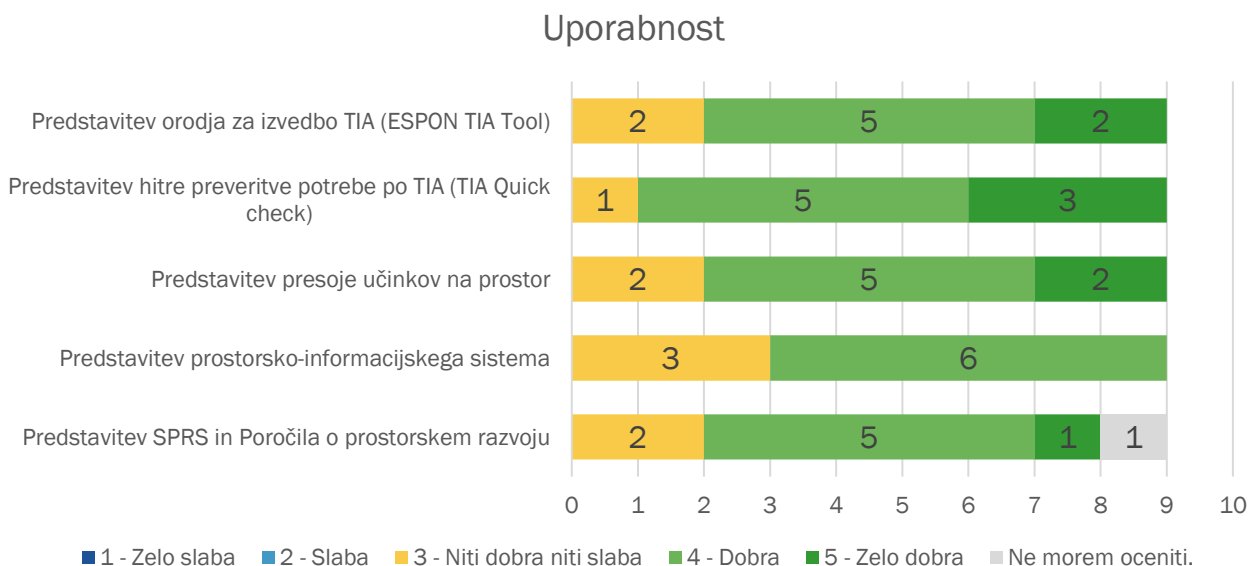

Slika 13: Ocena informativnosti predstavitev na seminarju. (n=9)

Uporabnost je bila ocenjena najslabše, kjer je več udeležencev podala tudi oceno »niti dobra niti slaba«, torej so izrazili malo skeptičnosti glede uporabnosti orodja.

Slika 14: Ocena uporabnosti predstavitev na seminarju. (n=9)

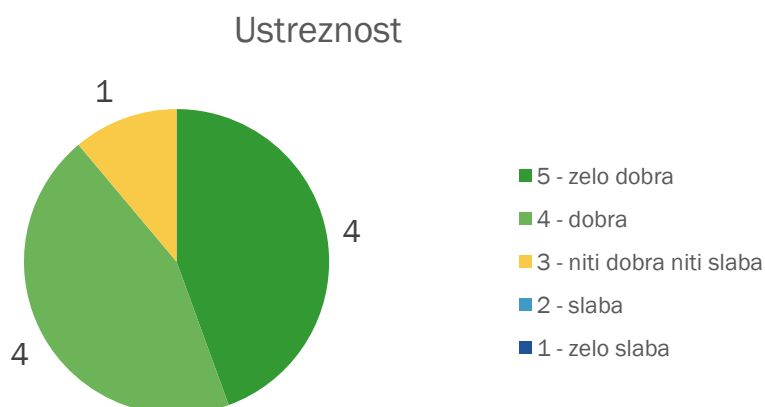

Kot novost, predstavljene na seminarju, so izpostavili predstavitev prostorsko-informacijskega sistema, orodje za TIO, hitri pregled. Omenjeno je bilo tudi, da so nekatere vsebine poznali že od prej in da je šlo v tem primeru za osvežitev ali dopolnitev znanja.

2.5.2 Ocena uporabnosti hitrega pregleda ESPON TIA

Udeleženci so najprej ocenili hitri pregled ESPON TIA (vprašanja 6 do 11). Ugotovili so, da orodje dobro služi svojemu namenu (slika 15), torej preveritvi tega, ali za posamezno politiko potrebujemo TIA ali ne. Samo en udeleženec je poročal težave z izvedbo in sicer zaradi slabega predhodnega razumevanja snovi.

Slika 15: Ocena ustreznosti orodja za preveritev potrebe po TIA. (n = 9)

Pet udeležencev je poročalo, da bi orodje hitri pregled TIA lahko uporabilo pri svojem delu in sicer v naslednjih primerih:

- _ priprava politike (2-krat), strategije (2-krat), akcijskega načrta
- _ pri pripravi regionalnih prostorskih planov,
- _ pri pripravi/novelaciji zakonodaje (2-krat) in
- _ v medresorskem usklajevanju gradiv za predpise, ki posegajo v prostor (npr. energetska, prometna, kmetijska politika).

En udeleženec je kot glavno slabost orodja izpostavil, da so zemljevidi, prikazani na NUT3 ravni premalo natančni in ne dajejo ustreznih informacij za sprejemanje odločitev.

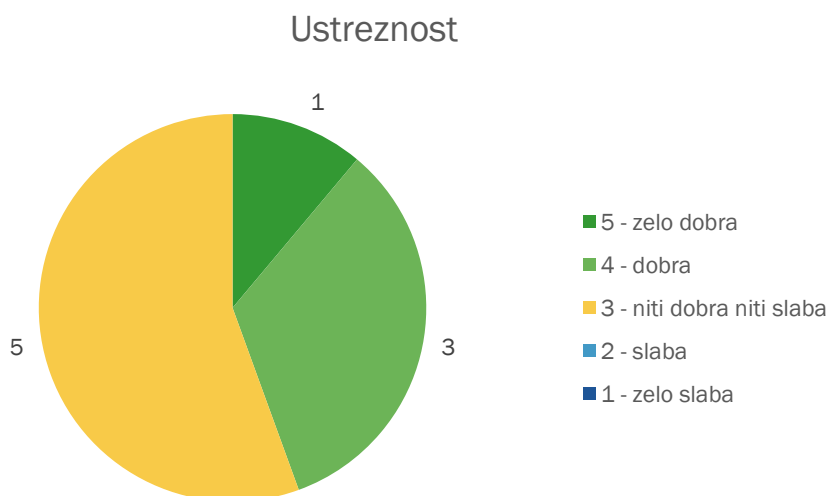
Glede časovnega okvira izvedbe hitrega pregleda ESPON TIA so udeleženci zapisali časovni okvir med 2 uri do 3 dni. Navedbe so bile: 2 do 3 ure (3-krat; odvisno od predpisa ali strategije), 1 delovni dan, 2 in 3 dni. Verjetnost, da bi orodje uporabili pri svojem delu je srednje verjetna (vrednost 4,6 na sedemstopenjski lestvici).

2.5.3 Ocena uporabnosti ESPON TIA orodja

Udeleženci seminarja so ocenili tudi uporabnost ESPON TIA orodja v podporo izvedbi presoje učinkov na prostor (vprašanja 12 do 17). V povprečju so jo komentirali niti kot dobro niti kot slabo, manj kot polovica pa je dala oceno dobra. Težave z izvedbo so poročali trije od devetih udeležencev. Težave, ki so jih poročali, so premalo časa in usmeritev za konkreten preizkus orodja, dva udeleženca pa sta pokomentirala problem prostorske natančnosti orodja. NUTS 2 ali NUTS 3 so po njihovem za Slovenijo premalo natančna, da bi zaznali razlike med regijami, saj izgleda, da je orodje prilagojeno na območje EU (odvisno od razpoložljivosti podatkov). Glede primerov uporabe tudi vidijo največjo uporabnost na EU ravni, npr. če bi želeli prikazati potencialne učinke EU direktiv ali drugih politik, enkrat je bilo navedeno pri zakonodaji in dokumentih politik.

Verjetnost, da bi orodje uporabili pri svojem delu, je majhna – znaša 2,6 od 7. Časovno bi uporaba obsegala med 2 uri do 3 dni, je pa eden od udeležencev omenil, da je najbrž pri preizkusu potrebno zraven imeti za to strokovno usposobljenega moderatorja.

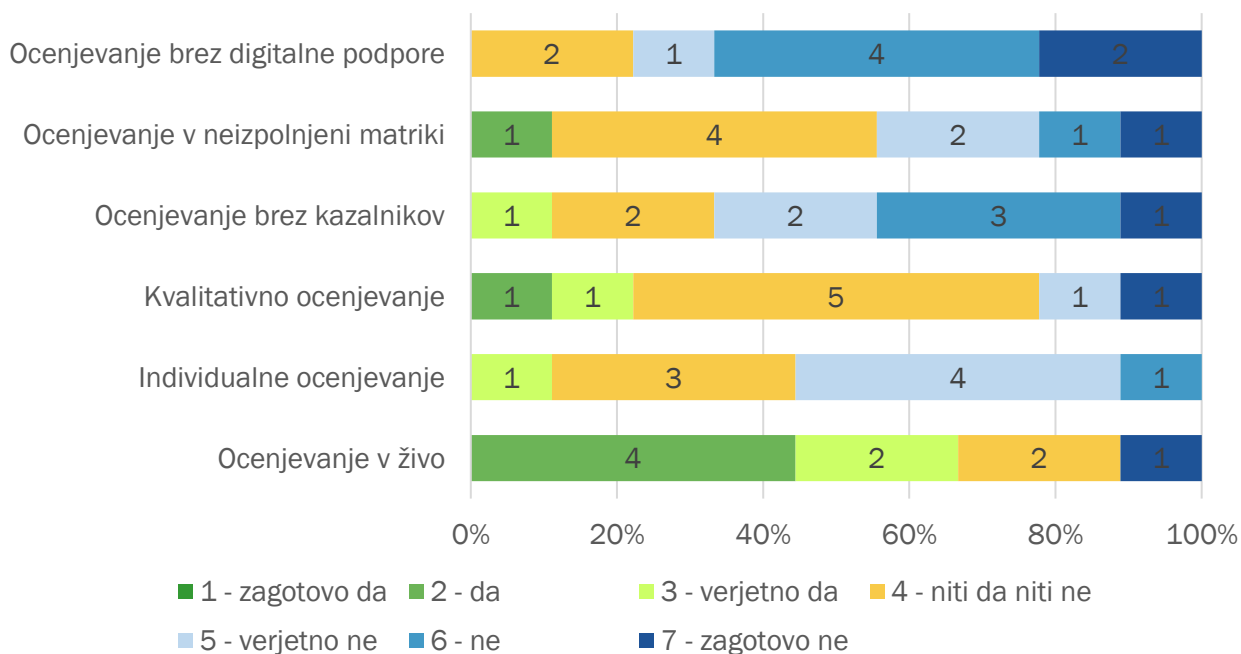
Slika 16: Ocena ustreznosti ESPON TIA orodja kot podpornega orodja za izvedbo TIA. (n = 9)

2.5.4 Ocena ustreznosti pristopov k ocenjevanju

V vprašanju 18 smo udeležence povprašali tudi o tem, kateri način ocenjevanja jim je bliže. Najbolj jasno so se udeleženci izrazili glede podpore ocenjevanju v živo, ocenjevanju s kazalniki in z digitalno podporo. Glede individualnega ocenjevanja, izpolnjenosti matrike in kvalitativnega ocenjevanja jim je precej vseeno in so se pripravljani prilagoditi. To so lahko pomembne informacije za pripravo našega orodja.

Slika 17: ocena ustreznosti načinov ocenjevanja/presojanj. (n=9)

3 Preveritev enakovredne obravnave življenjskih možnosti

3.1 Namen, cilji in vsebina testiranja

Testiranja so ena izmed ključnih projektnih aktivnosti, namenjena pripravi presoje učinkov na prostor v tem projektu. Po projektni prijavi je bilo za prvo testiranje predvideno testiranje za sektor kmetijstva. Med izvajanjem aktivnosti v projektu smo se dogovorili, da bomo preizkusili več pristopov in da bomo hkrati testirali za več sektorjev. Junija 2022 je tako prišla na vrsto nemška preveritev enakovredne obravnave življenjskih možnosti. Predstavnik ministrstva za notranje zadeve in gradnjo (nem. BMI – *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*) g. Andre Schmode je predstavil koncept preveritve in primere uporabe. Poudaril je, da je potrebno, če želimo uveljaviti posamezne presoje, pripraviti takšne pristope, ki so enostavno za izvedbo in razumevanje. Samo tako lahko od uradnikov ministrstev pričakujemo, da bodo presoje tudi izvedli. Hkrati je še izpostavil, da rezultati te presoje niso zavezujoči (priloga 9).

Načrtovano je bilo, da se bodo testiranja, ki je bilo izvedeno 21. junija 2022, udeležili predstavniki treh ministrstev: Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za infrastrukturo in Ministrstva za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo. Na delavnici je bilo prisotnih osem udeležencev, od tega ena preko spleta in ena le v delu testiranja. MKGP se testiranja ni udeležil. Testirali smo dva zakona in sicer Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (v pripravi) in Zakon o urejanju prostora. Testiranja Zakona o kmetijskih zemljiščih ni bilo moč izvesti zaradi odsotnosti sektorja. Na koncu je sledila še razprava o uporabnosti tega orodja. Obrazec za testiranje, ki je bil uporabljen na delavnici, je na voljo v prilogi 2.

3.2 Preveritev enakovredne obravnave življenjskih možnosti

3.2.1 Izhodišča

Namen presoje je odgovoriti na vprašanja o enakovredni obravnavi vseh območij v predlogih zvezne zakonodaje in ozaveščati o pomenu zagotavljanja enakovrednih življenjskih pogojev za vse prebivalce ne glede na njihovo lokacijo bivanja. Te usmeritve in vprašanja so osnova za izvedbo preveritve, ki je del obstoječe presoje učinkov predpisov in postopka priprave zakonodaje na zvezni ravni. Ta vsebinski del presoje se izvaja od leta 2019 dalje in je posledica ene od 12 iniciativ, zapisanih v »Našem načrtu za Nemčijo« (ang. *Our plan for Germany*), pripravljenem v okviru 19. vladnega obdobja. Obrazec za izvedbo presoje je digitaliziran v okviru digitalne platform v podporo pripravi zakonodaje, imenovane eNorm.

3.2.2 Postopek

Pripravljalci predpisa v postopku presojo, na kakšen način bo predlog zakona vplival na življenjske pogoje ali razmere ljudi, z namenom, da bi zmanjšali neenakost med njimi glede na lokacijo bivanja. Življenjske razmere se oceni glede na sedem tem oziroma dejavnikov, ki pomembneje vplivajo na kakovost življenja. Možne učinke je potrebno presojati na osnovi posameznih primerov, saj standardna opredelitev enakovrednosti oz. enakovrednih življenjskih pogojev ne obstaja. Kadar so v postopku preveritve učinki ugotovljeni, je potrebno rezultate presojanja na kratko obrazložiti v »splošnem delu« osnutka zakonodaje. Postopek preveritve enakovredne obravnave se izvede

s pomočjo spodaj navedenih dejavnikov, od katerih ima vsak dejavnik pisno opredeljen vpliv na zagotavljanje enakovrednih življenjskih razmer. V kolikor predpis obravnava območja različnega tipa, velja razmisliti o ugotavljanju učinkov po teh območjih oziroma morajo tudi sicer upoštevati morebitne razvojne razlike med regijami, kot npr. na področju demografskih značilnosti.

Tip območji, glede na katera se presoja primarno izvaja, so razvojno ogrožene regije, ki jih v Sloveniji opredelimo na osnovi indeksa razvojne ogroženosti. Indeks se izračuna na osnovi 14 kazalnikov (bruto domači proizvod na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, delež bruto investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu, stopnja registrirane brezposelnosti mladih v starosti 15–29 let, stopnja delovne aktivnosti v starosti 20–64 let (registrirane), delež prebivalstva s terciarno izobrazbo v starosti 25–64 let (register), delež bruto domačih izdatkov za raziskovalno in razvojno dejavnost v bruto domačem proizvodu, delež prečiščene odpadne vode z sekundarnim in terciarnim čiščenjem v izpušeni odpadni vodi, delež površine varovanih območij v regiji, delež ocenjene škode zaradi elementarnih nesreč v bruto domačem proizvodu, stopnja registrirane brezposelnosti, indeks staranja prebivalstva, razpoložljivi dohodek na prebivalca in poseljenost); podrobnejši izračun je opredeljen v [Pravilniku o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2021–2027](#) (2021). Med manj razvite regije lahko v obdobju 2021–2027 uvrstimo naslednje regije: Pomurska (indeks 172,5), Primorsko-notranjska (138,3), Podravska (133,4), Zasavska (132,3) in Koroška, 127,7 in Posavska (121,8). Goriška (117,1) in Savinjska (109,3) sta sicer slabši od povprečja, a je indeks manjši od 120. Štiri slovenske regije lahko opredelimo kot bolj razvite: Obalno-kraško (103,2), Jugovzhodno Slovenijo (93,0), Gorenjsko (85,3) in Osrednjeslovensko (49,6). Več o razvitosti slovenskih regij in izhodiščih regionalnega razvoja si lahko preberete v [Delovnem zvezku 3/2020: Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027](#).

Obstoječim vprašanjem smo dodali še vprašanje, ki se nanaša na urbana območja v Sloveniji. Kot urbano naselje v SPRS 2050 opredeljujemo mesto ali drugo urbano naselje z več kot 2.000 prebivalci, storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena, delovnimi mesti, stanovanji in vzpostavljenim javnim prevozom za oskrbo prebivalstva v gravitacijskem območju, kot podeželsko pa naselje, ki ima več kot 500 in manj kot 2.000 prebivalcev in je delež kmetijskih gospodarstev večji od 10% gospodinjstev. Za podeželska naselja je značilna manjša gostota prebivalstva in prevladujoč delež kmetijske in gozdarske rabe prostora. Delež prebivalcev, ki se ukvarjajo s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo, je večji kot v urbanih naseljih, ni pa nujno prevladujoč. Podeželje je opredeljeno kot območje s podobnimi naravnimi, gospodarskimi in družbenimi značilnostmi, prepoznavno prostorsko identiteto in viri. Za podeželje so značilna manjša naselja in manjša gostota poselitve. Prevladujeta kmetijska in gozdna raba prostora.

Prav tako je v vprašanjih omenjena socialna kohezija, ki jo opredeljujemo kot »stopnja družbene povezanosti in vključenosti v posameznih skupnostih in družbi kot celoti«. Družba je kohezivna, če uspe nasloviti – zmanjšati ali celo odpraviti – neenakosti in izključenost, ki temelji na etničnem poreklu, spolu, družbenem razredu, nacionalnosti, starosti, funkcionalni oviranosti ali drugem kriteriju. Pripadniki lokalnih skupnosti morajo zato aktivnosti pristopiti k zagotavljanju enakovrednih življenjskih pogojev za vse.

Spodaj je opisanih vseh sedem dejavnikov. Za vsak dejavnik so podana podporna vprašanja za lažje presojanje zakonodajnega predloga.

3.2.3 Vprašalnik

Dejavnik 1: Razpoložljivost finančnih virov na lokalni/regionalni ravni upravljanja

Razpoložljivost finančnih virov na lokalni in regionalni ravni ima veliko vlogo pri izvajanju razvojnih investicij in infrastrukturnih projektov oziroma storitev splošnega pomena za prebivalce, kar vpliva na kakovost bivanja in na enakovredno zagotavljanje življenjskih pogojev. Zaradi tega je potrebno preveriti zakonodajne predloge in njihove ukrepe, ki vplivajo na ekonomske razmere v regijah, kot so na primer davki, socialni transferji, javne naložbe ali drugi ukrepi financiranja). Preveriti je potrebno, ali je predlog predpisa skladen s ciljem vzpostavitve enakovrednih življenjskih pogojev po vsej državi. Preverjevalci se morajo pri tem zavedati, da imajo zvezne dežele oziroma država ključno vlogo pri kompenziranju razlik v razvitosti občin znotraj iste države.

Vprašanja:

- 1.1 Ali bo predlog učinkoval na finančne vire regij (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
 - Če je odgovor pritrdilen, na katera področja prihodkov ali porabe bo predpis učinkoval in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?
- 1.2 Ali bodo finančno šibkejša lokalna skupnosti še dodatno prizadeta (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 1.3 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 1.4 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

Dejavnik 2: Gospodarski razvoj in inovativnost

Potencial regij za gospodarski razvoj je v veliki meri odvisen od razpoložljivosti delovnih mest za zaposlitev, povprečnega dohodka ter od uspešnosti poslovanja podjetij. Pri preveritvi predloga zakonodaje je zato potrebno preveriti njene učinke na gospodarstvo v regijah ali drugih izbranih območjih: prvič, v kolikšni meri bo predlog prispeval k enakovrednim možnostim zaposlitve in prejemanju dohodka, izobraženosti in ponudbi kvalificiranih delavcev ter inovacijski dejavnosti; drugič, v kolikšni meri bo predlog spodbudil nastanek neenakih gospodarskih možnosti, npr. ukrepi predpisa bodo ogrozili delovanje obstoječih podjetij ali celo njihov obstoj. V tem kontekstu se poudarja predvsem valorizacija obstoječega gospodarskega potenciala (stabilnost in uspešnost) manj razvitih regij.

Vprašanja:

- 2.1 Ali bo predlog učinkoval na gospodarsko konkurenčnost regij ali regionalno pomembnih sektorjev (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
 - Če je odgovor pritrdilen, katera gospodarska področja bodo prizadeta (npr. gospodarska uspešnost, produktivnost, kultura podjetništva, raziskave in razvoj ter poslovne naložbe)?
- 2.2 Ali predlog predpisa učinkoval na zaposlovanje, delovna mesta in dohodke v regijah (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 2.3 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 2.4 Ali bo gospodarska konkurenčnost manj razvitih regij še dodatno prizadeta (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 2.5 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

Dejavnik 3: Mobilnost in digitalna infrastruktura

Razpoložljivost in dostopnost prometne in digitalne infrastrukture je osnovni pogoj za dostop do storitev javnega pomena, sodelovanje v družbi, gospodarsko rast, zaposlovanje, blaginjo in večjo kakovost bivanja. Zato je vsak ukrep, ki prispeva k cilju »univerzalno dostopnega, k uporabniku usmerjenega, učinkovitega, cenovno dostopnega in trajnostnega prometa ter širokopasovnih/mobilnih telekomunikacij«, naložba v enakovredne življenjske pogoje. Ključnega pomena je, da zakonodajne predloge o prometu in digitalni infrastrukturi obravnavamo ne le z vidika njihove stroškovne učinkovitosti, temveč tudi z vidika njihovega pomena za regionalni razvoj.

Vprašanja:

- 3.1 Ali bo predlog učinkoval na mobilnost v regiji/lokalni skupnosti in/ali zagotavljanje digitalne infrastrukture ter dostop do storitev, vključno z upravnimi storitvami (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- Če je odgovor pritrdilen, na katera področja mobilnosti in digitalne infrastrukture bo predlog predpisa učinkoval (npr. širokopasovni dostop, mobilne komunikacije, javni prevoz) in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?
- 3.2 Ali bodo manj razvite regije še posebej prizadete v smislu mobilnosti in digitalne infrastrukture (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 3.3 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 3.4 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

Dejavnik 4: Storitve splošnega pomena

Storitve splošnega pomena so osnovna zahteva za enakovredne življenjske pogoje in socialno kohezijo. Zagotavljanje storitev pomeni, da se omogoča vsem prebivalcem dostop do osnovnih dobrin v gospodarskem smislu (cenovna dostopnost) in fizičnem (časovna in lokacijska oddaljenost). V presoji predloga predpisa je zato treba preveriti, ali bodo ukrepi vplivali na obseg in dostopnost storitev: oskrba z osnovnimi dobrinami, kot npr. hrana; zdravstvene, negovalne in socialne storitve (zdravniki, nujna pomoč, bolnišnične in ambulantne storitve); vključevanje marginalnih in šibkejših socialnih skupin v družbi, varstvo in izobraževanje otrok; varnost (policija, gasilci, civilna zaščita) in administrativne storitve.

Vprašanja:

- 4.1 Ali bo predlog učinkoval na zagotavljanje storitev (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- Če je odgovor pritrdilen, na katere vrste storitev bo predlog učinkoval (npr. lokalna oskrba, zdravstvene storitve in storitve oskrbe, varstvo otrok, izobraževanje, dostopnost, upravne storitve, varnost) in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?
- 4.2 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 4.3 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

Dejavniki 5: Vključevanje, kohezija in sodelovanje

Socialno kohezijo krepijo ukrepi, ki spodbujajo spoštovanje, strpnost in solidarnost v družbi ter ozaveščajo o razvitosti naše demokracije, spoštovanju temeljnih pravic in naše ustavne ureditve. Za to so pomembna pravila socialne interakcije, občutek pripadnosti skupnosti in zaupanje v institucije. Za zakonodajni predlog je potrebno preveriti, ali in v kolikšni meri vpliva na raven zaupanja prebivalcev v javne institucije, njihov občutek pripadnosti skupnosti in raven socialne kohezije, ki se spodbuja na način, da predlagani predlog zakonodaje priznava in spoštuje raznolikost družbe. Tudi dobra dostopnost do kulturnih, rekreacijskih in prostočasnih dejavnosti ter krajev za srečanja pripomore k boljši socialni koheziji. Prostovoljne dejavnosti in državljansko udejstvovanje so bistveni prispevki k odprti in uspešni družbi. V manj razvitih regijah je torej ključni prispevek k doseganju enakovrednih življenjskih pogojev priznavanje in podpora državljanske vzgoje ter prostovoljnega in državljanskega udejstvovanja.

Vprašanja:

- 5.1 Ali bo predlog učinkoval na socialno kohezijo, prostovoljne dejavnosti ali državljansko udejstvovanje (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 5.2 Ali bo predlog predpisa učinkoval na demokratično, družbeno in kulturno udejstvovanje, na rekreacijo in prosti čas (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 5.3 Ali bo glede na predlog upoštevano prizadeto prebivalstvo ali prizadevanja določenih ciljnih skupin v občinah, vaseh ali soseskah (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
 - Če je odgovor pritrdilen, katera območja so prizadeta in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?
- 5.4 Na katerih tipih območij se bo krepila socialna kohezija ali sodelovanje in zmanjševala diskriminacija (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 5.5 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 5.6 Ali bodo ukrepi izboljšali stanje v manj razvitih regijah na področju kohezije (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti
- 5.7 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

Dejavniki 6: Prostorska struktura in stanovanja

Pomanjkanje stanovanj, prazne zgradbe, infrastruktura in objekti, ki so preobremenjeni ali premalo izkoriščeni prav tako vplivajo na lokalne življenjske razmere in kakovost bivanja. Enako velja pri dostopnosti in razpoložljivosti odprtega in naravnega okolja ter krajin. V tem smislu je potrebno pri zakonodajnem predlogu preveriti, ali in v kolikšni meri vpliva na trajnost razpoložljivosti kakovostnih bivalnih prostorov in prostorske strukture – predvsem v smislu spodbujanja notranjega razvoja (prenova) pred zunanjim razvojem – širjenjem naselij (novogradnja in gradnja na nepozidanih (kmetijskih) zemljiščih) ter ohranjanju odprtega prostora in gozdov.

Vprašanja:

- 6.1 Ali bo predlog učinkoval na obstoječi bivalni prostor in prostorsko strukturo, npr. prekomerna ali premajhna uporaba stavb, infrastrukture in drugih objektov; skladnost s ciljem »notranji razvoj naselij pred širjenjem naselij«; in/ali vpliva na kakovost življenjskih razmer (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

- Na katerih območjih (manj razvite in bolj razvite regije) in na kateri upravni ravni (npr. medobčinska, lokalna, krajevna) bo poselitvena struktura v manj razvitih (npr. veliko število praznih stavb) in visoko razvitih regij (npr. visoki stanovanjski stroški) še posebej okrepjena?

6.2 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

6.3 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

6.4 Če predlog vključuje tudi premestitev dela javne uprave ali novo ustanovitev državnega organa ali javnega zavoda, se bodo zaradi tega manj razvite regije okrepile (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

- Če je odgovor pritrdilen, katere regije in v kakšnem obsegu?

Dejavnik 7: Naravni viri

Naravne vire je treba varovati v korist prihodnjih generacij. Neokrnjena naravna območja, krajine in okoljski dejavniki so ključni za zdravje prebivalcev in prispevajo k višji kakovosti življenja. Zato je potrebno v zakonodajnem predlogu preveriti, ali in v kolikšni meri vplivajo na naravo in kulturno krajino, kakovost zraka in vode, podnebje in biotsko pestrost ter zmanjševanje hrupa.

Vprašanja:

7.1 Ali bo predlog učinkoval na varstvo ljudi, živali, rastlin in biološko pestrost; podnebje; naravne in kulturne krajine; namensko rabo; ali kakovost zraka, vode in zemlje (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

- Če je odgovor pritrdilen, katera od območij bodo prizadeta in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna in krajevna)?

7.2 V katerih regijah, ki bodo prizadete zaradi negativnih okoljskih sprememb ali vplivov, bo kakovost naravnih virov še posebej zmanjšana (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

7.3 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

7.4 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete (obrazložitev)? Da/Ne/Mogoče/Ne morem oceniti

3.3 Rezultati testiranja: Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (predlog za obravnavo)

3.3.1 Predstavitev Zakona o celostnem prometnem načrtovanju (predlog za obravnavo)

Zakon ureja cilje in načela celostnega prometnega načrtovanja, vrste celostnih prometnih strategij, njihovo vsebino in postopek priprave ter pravila za povezovanje prometnega in prostorskega načrtovanja. Zakon določa tudi pravila o sofinanciranju ukrepov celostnega prometnega načrtovanja in finančnih spodbudah za izvajanje ukrepov na podlagi tega zakona ter pristojnosti na področju trajnostne mobilnosti.

Namen celostnega prometnega načrtovanja je vzpostaviti okvir za uresničevanje prometne politike, ki bo v skladu s cilji trajnostnega razvoja, gospodarske blaginje, socialne kohezije in varstva okolja. S celostnim prometnim načrtovanjem se prispeva zlasti k:

- izboljšanju učinkovitosti prometnega sistema in njegovih podsistemov;
- učinkovitejšemu upravljanju prometnega povpraševanja;
- izboljšanju dostopnosti v prometnem sistemu za vse prebivalce zaradi enakovrednega dostopa do dobrin;

- zmanjšanju negativnih učinkov prometa na okolje, prostor in zdravje, kot so emisije toplogrednih plinov, obremenitve s hrupom in onesnaževanje zraka;
- izboljšanju kakovosti prometnih omrežij;
- povečanju kakovosti bivanja in prometne varnosti.

(Prvi odstavek 1. čl. in prvi odstavek 2. čl. Zakona o celostnem prometnem načrtovanju, Osnutek 1. februar 2021)

3.3.2 Povzetek rezultatov

Presojevalci z Ministrstva za infrastrukturo so ugotovili, da bo predlog zakona učinkoval na vseh sedem dejavnikov, izrazitejše na dejavnik 3: Mobilnost in digitalna infrastruktura, saj celoten predlog naslavlja ravno mobilnost in širokopasovno IKT infrastrukturo. Prav tako bo večji učinek na dejavnik 5: Vključevanje, kohezija in sodelovanje, saj predlog obravnava tudi boljšo dostopnost do kulturnih in drugih dejavnosti ter v procese priprave in odločanja vključuje javnost.

3.3.3 Podrobnejši rezultati

Dejavnik 1: Razpoložljivost finančnih virov na lokalni / regionalni ravni upravljanja

Vprašanje 1.1: DA, predlog bo učinkoval na finančne vire regij. RCPS (Regionalna celostna prometna strategija) – 37. člen (1) ter MN (mobilnostni načrt) za izrednje dej. (38. člen).

Vprašanje 1.1.1.: Predlog bo učinkoval na občinsko raven področja prihodkov in porabe – 25. člen.

Vprašanje 1.2.: različna mnenja/NE MOREM OCENITI, ali bodo finančno šibkejše lokalne skupnosti še dodatno prizadete.

Vprašanje 1.3.: NE MOREM OCENITI, ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete.

Vprašanje 1.4: DA, predlog zakona bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Mestne občine morajo imeti RCPS- učinek različen ker so problemi v urbanem/ruralnem območju različni; urbano – ZCPN (Zakon o celostnem prometnem načrtovanju) = CPS+ukrepi; ruralno – razpršenost/dostopnost. Do JPP (Zakon JPP bi moral dopolnjevati).

Dejavnik 2: Gospodarski razvoj in inovativnost

Vprašanje 2.1.: DA, predlog bo učinkoval na gospodarsko konkurenčnost regij ali regionalno pomembnih sektorjev. MN in PP.

Vprašanje 2.1.1: Predlog bo vplival na doprinos.

Vprašanje 2.2: NE, predlog ne bo učinkoval na zaposlovanje, delovna mesta in dohodke v regijah.

Vprašanje 2.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Vprašanje 2.4: NE, gospodarska konkurenčnost manj razvitih regij ne bo še dodatno prizadeta.

Vprašanje 2.5: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Dejavnik 3: Mobilnost in digitalna infrastruktura

Vprašanje 3.1.: DA, predlog bo učinkoval na mobilnost v regiji/lokalni skupnosti in/ali zagotavljanje digitalne infrastrukture ter dostop do storitev, vključno z upravnimi storitvami. Cel zakon prispeva k mobilnosti (DA) / širokopasovna IKT infrastruktura (NE).

Vprašanje 3.1.1: Predlog bo vplival na področje aktivne mobilnosti/JPP/parkirno politiko.

Vprašanje 3.2: NE, manj razvite regije ne bodo še posebej prizadete v smislu mobilnosti in digitalne infrastrukture.

Vprašanje 3.3: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Vprašanje 3.4: DA, učinek predloga bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Da, zelo – mestni OCPS (občinska celostna prometna strategija); regionalni = popolnoma drugačni ukrepi; urbani = on demand, umirjanje prometa.

Dejavnik 4: Storitve splošnega pomena

Vprašanje 4.1.: DA, predlog bo učinkoval na zagotavljanje storitev. Osnovni namen zakona je, da se dostopnost izenačuje, olajšuje se dostopnost za vse (aktivna mobilnost) in ne vpliva na konkretno razmestitev

Vprašanje 4.1.1: Predlog bo učinkoval na vrsto storitev; dostopnost, enakost, varnost (prometna) – izboljšanje javnega prostora, bi se povečala osebna varnost. Upravna raven učinka: RCPS, OCS (lokalna, prioritarno).

Vprašanje 4.2: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete. Pozitiven vpliv bo velik (povečana osebna varnost), profitirale bodo ranljive skupine (otroci, starejši, invalidi)

Vprašanje 4.3: NE MOREM OCENITI, ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Specifičen glede na območje (ne toliko vezan na urbano/ruralno območje), v praksi se ukrepi izvajajo drugače.

Dejavnik 5: Vključevanje, kohezija in sodelovanje

Vprašanje 5.1.: DA, predlog bo učinkoval na socialno kohezijo, prostovoljne dejavnosti ali državljansko udejstvovanje: dostopnost do kulturnih in drugih dejavnosti, pripadnost skupnosti in socialna kohezija, državljansko udejstvovanje (ETM – evropski teden mobilnosti) + CPS (vključevanje javnosti).

Vprašanje 5.2: DA, predlog bo učinkoval na demokratično, družbeno in kulturno udejstvovanje, na rekreacijo in prosti čas: dostopnost do kulturnih in drugih dejavnosti, pripadnost skupnosti in socialna kohezija, državljansko udejstvovanje (ETM) + CPS (vključevanje javnosti).

Vprašanje 5.3: DA, glede na predlog bo upoštevano prizadeto prebivalstvo ali prizadevanja določenih ciljnih skupin v občinah, vaseh ali soseskah: CPS, ETM, participacija, NGO, civilna iniciativa; infrastruktura.

Vprašanje 5.3.1: Prizadeta območja bodo lokalna raven, tudi nekaj regionalne ravni.

Vprašanje 5.4: DA, socialna kohezija ali sodelovanje in zmanjševanje diskriminacije se bo krepilo na lokalnem tipu območja.

Vprašanje 5.5: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Zakon tega ne določa, ampak pri izvedbi ukrepov na različnih ravneh prihaja do razlik.

Vprašanje 5.6: DA, ukrepi bodo izboljšali stanje v manj razvitih regijah na področju kohezije: CPSji.

Vprašanje 5.7: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Dejavnik 6: Prostorska struktura in stanovanja

Vprašanje 6.1: DA, predlog bo učinkoval na obstoječi bivalni prostor in prostorsko strukturo, npr. prekomerna ali premajhna uporaba stavb, infrastrukture in drugih objektov; skladnost s ciljem »notranji razvoj naselij pred širjenjem naselij«; in/ali vpliva na kakovost življenjskih razmer. Načelo prednostnega načrtovanja prometa (prednostno zgoščaš naselja, da se uporablja obstoječa infrastruktura prometa, pred izvedbo ni načrtovanja nove).

Vprašanje 6.1.1: Ni razlik med regijami, ker bo poselitvena struktura v manj razvitih (npr. veliko število praznih stavb) in visoko razvitih regijah (npr. visoki stanovanjski stroški) še posebej okrepljena.

Vprašanje 6.2: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Vprašanje 6.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Vprašanje 6.4: NE, predlog ne vključuje tudi premestitev dela javne uprave ali novo ustanovitev državnega organa ali javnega zavoda, zaradi katerih bi se manj razvite regije okrepile.

Dejavnik 7: Naravni viri

Vprašanje 7.1: DA, predlog bo učinkoval na varstvo ljudi, živali, rastlin in biološko pestrost; podnebje; naravne in kulturne krajine; namensko rabo; ali kakovost zraka, vode in zemlje. Cel zakon – aktivna mobilnost.

Vprašanje 7.1.1: /

Vprašanje 7.2: NE, ne bo regij, ki bi bile prizadete zaradi negativnih okoljskih sprememb ali vplivov, zaradi katerih bi bila kakovost naravnih virov še posebej zmanjšana.

Vprašanje 7.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Vprašanje 7.4: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

3.4 Rezultati testiranja: Zakon o urejanju prostora, ZUreP-3

3.4.1 Predstavitev Zakona o urejanju prostora, ZUreP-3

Zakon določa cilje, načela in pravila urejanja prostora, udeležence, ki delujejo na tem področju, vrste prostorskih aktov, njihovo vsebino in medsebojna razmerja, postopke za njihovo pripravo in sprejetje, njihovo izvedbo ter postopke umeščanja, podrobnejšega načrtovanja in dovoljevanja prostorskih ureditev državnega pomena. Določa tudi prostorske ukrepe in druge akte urejanja prostora, instrumente in ukrepe zemljiške politike ter ureja spremljanje stanja prostorskega razvoja, delovanje prostorskega informacijskega sistema in izdajanje potrdil s področja urejanja prostora.

Namen urejanja prostora je doseganje trajnostnega prostorskega razvoja s celovito obravnavo, usklajevanjem in upravljanjem njegovih družbenih, okoljskih in ekonomskih vidikov, tako da se kot cilji urejanja prostora, ki so v javnem interesu:

- zagotavljajo priprava, sprejem in izvajanje prostorskih aktov;
- varuje prostor kot omejena naravna dobrina;
- omogočajo kakovostne življenjske razmere in zdravo življenjsko okolje;
- zagotavlja racionalna raba prostora ter ohranjajo prostorske zmogljivosti za sedanje in prihodnje generacije;
- zagotavljajo prostorsko usklajene in medsebojno dopolnjujoče več-funkcijske razmestitve različnih dejavnosti v prostoru;
- ustvarjajo in ohranjajo prepoznavne značilnosti in kulturno identiteto v prostoru;
- omogoča policentrični sistem razvoja naselij;
- omogoča urbani razvoj mest in širših mestnih območij, ki temelji na pametnem upravljanju mest po načelu pametnih mest;
- ustvarjajo, varujejo in razvijajo kakovostna mesta in druga naselja;
- omogoča ustrezen in univerzalen dostop do družbene in gospodarske javne infrastrukture in javni površin;
- ustvarja in varuje pestrosti, prepoznavnosti in kakovosti krajine;
- omogoča prilagajanje na podnebne spremembe;
- omogoča prehod v nizkoogljično družbo, ki temelji na krožnem gospodarstvu, zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, učinkoviti rabi energije in uporabi obnovljivih virov energije;
- omogoča krepitev in varovanje zdravja ljudi;
- omogoča varstvo okolja, ohranjanje narave, varovanje kulturne dediščine, varovanje kmetijskih zemljišč in drugih kakovosti prostora;
- ustvarja razmere za zmanjševanje in preprečevanje naravnih ali drugih nesreč;
- omogoča obrambo države.

(prvi odstavek 1. čl. in prvi odstavek 2. čl. ZUreP-3, objavljen v Uradnem listu RS št. 199/21).

3.4.2 Povzetek rezultatov

Presojevalci z Ministrstva za okolje in prostor so ugotovili, da bo zakon učinkoval na štiri dejavnike: na finance (1), vključevanje, kohezijo in sodelovanje (5), prostorsko strukturo in stanovanja (6) in na naravne vire (7). Podrobnejša obrazložitev je spodaj. Po mnenju presojevalcev prostorski zakon ne bo imel učinka na neenakovredno obravnavo enakovrednih življenjskih pogojev po vsej državi, kar pomeni, da zakon vse regije obravnava enakovredno. Na tri dejavnike zakon torej ne bo učinkoval, in sicer na gospodarski razvoj in inovativnost (2), mobilnost in digitalno

infrastrukturo (3) in storitve splošnega pomena (4). Za slednje je to še kar presenetljivo, saj so te velikokrat odvisne od policentričnosti oziroma mreže funkcij, ki jih imajo naselja. Zakon enakovredno obravnava vse regije in prebivalce. V primeru posameznih dejavnikov so odgovarjali le z da in ne, ocenjevali smo le neposredne učinke, posrednih učinkov, smeri (negativno in pozitivno) ter moči učinkov pa nismo ocenjevali.

3.4.3 Podrobnejši rezultati

Dejavnik 1: Razpoložljivost finančnih virov na lokalni / regionalni ravni upravljanja

Vprašanje 1.1: NE (za regije), predlog ne bo učinkoval na finančne vire regij. Zakon ne more učinkovati na finančne vire regij, ker ne obstaja administrativni nivo regij, ki bi imela svoje izvoljene predstavnike in regionalno upravo. Zakon vpliva na nižjo lokalno raven upravljanja.

Vprašanje 1.1.1.: DA, Predlog bo učinkoval na občinsko upravno raven ter na področja prihodkov, kot so: nadomestilo stroškov lokacijske preveritve, taksa za obravnavanje zasebnih potreb v prostoru, plačila komunalnega prispevka, komasacije (v kolikor je postopek uveden na predlog komasacijskih udeležencev), plačila takse na neizkoriščeno stavbno zemljišče. Predlog bo učinkoval na naslednja področja porabe: zagotoviti sredstva za RPP - regionalni prostorski plan (z zakonom določeno 60 % sofinanciranje občina za pripravo RPP), OPP – občinski prostorski plan, OPN – občinski prostorski načrt, OPPN – občinski podrobni prostorski načrt, strokovne podlage, poročilo o prostorskem razvoju, komunalno opremljanje stavbnih zemljišč, občinski urbanist, na upravni ravni učinka – razbremenitev UE. Po novem mnenja o skladnosti gradnje oziroma uporabe objekta in skladnosti gradbene parcele s prostorskimi izvedbenimi akti izdajajo občine in ne več UE.

Vprašanje 1.2.: različna mnenja: DA – MOGOČE, finančno šibkejša lokalna skupnosti bodo še dodatno prizadete: prispevek za pripravo RPP?

Vprašanje 1.3.: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Vprašanje 1.4: DA, učinek predlog bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Za mestne občine – zakon določa obvezno izdelavo OPP (občinskega prostorskega plana - ki je strateški prostorski plan) za mestne občine, kadar za regijo, v kateri so, ni sprejet RPP oziroma se še ni začel postopek njegove priprave. Te občine bodo finančno bolj obremenjene. (Po sprejemu RPP ni več obveze mestnih občin za pripravo OPP). Zakon določa izdelavo urbanistične zasnove za mesta in druga urbana naselja ter druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije. Občine z več mesti in urbanimi naselji bodo finančno bolj obremenjena.

Dejavnik 2: Gospodarski razvoj in inovativnost

Vprašanje 2.1.: NE, predlog ne bo učinkoval na gospodarsko konkurenčnost regij ali regionalno pomembnih sektorjev. Zakon ne prispeva k slabšanju razmer v posameznih regijah, saj enako obravnava vse regije oziroma daje enake pogoje za načrtovanje in upravljanje s prostorom v vseh regijah. Če bi presojali SPRS – Strategijo prostorskega razvoja Slovenije, RPP, OPP ali OPN, potem bi lahko ocenili učinke.

Vprašanje 2.2: /

Vprašanje 2.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Vprašanje 2.4: NE, gospodarska konkurenčnost manj razvitih regij ne bo še dodatno prizadeta.

Vprašanje 2.5: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Dejavnik 3: Mobilnost in digitalna infrastruktura

Vprašanje 3.1.: NE, predlog ne bo učinkoval na mobilnost v regiji/lokalni skupnosti in/ali zagotavljanje digitalne infrastrukture ter dostop do storitev, vključno z upravnimi storitvami. Zakon daje enake pogoje za načrtovanje in upravljanje s prostorom v vseh regijah. Zakon vpliva posredno, saj daje instrumente (RPP, OPN, OPPN), s katerimi se bo vplivalo na razpoložljivost in dostopnost prometne in digitalne infrastrukture. Vprašanje bi bilo primerno za presojo učinkov za SPRS, RPP, OPP, OPN.

Vprašanje 3.1.1: /

Vprašanje 3.2: NE, manj razvite regije ne bodo še posebej prizadete v smislu mobilnosti in digitalne infrastrukture.

Vprašanje 3.3: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete.

Vprašanje 3.4: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Dejavnik 4: Storitve splošnega pomena

Vprašanje 4.1.: NE, predlog ne bo učinkoval na zagotavljanje storitev. Zakon vpliva posredno, saj daje instrumente (RPP, OPN, OPPN), s katerimi se te vsebine načrtujejo. Vprašanje bi bilo primerno za presojo učinkov za SPRS, RPP, OPP, OPN.

Vprašanje 4.1.1: /

Vprašanje 4.2: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete. Zakon določa izdelavo elaborata ekonomike (glej 68. člen) – s tem je na zakonski ravni poskrbljeno, da se v postopku priprave OPN ali OPPN obravnavajo učinki na vse skupine prebivalcev. Zakon določa, da se v postopku priprave OPN in OPPN pripravi elaborat ekonomike, ki vsebuje oceno investicij za graditev ali dograditev komunalne opreme in druge gospodarske javne infrastrukture ter oceno investicij za zagotovitev družbene infrastrukture glede načrtovanih prostorskih ureditev v OPN in OPPN. V primeru presoje OPN ali OPPN bi lahko ugotavljali, ali je elaborat ekonomike upošteval vse skupine prebivalstva, npr. ali so obravnavane potrebe po zagotavljanju storitev za predšolske in šolske otroke po načrtovani in zgrajeni novi stanovanjski soseski, ali je obstoječe stanje zadovoljivo ali je treba z OPN / OPPN načrtovati tudi nova območja za umestitev vrtcev, šol.

Vprašanje 4.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Na to vprašanje se odgovori preko usmeritev OPN-ja.

Dejavnik 5: Vključevanje, kohezija in sodelovanje

Vprašanje 5.1.: DA, predlog bo učinkoval na socialno kohezijo, prostovoljne dejavnosti ali državljansko udejstvovanje. Z načelom sodelovanja javnosti (11. člen zakona) – omogoča državljansko udejstvovanje, spodbuja socialno kohezijo (povezanost ljudi na določenem območju za uveljavljanje lastnih interesov ob pripravi PA –

prostorskega akta), tudi prostovoljno dejavnost. Poročilo o sodelovanju z javnostjo je spremljajoče gradivo PA. Gradiva se javno objavljajo v prostorskem informacijskem sistemu.

Vprašanje 5.2: DA, predlog bo učinkoval na demokratično, družbeno in kulturno udejstvovanje, na rekreacijo in prosti čas. Zakon bo učinkoval na demokratično in družbeno udejstvovanje, saj zakon ob pripravi prostorskih aktov aktivno vključuje javnost (preko javnih razgrnitev PA, javnih obravnav, javnih posvetovanj), pripombe in predlogi javnosti so obravnavani in objavljeni v stališčih do pripomb in predlogov javnosti. Vključevanje javnosti je predvideno za vse prostorske akte. Na kulturno udejstvovanje, na rekreacijo in prosti čas ne bo učinka – učinek bo posreden preko usmeritev OPN, RPP.

Vprašanje 5.3: DA, glede na predlog bo upoštevano prizadeto prebivalstvo ali prizadevanja določenih ciljnih skupin v občinah, vaseh ali soseskah. Preko javne razprave, stališč do pripomb in predlogov, javnih objav gradiv. Ciljne skupine / zainteresirana javnost se lahko vključujejo kot civilne iniciative ali kot posamezniki.

Vprašanje 5.3.1: Vsa prizadeta območja so enakovredno vključena.

Vprašanje 5.4: DA, socialna kohezija ali sodelovanje in zmanjševanje diskriminacije se bo krepilo na vseh tipih območij. Zakon omogoča enakovredno vključenost vseh skupin prebivalstva.

Vprašanje 5.5: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Zakon omogoča enakovredno vključenost vseh skupin prebivalstva na vseh tipih območij.

Vprašanje 5.6: MOGOČE / NE MOREM OCENITI, ali bodo ukrepi izboljšali stanje v manj razvitih regijah na področju kohezije. Mogoče, če se bodo prebivalci v določenih regijah povezali in izrazili svoja pričakovanja in potrebe za umestitev določenih PU – prostorskih ureditev ali usmeritev v PA.

Vprašanje 5.7: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete. Zakon z načelom sodelovanja javnosti (glej 11. člen) omogoča enakovredno vključenost vseh skupin prebivalstva v postopke priprave PA, do dostopov javnega značaja, do vložitve pravnih sredstev.

Dejavniki 6: Prostorska struktura in stanovanja

Vprašanje 6.1: DA, predlog bo učinkoval na obstoječi bivalni prostor in prostorsko strukturo, npr. prekomerna ali premajhna uporaba stavb, infrastrukture in drugih objektov; skladnost s ciljem »notranji razvoj naselij pred širjenjem naselij«; in/ali vpliva na kakovost življenjskih razmer. Zakon določa, da se razvoj poselitve prednostno načrtuje kot notranji razvoj naselja v prostih, razvrednotenih in nezadostno izkoriščenih območjih z zgoščevanjem in prenovi, ob upoštevanju učinkovite dostopnosti in uravnoveženega razmerja zelenih in grajenih površin – 27. člen. Zakon določa, da se v naseljih zagotavljajo zadostne površine odprtih prostorov, podaja usmeritve za zelene sisteme oziroma povezljivost zelenih in grajenih odprtih površin v naselju – 30. člen. Zakon opredeljuje načrtovanje družbene in gospodarske infrastrukture, ki ne poslabšuje kakovosti bivanja, zagotavlja kakovostno oblikovanje – 30. in 31. člen.

Vprašanje 6.1.1: NE, poselitvena struktura v manj razvitih (npr. veliko število praznih stavb) in visoko razvitih regij (npr. visoki stanovanjski stroški) ne bo še posebej okrepljena, saj so vse regije so obravnavane enakovredno.

Vprašanje 6.2: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete, saj so vse skupine prebivalcev obravnavane enakovredno.

Vprašanje 6.3: DA, učinek predloga bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja. Zakon pove, da se urbana naselja razvijajo drugače kot ostala naselja:

- vsem naseljem se določa UON (ureditveno območje naselja) – 25. člen,
- mestom in drugim urbanim naseljem ter za druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije se določa ODRN (območja za dolgoročni razvoj naselja) – t.j. posebne usmeritve za urbana območja) – 29. člen,
- posamična poselitve (usmeritve, ki se nanašajo na podeželje) – 33. člen.

Vprašanje 6.4: NE, predlog ne vključuje tudi premestitev dela javne uprave ali novo ustanovitev državnega organa ali javnega zavoda, zaradi katerega bi se manj razvite regije okrepile. MOGOČE posredno, če bo vzpostavljen regionalni novo planiranja in bi bile ustanovljene regijske podporne službe za pripravo RPP (zakon le-teh ne predvideva, regionalne izpostave niso predmet zakona).

Vprašanje 6.4.1: /

Dejavnik 7: Naravni viri

Vprašanje 7.1: DA, predlog bo učinkoval na varstvo ljudi, živali, rastlin in biološko pestrost; podnebje; naravne in kulturne krajine; namensko rabo; ali kakovost zraka, vode in zemlje. Osnovni cilj zakona (2. člen) je doseganje trajnostnega prostorskega razvoja s celovito obravnavo, usklajevanjem in upravljanjem njegovih družbenih, okoljskih in ekonomskih vidikov, ki so v javnem interesu, med drugimi tudi:

- varovanje prostora kot omejene naravne dobrine,
- ohranjanje prepoznavnih značilnosti in kulturno identiteto v prostoru,
- ustvarjanje, varovanje pestrosti, prepoznavnosti in kakovosti krajine.
- omogočanje varstva okolja, ohranjanje narave, varovanje kulturne dediščine, kmetijskih zemljišč in drugih kakovosti prostora,
- omogočanje krepitve in varovanja zdravja ljudi,
- omogočanje prilagajanja na podnebne spremembe.

Vprašanje 7.1.1: Območja ne bi smela biti prizadeta (v smislu negativnih vplivov), ker cilji zakona naslavljajo varovanje naravnih virov v korist prihodnjih generacij, prav tako je za pripravo prostorskih aktov predvidena izdelava celovite presoje vplivov na okolje.

Vprašanje 7.2: NE, ne bo regij, ki bi bile prizadete zaradi negativnih okoljskih sprememb ali vplivov, kjer bi bila kakovost naravnih virov še posebej zmanjšana. Vprašanje je relevantno za RPP, OPP, OPN. Obravnava negativnih okoljskih sprememb in vplivov je zagotovljena s postopkom celovite presoje vplivov na okolje – 69. člen, 84. člen, 118. člen, 128. člen.

Vprašanje 7.3: NE, učinek predloga ne bo različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja.

Vprašanje 7.4: NE, določene skupine prebivalcev ne bodo še posebej prizadete. Vprašanje bi bilo primerno za RRP, OPP ali OPN. Primer: Če bi presojali OPN, bi lahko ocenili, ali so za prebivalce, ki živijo na poplavno ogroženih območjih predvideni ukrepi za varstvo prebivalcev pred škodljivim delovanjem visokih voda.

3.5 Ovrednotenje pristopa

V prvem delu testiranja je potekala razprava z nemškim predstavnikom glede podrobnosti izvajanja presoje. Povedal je, da se presoja na zvezni ravni, vendar so glavna enota presoje regije. Predmet presojanja je primarno zakonodaja, lahko pa se presoja tudi politike. Pristop ni obremenjen s kazalniki, ampak gre za kvalitativno presojo. Odgovori se na vsa vprašanja, ne glede če kakšen dejavnik izberemo kot nepomemben. Glavni namen je, da se poskuša identificirati potencialne negativne učinke, na katere mora biti zakonodajalec še posebej pozoren. V povprečju presoja traja dva do tri dni, preverjanje kakovosti se izvaja s strani organa, zadolženega za preverjanje kakovosti zakonodaje. Rezultati preveritev niso posebej objavljeni na spletnih straneh in dostopni javnosti, a so upoštevani pri oblikovanju predpisa. Posebnega recepta za motivacijo uradnikov nemški predstavnik nima.

Slovenski udeleženci testiranja so bili generalno zadovoljni s pristopom in so tudi lahko prepoznali njegovo uporabno vrednost za pripravo politik in predpisov. Predstavniki MZL so poudarili, da nudi orodje za splošen pregled in pridobitev drugačnega pogleda na vsebino predpisa, ki je sicer sektorski. Ne temelji na ciljih politike, ampak naslavlja ciljna območja. Vprašanja so jim bila v večini jasna, kot slabost je bilo izpostavljeno, da pristop ne razlikuje tako dobro med splošnim in specifičnim ter posrednimi in neposrednimi učinki. Metoda se zdi dobra, pri preveritvi recimo ali SPRS naslavlja vse regije in vsa targetirana področja ali na primer pri preveritvi občinskih prostorskih načrtov, če so v skladu s SPRS. Izpostavljena je bila tudi problematika prevoda, ki mestoma ni bil dovolj jasen (opomba: prevedeno iz angleškega in ne izvirnega dokumenta). Prav tako bi lahko bilo več vprašanj, namenjenih prostoru in okolju, recimo glede odpadkov, vprašljivo je bilo, zakaj je hrup umeščen med naravne vire. Določeni dejavniki bi se lahko bolje razlikovali med seboj ali postali celo samostojno področje, recimo infrastruktura. Pristop je uporaben pri generalni preveritvi predlaganega zakona.

4 Sklep

Vmesno poročilo dva se nanaša na obdobje izvajanja projektne naloge med majem in septembrom 2022. Gre za obdobje, v katerem smo se posvetili zlasti diseminaciji analitičnega dela projekta in testiranju različnih pristopov s sodelovanjem deležnikov. Kot rezultate teh testiranj lahko izpostavimo naslednje ugotovitve, pomembne za pripravo presoje v skladu s projektno prijavo:

- (1) **Prijaznost uporabniku:** nemški predstavnik kot tudi udeleženci dogodkov so izpostavili, da mora biti pristop postopkovno in vsebinsko preprost za uporabo in razumevanje, saj imajo uradniki različno raven izkušenj in znanja za izvedbo presoje. Udeleženci na seminarju so sicer izpostavili različne veščine s področja presojanja, vendar zelo malo izkušenj glede presoje učinkov posledic politik oziroma presoje učinkov na prostor.
- (2) **Podprtost s podatki:** stališča o uporabi prostorskih kazalnikov so neusklajena. Na eni strani kazalniki konkretizirajo in številčno ponazorijo potencialne učinke na prostor in s tem kvantitativne rezultate presoje, vendar lahko učinkovitost presoje v primeru nedostopnosti podatkov tudi omejujejo. Eno od testiranj, ki je bilo sicer izvedeno v okviru drugega projekta, pa je pokazalo, da si udeleženi za lažjo izvedbo presoje želijo bolj konkretnih opisov dejavnikov in kazalnikov za ponazoritev stanja na območjih.
- (3) **Prostorska raven:** preizkus orodja ESPON TIA je pokazal, da je pomemben vidik pri presoji tudi dostopnost podatkov na čim manjših prostorskih območjih. Pri tem je bilo še posebej izpostavljeno, da prostorska raven regij NUTS3 v Sloveniji velikokrat za namen presoje ni dovolj podrobna, da bi lahko prikazala razlike med učinki posamezne politike na regionalni ravni.
- (4) **Časovni okvir:** vsi pristopi, razen orodij se lahko izvedejo v največ treh dneh (glede na oceno udeležencev), kar pomeni, da ne gre za časovno potratne pristope. To bi lahko bil eden glavnih argumentov, s katerim se poskuša motivirati zaposlene na ministrstvih – pripravljavce politik – da izvedejo presojo učinkov na prostor in tako na drugačen način pregledajo svojo politiko ali zakonodajo v pripravi.
- (5) **Orodje za dialog med sektorji in razpravo:** večkrat je bilo poudarjeno, da se dodano vrednost presoje učinkov predpisov vidi predvsem v omogočanju dialoga med sektorji glede prostorskih učinkov posameznih politik ter hkrati tudi usklajevanje sektorskih politik s prostorskimi. Prav tako se s presojo lahko ugotovi, ali bo nek predpis povzročil prostorske razlike v prostoru in ena območja s svojimi ukrepi obravnaval bolj prednostno kot druga.
- (6) **Podpora za izvedbo:** anketni vprašalnik je pokazal, da finančna podpora za izvedbo presoje ni tako nujna, kot je digitalna. Večina uradnikov naj bi to vključila med svoje že obstoječe naloge, pri čemer je dobro, da imajo na voljo npr. matriko v formatu, primernem za Microsoft Excel (.xls), ali kakšno drugo komunikacijsko orodje, ki omogoča izvedbo TIA.
- (7) **Boljša integracija sektorskih politik:** orodje bo v podporo izvajanju 70. člena ZUreP-3, saj bo sektorjem omogočilo, da svoje politike ali predpise uskladijo s prostorsko strategijo. Tako bodo poskrbeli za učinkovitejšo porabo sredstev in večjo usklajenost ciljev.

5 Viri in literatura

Bunderministerium des Innern, für Bau und Heimat, BMI (2020). Gleichwertigkeits-Checks (v prevodu: preveritev enakovredne obravnave). Dostopno na:

https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/themen/heimat-integration/gleichwertige-lebensverhaeltnisse/gleichwertigkeits-check.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (maj 2022)

Dallhammer, E., Gaugitsch, R., Schuh, B., Gaupp-Berghausen, M., (2020). ESPON TIA Tool Upgrade: TIA necessity check Guidance. Dunaj, OIER.

ESPON (2019). ESPON TOOLS// Guidance sheet: Territorial Impact Assessment Tool: A quick check to assess the impacts of European policies. Dostopno na: <http://www.espon.eu/TIA-Tool> (maj 2022)

Marot, N. (2022). Seminar o presoji učinkov na prostor in predstavitev presoje učinkov na prostor. Predstavitev na seminarju o presoji učinkov na prostor, Ljubljana, 12. maj 2022.

Miklavčič, T. (2022). Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 in Poročilo o prostorskem razvoju. Predstavitev na seminarju o presoji učinkov na prostor, Ljubljana, 12. maj 2022.

Mlinar, J. (2022). Prostorski informacijski sistem. Predstavitev na seminarju o presoji učinkov na prostor, Ljubljana, 12. maj 2022.

Schmode, A. (2022). Preveritev enakovrednih življenjskih pogojev. Spletna predstavitev na prvem testiranju, Ljubljana, 21. junij 2022.

Schuh, B., Gaugitsch, R. (2022). Hitri pregled ESPON TIA in kontrolni seznam TIA: Primer uporabe kontrolnega seznama. Predstavitev na seminarju o presoji učinkov na prostor, Ljubljana, 12. maj 2022.

Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (2022). Dostopno na: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=12158> (22. september 2022)

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) (2021). Uradni list RS, št. [199/21](#). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8249> (22. september 2022)

Koristno je vedeti:

- Cilji SPRS 2050**
1. Vzpostaviti zbiranje in prenos informacij v področno mrežno okolje.
2. Doseči mednarodno konkurenčnost in svetovni mesti.
3. Doseči celovito izpolnjevanje in udeležbo in političnega
4. Doseči protistokotno identiteto.
5. Izvesti odgovorni in prilagodljivi prostorski razvoj s splošno uporabo.

Področja razvoja po TERTORIJSKI AGENDI 2030

1. Umetnostna Evropa - celovito razvijanje prostorskega razvoja z izboljšanjem razpoložljivosti Evrope.
2. Funkcionalna Evropa - izboljšanje regionalnih razvojnih zmožnosti in razpoložljivosti Evrope.
3. Ekonomsko povezovanje - izboljšanje razpoložljivosti Evrope.
4. Zdravje okolja - izboljšanje okoljskega razvoja in razpoložljivosti Evrope.
5. Podpiranje razvoja - odgovorna mesta in regije.
6. Trajnostne povezave - trajnostni razvoj in razpoložljivost Evrope.

KOMISIJA VLADE ZA PROSTORSKI RAZVOJ

– vodilni dokumenti in informacije, ki so mednarodni in evropski razpisni dokumenti in ustrezajo ciljem strategije razvoja in razpoložljivosti Evrope, ki so mednarodni in evropski razpisni dokumenti in ustrezajo ciljem strategije razvoja in razpoložljivosti Evrope, ki so mednarodni in evropski razpisni dokumenti in ustrezajo ciljem strategije razvoja in razpoložljivosti Evrope.

PROSTORSKI UČINEK ALI UČINEK NA PROSTOR

– prostorski učinek ali učinek na prostor je učinek, ki ga imajo prostorske dejavnosti na prostorski razvoj in razpoložljivost Evrope.

PROSTORSKI INFORMACIJSKI SISTEM

– prostorski informacijski sistem je sistem, ki omogoča zbiranje, shranjevanje, obdelavo in prenos prostorskih informacij.

RAZVOJNI DOKUMENT

– razvojni dokument je dokument, ki vsebuje strategije, cilje in ukrepe za razvoj in razpoložljivost Evrope.

Informacije in kontakti

Vrsta projekta

Cilj raziskovalnih projektov, razpisna št. V5-2154

Trajanje projekta

1.10.2021-30.9.2023

Vrednost projekta

59.000,00 EUR

Vodja projekta

doc. dr. Ana Maroš, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Sofinanciranje projekta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTORE IN PROSTOR
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIŠTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

Več informacij o projektu

<https://www.vlada.si/>

Zahteva, javnosti v skladu z Zakonom o dostopu do informacij

Informacije o projektu so javne.

TIA-SI

Tratna in Arhitekturna Inštitucija Slovenije

Razvoj predloga instrumenta za doseganje usklajenosti resornih politik s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije

ALI RESORNA POLITIKA PRISPEVA K DOSEGANJU CILJEV SPRS?

SPRS CILJ 1
SPRS CILJ 2
SPRS CILJ 3

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA KULTORE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA KMETIŠTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

Več informacij o projektu

<https://www.vlada.si/>

Zahteva, javnosti v skladu z Zakonom o dostopu do informacij

Informacije o projektu so javne.

Namen raziskovalnega projekta je zasnovati metodološki pristop za presojo učinkov na prostor, ki je uporabno zasnovan za namene vključevanja politik in prapravnih projektov, ki se nanašajo na določilo 70. člena Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3, 2021). Pri pravi, se sektorje po tlike ne omejuje na mirni in nasprotni s politiko prostorskega razvoja. Raziskovalni pristop naj bi postal integralni del postopka priprave, izvajanja in vrednotenja vseh resornih politik.

1 Analiza literature in primerov dobrih praks na temo presoj: prostorskih učinkov (TIA).

2 Razvoj predloga metodološkega pristopa TIA kot del procesa priprave in sprejetja ter vrednotenja učinkov resorčnih politik v Sloveniji v različnih prostorskih enotah ter omogočanje boljšega usklajevanja in integracije različnih

3 Zasnova komunikacijskega orodja v funkciji ni navedeni na priloženi informacijski sistem ali druge javno dostopne vire podatkov za uporabo presoje v procesih prave in sprejema ter vrednotenja rezultatov politiki

4 Pilotna preverba predloga pristopa in komunicacijskega orodja TIA na primeru knjižske in promene politike/priredilcev

5 Priprava priporočil za zvežanje /Č. členski ZUP 3 in njihova uporaba pri pripravi resornih politik

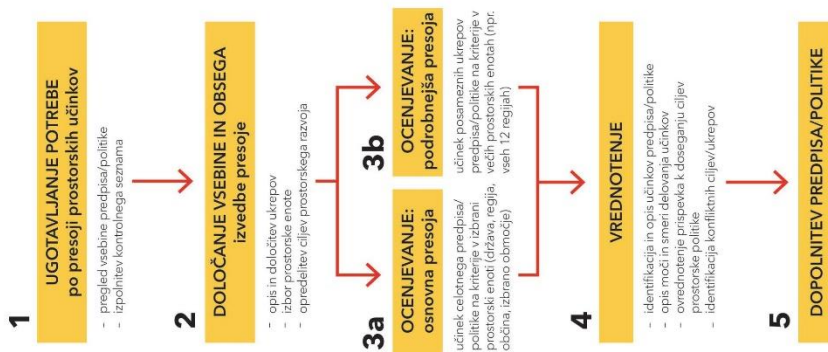
6 Izvedba dveh seminarjev za pripravljalce resortnih cel tik.

7 Diseminacija rezultatov projekta (spletna stran, družbena omrežja).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

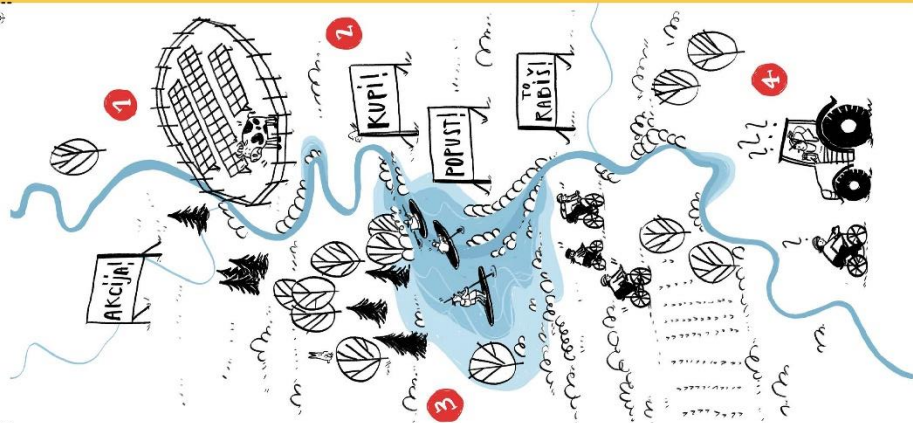
0305/G02 09/20

Kaj je TIA?

Presoja učinkov na prostor (ang. *Territorial Impact Assessment*, krajše TIA) je presoja, ki je nastala zaradi potrebe po celovitejši obravnavi prostora in bolj usmerjenem izvajanju prostorskih politik. Izhaja iz Evropske unije in njenih smernic za krepitev prostorske kohezije. V ta namen so v okviru programa ESPON (Evropska mreža za spremljanje prostorskega razvoja) spodbudili pripravo metodologij za izvedbo presoje prostorskih učinkov, ki omogoča celovito oceno družbenih, gospodarskih, okoljsko-prostorskih in tudi upravljaljskih učinkov. Dodatno poljaže razliko v potencialnih učinkih na različnih območjih, kar predstavlja »prostorsko dimenzijo« predpisov in ocenjevanju.

V začetku izvajanja presoje je bil poudarek na kvantitativnih modelih, sledile pa so tudi, namenjene razvoju kvalitativnih modelov, ki naj bi bili priljubljene za uporabo. Danes presoje prostorskih učinkov izvajajo zlasti na ravni Evropske unije, pripravljene so usmeritve za izvajanje priročnik in podporno orodje (ESPON TIA orodje, več: <https://www.espon.eu/tools-man/espontia-tool/>), ki uradnikom nudijo navodila za reševanje. Nekatere države, kot je Estonija, presoje vidke tudi presojo v okviru presoje učinkov predpisov (ang. *Regulatory Impact Assessment*), npr. in presojo trajnosti (ang. *Sustainability Assessment*). Velika Britanija in Švica ali pa izvajajo prostorsko presojo po potrebi, npr. Nizozemska. V Sloveniji je bil do zdaj izveden več raziskovalnih projektov. Eden je bil namenjen pripravi spletnega orodja v pomoč izvedbi TIE in drugi za presojo potencialnih učinkov izbranih direktiv na slovenske regije. V vsakdanjo praxis priprave predpisov postopke se ni vključil.

Priročnost za aktivnejšo izvedbo presoje učinkov predpisov in politik na prostor predstavlja projekt **e-Predpisi**, s katerim Ministrstvo za javno upravo posodablja obstoječo presojo učinkov predpisov na različna družbena področja in priročnik za ocenjevalce. Prav tako je v pripravi **digitalna aplikacija**, ki bo poenostavila in digitalizirala postopek priprave predpisov in predstavlja tudi priročnost za uveljavitev presoje učinkov na prostor. Več: www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/e-predpisi/.

Zakaj ta projekt?

Strategija prostorskega razvoja Republike Slovenije (SPRS) kot temeljni nacionalni strateški dokument usmerja dolgoročni prostorski razvoj države. Pri tem upošteva Strategijo razvoja Slovenije 2030 (2017), strateške dokumente, kot sta Teritorialna agenda 2030 – prihodnost za vse kraje (2020) in Nova lepša naša država – prihodnost za vse kraje (2020) in Nova lepša naša država – prihodnost za vse kraje (2020), ter cilje na evropski ravni, še posebej krepitev prostorske kohezije. Z zasledovanjem cilja prostorske kohezije želimo doseči **boljšo prostorsko učinkovitost, kakovost in identiteto**.

Cilje prostorske politike dosegamo s pomočjo ukrepov sektorskih politik, kot so na primer: infrastruktura, okolje, narava, kmetijstvo, energetika, turizem, za kar pa je ključna **medsebojna usklajenost politik v danem prostorskem kontekstu**. Posledice neusklajenosti prostorskih in sektorskih politik ter njihovih ukrepov so različni **konflikti v prostoru**, kot jih prikazuje slika:

- 1** Konflikt med ciljem povečanja deleža proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in povečanja prehranske samooskrbe.
- 2** Zmanjševanje kakovosti in privlačnosti prostora zaradi umeščanja ogledovalskih panojev.
- 3** Konflikt med režimi varovanja kulturne in naravne dediščine ter razvojnimi težnjami.
- 4** Konflikt med doseganjem cilja trajnostne mobilnosti in zmanjševanja emisij ter povečanjem prehranske samooskrbe.

PROSTORSKA UČINKOVITOST

– učinkovitost rabe naravnih virov, razporeditev storitev in infrastrukture

PROSTORSKA KAKOVOST

– kakovost bivalnega in naravnega okolja, dostopnost do stanovanj in storitev

PROSTORSKA IDENTITETA

– ohranjanje naravnih in kulturnih prvin krajine

Zbirka_CPP-TIA_202203.ind. 2

Priloga 2: Obrazec za prvo testiranje - nemški pristop – preveritev enakovredne obravnave

Dejavniki 1: Razpoložljivost finančnih virov na lokalni/regionalni ravni upravljanja

Razpoložljivost finančnih virov na lokalni in regionalni ravni ima veliko vlogo pri izvajanju razvojnih investicij in infrastrukturnih projektov oziroma storitev splošnega pomena za prebivalce, kar vpliva na kakovost bivanja in na enakovredno zagotavljanje življenjskih pogojev. Zaradi tega je potrebno preveriti zakonodajne predloge in njihove ukrepe, ki vplivajo na ekonomske razmere v regijah, kot so na primer davki, socialni transferji, javne naložbe ali drugi ukrepi financiranja). Preveriti je potrebno, ali je predlog predpisa skladen s ciljem vzpostavitve enakovrednih življenjskih pogojev po vsej državi. Preverjevalci se morajo pri tem zavedati, da imajo zvezne dežele oziroma država ključno vlogo pri kompenziranju razlik v razvitosti občin znotraj iste države.

Vprašanja:

1.1 Ali bo predlog učinkoval na finančne vire regij?	Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:	
1.1.1 Če je odgovor pritrdilen, na katera področja prihodkov ali porabe bo predpis učinkoval in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?	
Področja prihodkov ali porabe:	
Upravna raven učinka:	
1.2 Ali bodo finančno šibkejša lokalna skupnost še dodatno prizadete?	Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:	
1.3 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?	Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:	

1.4 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

Dejavnik 2: Gospodarski razvoj in inovativnost

Potencial regij za gospodarski razvoj je v veliki meri odvisen od razpoložljivosti delovnih mest za zaposlitev, povprečnega dohodka ter od uspešnosti poslovanja podjetij. Pri preveritvi predloga zakonodaje je zato potrebno preveriti njene učinke na gospodarstvo v regijah ali drugih izbranih območjih: prvič, v kolikšni meri bo predlog prispeval k enakovrednim možnostim zaposlitve in prejemanju dohodka, izobraženosti in ponudbi kvalificiranih delavcev ter inovacijski dejavnosti; drugič, v kolikšni meri bo predlog spodbudil nastanek neenakih gospodarskih možnosti, npr. ukrepi predpisa bodo ogrozili delovanje obstoječih podjetij ali celo njihov obstoj. V tem kontekstu se poudarja predvsem valorizacija obstoječega gospodarskega potenciala (stabilnost in uspešnost) manj razvitih regij.

Vprašanja:

2.1 Ali bo predlog učinkoval na gospodarsko konkurenčnost regij ali regionalno pomembnih sektorjev?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

2.1.1 Če je odgovor pritrjen, katera gospodarska področja bodo prizadeta (npr. gospodarska uspešnost, produktivnost, kultura podjetništva, raziskave in razvoj ter poslovne naložbe)?

2.2 Ali predlog predpisa učinkoval na zaposlovanje, delovna mesta in dohodke v regijah?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

2.3 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?	
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.	
Obrazložitev: 	
2.4 Ali bo gospodarska konkurenčnost manj razvitih regij še dodatno prizadeta?	
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.	
Obrazložitev: 	
2.5 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?	
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.	
Obrazložitev: 	

Dejavniki 3: Mobilnost in digitalna infrastruktura

Razpoložljivost in dostopnost prometne in digitalne infrastrukture je osnovni pogoj za dostop do storitev javnega pomena, sodelovanje v družbi, gospodarsko rast, zaposlovanje, blaginjo in večjo kakovost bivanja. Zato je vsak ukrep, ki prispeva k cilju »univerzalno dostopnega, k uporabniku usmerjenega, učinkovitega, cenovno dostopnega in trajnostnega prometa ter širokopasovnih/mobilnih telekomunikacij«, naložba v enakovredne življenjske pogoje. Ključnega pomena je, da zakonodajne predloge o prometu in digitalni infrastrukturi obravnavamo ne le z vidika njihove stroškovne učinkovitosti, temveč tudi z vidika njihovega pomena za regionalni razvoj.

Vprašanja:

3.1 Ali bo predlog učinkoval na mobilnost v regiji/lokalni skupnosti in/ali zagotavljanje digitalne infrastrukture ter dostop do storitev, vključno z upravnimi storitvami?	
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.	
Obrazložitev: 	

3.1.1 Če je odgovor pritrđen, na katera področja mobilnosti in digitalne infrastrukture bo predlog predpisa učinkoval (npr. širokopasovni dostop, mobilne komunikacije, javni prevoz) in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?

Področja:

Upravna raven učinka:

3.2 Ali bodo manj razvite regije še posebej prizadete v smislu mobilnosti in digitalne infrastrukture?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

3.3 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

3.4 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

Storitev splošnega pomena so osnovna zahteva za enakovredne življenjske pogoje in socialno kohezijo. Zagotavljanje storitev pomeni, da se omogoča vsem prebivalcem dostop do osnovnih dobrin v gospodarskem smislu (cenovna dostopnost) in fizičnem (časovna in lokacijska oddaljenost). V presoji predloga predpisa je zato treba preveriti, ali bodo ukrepi vplivali na obseg in dostopnost storitev: oskrba z osnovnimi dobrinami, kot npr. hrana; zdravstvene, negovalne in socialne storitve (zdravniki, nujna pomoč, bolnišnične in ambulantne storitve); vključevanje marginalnih in šibkejših socialnih skupin v družbi, varstvo in izobraževanje otrok; varnost (policija, gasilci, civilna zaščita) in administrativne storitve.

Vprašanja:

4.1 Ali bo predlog učinkoval na zagotavljanje storitev?	Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:	
4.1.1 Če je odgovor potrjen, na katere vrste storitev bo predlog učinkoval (npr. lokalna oskrba, zdravstvene storitve in storitve oskrbe, varstvo otrok, izobraževanje, dostopnost, upravne storitve, varnost) in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?	
Vrsta storitev:	
Upravna raven učinka:	
4.2 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?	Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:	
4.3 Ali bo učinek predlog zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?	
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.	
Obrazložitev:	

Dejavniki 5: Vključevanje, kohezija in sodelovanje

Socialno kohezijo krepijo ukrepi, ki spodbujajo spoštovanje, strpnost in solidarnost v družbi ter ozaveščajo o razvitosti naše demokracije, spoštovanju temeljnih pravic in naše ustavne ureditve. Za to so pomembna pravila socialne interakcije, občutek pripadnosti skupnosti in zaupanje v institucije. Za zakonodajni predlog je potrebno preveriti, ali in v kolikšni meri vpliva na raven zaupanja prebivalcev v javne institucije, njihov občutek pripadnosti skupnosti in raven socialne kohezije, ki se spodbuja na način, da predlagani predlog zakonodaje priznava in spoštuje raznolikost družbe. Tudi dobra dostopnost do kulturnih, rekreacijskih in prostočasnih dejavnosti ter krajev za srečanja pripomore k boljši socialni koheziji. Prostovoljne dejavnosti in državljansko udejstvovanje so bistveni prispevki k odprtosti in uspešni družbi. V manj razvitih regijah je torej ključni prispevek k doseganju enakovrednih življenjskih pogojev priznavanje in podpora državljanske vzgoje ter prostovoljnega in državljanskega udejstvovanja.

Vprašanja:

5.1 Ali bo predlog učinkoval na socialno kohezijo, prostovoljne dejavnosti ali državljansko udejstvovanje?
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:
5.2 Ali bo predlog predpisa učinkoval na demokratično, družbeno in kulturno udejstvovanje, na rekreacijo in prosti čas?
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:
5.3 Ali bo glede na predlog upoštevano prizadeto prebivalstvo ali prizadevanja določenih ciljnih skupin v občinah, vaseh ali soseskah?
Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.
Obrazložitev:
5.3.1 Če je odgovor pritrdilen, katera območja so prizadeta in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna, krajevna)?

5.4 Na katerih tipih območij se bo krepiła socialna kohezija ali sodelovanje in zmanjševala diskriminacija?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

5.5 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

5.6 Ali bodo ukrepi izboljšali stanje v manj razvitih regijah na področju kohezije?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

5.7 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

Dejavniki 6: Prostorska struktura in stanovanja

Pomanjkanje stanovanj, prazne zgradbe, infrastruktura in objekti, ki so preobremenjeni ali premalo izkoriščeni prav tako vplivajo na lokalne življenjske razmere in kakovost bivanja. Enako velja pri dostopnosti in razpoložljivosti odprtega in naravnega okolja ter krajin. V tem smislu je potrebno pri zakonodajnem predlogu preveriti, ali in v kolikšni meri vpliva na trajnost razpoložljivosti kakovostnih bivalnih prostorov in prostorske strukture – predvsem v smislu spodbujanja notranjega razvoja (prenova) pred zunanjim razvojem – širjenjem naselij (novogradnja in gradnja na nepozidanih (kmetijskih) zemljiščih) ter ohranjanju odprtega prostora in gozdov.

Vprašanja:

6.1 Ali bo predlog učinkoval na obstoječi bivalni prostor in prostorsko strukturo, npr. prekomerna ali premajhna uporaba stavb, infrastrukture in drugih objektov; skladnost s ciljem »notranji razvoj naselij pred širjenjem naselij«; in/ali vpliva na kakovost življenjskih razmer?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

6.1.1 Na katerih območjih in na kateri upravni ravni (npr. medobčinska, lokalna, krajevna) bo poselitvena struktura v manj razvitih (npr. veliko število praznih stavb) in visoko razvitih regij (npr. visoki stanovanjski stroški) še posebej okrepljena?

Manj razvite regije:

Bolj razvite regije:

6.2 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

6.3 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

6.4 Če predlog vključuje tudi premestitev dela javne uprave ali novo ustanovitev državnega organa ali javnega zavoda, se bodo zaradi tega manj razvite regije okrepile?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

6.4.1 Če je odgovor potrjen, katere regije in v kakšnem obsegu?

Dejavnik 7: Naravni viri

Naravne vire je treba varovati v korist prihodnjih generacij. Neokrnjena naravna območja, krajine in okoljski dejavniki so ključni za zdravje prebivalcev in prispevajo k višji kakovosti življenja. Zato je potrebno v zakonodajnem predlogu preveriti, ali in v kolikšni meri vplivajo na naravo in kulturno krajino, kakovost zraka in vode, podnebje in biotsko pestrost ter zmanjševanje hrupa.

Vprašanja:

7.1 Ali bo predlog učinkoval na varstvo ljudi, živali, rastlin in biološko pestrost; podnebje; naravne in kulturne krajine; namensko rabo; ali kakovost zraka, vode in zemlje?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

7.1.1 Če je odgovor potrjen, katera od območij bodo prizadeta in na kateri upravni ravni (npr. regionalna, medobčinska, lokalna in krajevna)?

7.2 V katerih regijah, ki bodo prizadete zaradi negativnih okoljskih sprememb ali vplivov, bo kakovost naravnih virov še posebej zmanjšana?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

7.3 Ali bo učinek predloga zakona različen glede na urbani značaj območij, torej na urbana, suburbana in podeželska območja?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

7.4 Ali bodo določene skupine prebivalcev še posebej prizadete?

Da. / Ne. / Mogoče. / Ne morem oceniti.

Obrazložitev:

Priloga 3: Prijavnica in anketni vprašalnik v podporo izvedbi seminarja na temo presoje učinkov na prostor

Spoštovani,

pred vami je vprašalnik, ki je sestavljen iz dveh delov. V prvem delu bi vas prosili, če odgovorite na nekaj vprašanj na temo poznavanja presoj, v drugem delu pa vas prosimo za izpolnitev prijavnice na seminar o presoji učinkov na prostor, ki bo izveden v četrtek, 12. maja 2022, na Biotehniški fakulteti.

Q1 - Katero funkcijo opravljate na delovnem mestu?

Q2 - Katere naloge, povezane s pripravo politik in/ali predpisov, opravljate?

Q3 - Ali v postopek PRIPRAVE politik/predpisov vključujete tudi vnaprejšnje presoje učinkov ali druge pristope k analizi politik?

☐ Da

☐ Ne

Q4 - Katere analize/postopki so to?

Q5 - Ali v postopek SPREMLJANJA izvajanja politik/predpisov vključujete tudi presoje učinkov ali druge pristope k analizi politik?

☐ Da

☐ Ne

Q6 - Katere analize/postopki so to?

Q7 - Katere druge presoje poleg omenjenih še poznate?

Q8 - Ali ste tudi sami že kdaj izvajali ali sodelovali v kakšni presoji učinkov?

☐ Da

☐ Ne

IF (3) Q8 = [1]

Q9 - Če da, prosimo, opišite, čemu je bila namenjena ta presoja?

Q10 - V kolikšni meri naštetih dejavniki vplivajo na to, da posamezni sektorji poskrbijo za pripravo presoj v procesu priprave predpisov/politike?

	0 - ni vpliva	1 - zelo majhen vpliv	2 - majhen vpliv	3 niti majhen niti velik vpliv	4 - velik vpliv	5 - zelo velik vpliv
Poznavanje postopkov izvedbe presoj	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finančna sredstva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Razpoložljiv čas zaposlenih	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Obstoječe digitalno orodje v podporo izvedbi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zakonska obveza, zahteva EU (direktiva)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Želja po temeljitejšem poznavanju učinkov predpisa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Število zaposlenih	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q11 - Kako pogosto sodelujete s kolegi z Direktorata za prostor, graditev in stanovanja?

- ☐ Večkrat na teden
- ☐ Enkrat na teden
- ☐ Dvakrat na mesec
- ☐ Enkrat na mesec
- ☐ Enkrat na pol leta
- ☐ Enkrat na leto
- ☐ Nikoli
- ☐ Zaposlen/a sem na Direktoratu za prostor, graditev in stanovanja.

Q12 - V katerih primerih (npr. priprava politike, usklajevanje DPN itd.) vzpostavite to sodelovanje?

Q13 - Ali imate na vašem sektorju/direktoratu/organizaciji svoje smernice za pripravo politik/predpisov?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q14 - Katerim usmeritvam potem sledite?

Q15 - Povejte nam, prosim, kaj več o teh smernicah.

Q16 - Katere smernice/navodila poleg vaših sektorskih sicer še uporabljate pri pripravi politik/predpisov?

Q17 - Prijava na seminar projekta TIA-SI: predstavitev ESPON TIA orodja v četrtek, 12. 5. 2022, na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete.

Q18 - Ime in priimek:

Q19 - E-poštni naslov:

Q20 - Inštitucija:

Q21 - Izbor manjšega obroka:

- ☐ Mesni
- ☐ Veganski
- ☐ Drugo (alergeni):

Q22 - Del seminarja bo namenjen tudi preizkusu orodij. V ta namen nas zanima, ali lahko s seboj prinesete svoj prenosni računalnik? Udeležba na seminarju sicer ni pogojena s prenosnim računalnikom.

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q23 - Za potrebe izvedbe seminarja zbiramo tudi osebne podatke, kot sta ime, priimek in službeni elektronski naslov. Prosimo, potrdite, da se strinjate z uporabo teh podatkov v potrebe izvedbe seminarja in materialov, ki so pri tem potrebni, in obveščanje udeležencev o vsebini, posredovani na seminarju.

- ☐ Da, strinjam se.
- ☐ Ne, ne strinjam se.

Q24 - Sporočite nam, prosim tudi, ali se strinjate s fotografiranjem na seminarju za potrebe diseminacije te aktivnosti.

☐ Da, strinjam se.

☐ Ne, ne strinjam se.

email - email

(npr. janez.novak@example.com)

Priloga 4: Anketni vprašalnik o seminarju in predstavljenih pristopih

Anketni vprašalnik, ki je pred vami, je namenjen pridobivanju povratne informacije glede izvedenega seminarja na temo presoje učinkov na prostor. Zanima nas zlasti vaša izkušnja z vrednotenjem in potencialna raba presoje v prihodnje.

Q1 - Kako ste bili v celoti zadovoljni s seminarjem?

- ☐ 5 - zelo zadovoljen
- ☐ 4 - zadovoljen
- ☐ 3 - niti nezadovoljen niti zadovoljen
- ☐ 2 - nezadovoljen
- ☐ 1 - zelo nezadovoljen

Q2 - Kako bi ocenili RAZUMLJIVOST posameznih predstavitev?

	1 - Zelo slaba	2 - Slaba	3 - Niti dobra niti slaba	4 - Dobra	5 - Zelo dobra	Ne morem oceniti.
Predstavitev SPRS in Poročila o prostorskem razvoju	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev prostorsko-informacijskega sistema	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev presoje učinkov na prostor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev hitre preveritve potrebe po TIA (TIA Quick check)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev orodja za izvedbo TIA (ESPON TIA Tool)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q3 - Kako bi ocenili INFORMATIVNOST posameznih predstavitev? Z informativnostjo imamo v mislih obseg in kakovost informacij in znanja, ki je bilo posredovano. Torej, da ste se naučili kaj novega in koristnega.

	1 - Zelo slaba	2 - Slaba	3 - Niti dobra niti slaba	4 - Dobra	5 - Zelo dobra	Ne morem oceniti.
Predstavitev SPRS in Poročila o prostorskem razvoju	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev prostorsko-informacijskega sistema	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev presoje učinkov na prostor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev hitre preveritve potrebe po TIA (TIA Quick check)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev orodja za izvedbo TIA (ESPON TIA Tool)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q4 - Kako bi ocenili UPORABNOST posameznih predstavitev oz. delov seminarja? Z uporabnostjo imamo v mislih, da bi lahko informacije in znanje ali veščine uporabili tudi pri vsakdanjem delu.

	1 - Zelo slaba	2 - Slaba	3 - Niti dobra niti slaba	4 - Dobra	5 - Zelo dobra	Ne morem oceniti.
Predstavitev SPRS in Poročila o prostorskem razvoju	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev prostorsko-informacijskega sistema	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev presoje učinkov na prostor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev hitre preveritve potrebe po TIA (TIA Quick check)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Predstavitev orodja za izvedbo TIA (ESPON TIA Tool)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q5 - Katere informacije, ki ste jih pridobili na seminarju, so bile za vas nove?

Q6 - Hitra preveritev potrebe po TIA (TIA Quick check)

Kako bi na splošno ocenili USTREZNOST "hitre preveritve potrebe po presoji učinkov na prostor", torej TIA Quick check za njen namen, torej ugotovitev, ali presojo potrebujemo?

- ☐ 5 - zelo dobra
- ☐ 4 - dobra
- ☐ 3 - niti dobra niti slaba
- ☐ 2 - slaba
- ☐ 1 - zelo slaba

Q7 - Ali ste imeli pri seminarski izvedbi hitre preveritve (TIA Quick check) kakšne težave?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

Q8 - Če ste odgovori z da, bi vas prosili, da te težave tudi opišete.

Q9 - V katerih primerih, nalogah ali situacijah, s katerimi se soočate pri vašem vsakdanjem delu, menite, da bi lahko hitro preveritev (TIA Quick check) tudi uporabili?

Q10 - Kako verjetno je, da boste hitro preveritev (TIA Quick check) tudi uporabili pri vašem delu?

Q11 - Koliko časa bi po vašem potrebovali, da bi sami ali s pomočjo vaših kolegov izvedli hitro preveritev (TIA quick check)?

Q12 - ESPON TIA orodje

Kako bi na splošno ocenili USTREZNOST orodja za izvedbo presoje učinkov na prostor (ESPON TIA tool) kot podpornega orodja za izvedbo presoje?

- ☐ 5 - zelo dobra
- ☐ 4 - dobra
- ☐ 3 - niti dobra niti slaba
- ☐ 2 - slaba
- ☐ 1 - zelo slaba

Q13 - Ali ste imeli pri seminarskem preizkusu orodja ESPON TIA kakšne težave?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

Q14 - Če ste odgovori z da, bi vas prosili, da te težave tudi opišete.

Q15 - V katerih primerih, nalogah ali situacijah, s katerimi se soočate pri vašem vsakdanjem delu, menite, da bi orodje ESPON TIA lahko tudi uporabili?

Q16 - Kako verjetno je, da boste orodje ESPONA TIA tudi uporabili pri vašem delu? _____

Q17 - Koliko časa bi po vašem potrebovali, da bi sami ali s pomočjo vaših kolegov izvedli hitro preveritev (TIA quick check)?

Q18 - Prosili bi vas tudi, da nam poveste, kakšno ocenjevanje vam je bližje? Izberite eno vrednost na Likertovi skali od 1 do 7.

	1	2	3	4	5	6	7	
Ocenjevanje v živo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ocenjevanje prek spleta
Individualne ocenjevanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Skupinsko ocenjevanje
Kvalitativno ocenjevanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kvantitativno ocenjevanje
Ocenjevanje brez kazalnikov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ocenjevanje, podprto s kazalniki
Ocenjevanje v neizpolnjeni matriki	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ocenjevanje v predizpolnjeni matriki
Ocenjevanje brez digitalne podpore	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ocenjevanje z digitalno podporo

Q19 - Prosimo, povejte nam, s katerega ministrstva prihajate.

- ☐ Ministrstvo za okolje in prostor
- ☐ Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- ☐ Ministrstvo za infrastrukturo
- ☐ Ministrstvo za kulturo
- ☐ Ministrstvo za javno upravo
- ☐ Drugo:

Q20 - Bi nam v zvezi s seminarjem želeli še kaj sporočiti?

Priloga 5: Seminar o presoji učinkov na prostor in predstavitev presoje učinkov na prostor (Naja Marot)

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Seminar o presoji učinkov na prostor

Ljubljana, 12. 5. 2022

Program seminarja

2

- 9.30–10.00: Uvodni nagovor, predstavitev udeležencev in projekta (Naja Marot, UL BF)
- 10.00–10.30: Predstavitev SPRS, Poročila o prostorskem razvoju in Prostorsko-informacijskega sistema (Tomaž Miklavčič in Jurij Mlinar, MOP)
- 10.30–11.00: Kaj je presoja učinkov na prostor (Naja Marot, UL BF)
- 11.00–11.15: *Odmor*
- 11.15–13.00: Preizkus obrazca za hitro preveritev potrebe po izvedbi TIE (ÖIR, v angleščini)
- 13.00–13.30: *Odmor*
- 13.30–15.00: Demonstracija spletnega orodja ESPON TIA za izvedbo TIA (ÖIR, v angleščini)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Predstavitev ÖIR kot izvajalca seminarja

Austrian Institute for Regional Studies and Spatial Planning

- Ustanovljen 1957
- Raziskovalni inštitut v podporo javnih in zasebnim organizacijam na področju strateškega prostorskega razvoja
- Sodelovanje v evropskih projektih, razvoj projektov, presoje učinkov in komunikacijskih aktivnosti na področju prostorskega načrtovanja
- Tematike: prostorsko, urbanistično in regionalno načrtovanje, regionalni razvoj in regionalna ekonomija, evropske prostorske politike, prometno načrtovanje in raziskave, okolje in trajnostna energija
- Eden izmed evropskih strokovnjakov na področju presoju učinkov na prostor, razvijalci ESPON TIA orodja
- Danes z nami: Bernd Schuh in Roland Gaugitsch

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

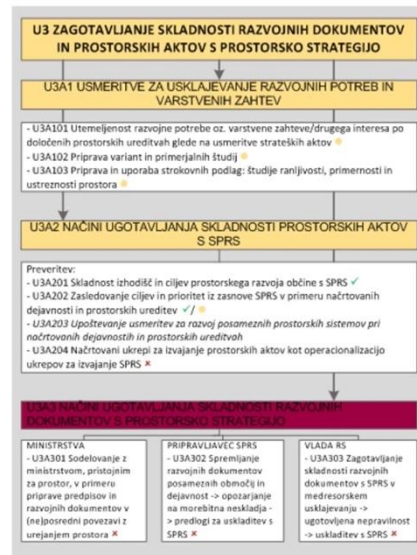

Predstavitev projekta V5-2154 CRP TIA-SI

Ljubljana, 12. maj 2022

Izhodišča projekta

- Sektorske politike imajo učinke na prostor
- Neupoštevanje smernic za izvajanje SPRS 2004
- Neusklajenost ciljev sektorskih politik s prostorsko politiko
- Problemi umeščanja sektorskih projektov v prostor
- Izkušnje in prizadevanja MOP za pripravo in uvedbo presoje prostorskih učinkov
- Presoja posledic predpisov (v prenovi) predvideva presojanje okoljsko-prostorskih učinkov, ki se v praksi od sprejetja priročnika ni izvajalo.

Vir: Golobič in ostali, 2014

Izhodišča projekta – določila ZUreP-3, od 1. 6. 2022 dalje

- **RAZVOJNI DOKUMENT** = dokument razvojnega načrtovanja, ki je krovni usmerjevalni dokument, in drugi usmerjevalni dokumenti, kot so resolucija, sektorska strategije, programski dokument in drugi dokumenti, ki jih sprejme država ali občina. (46. točka 3. člena)
- **PROSTORSKI STRATEŠKI AKTI** = Strategija prostorskega razvoja Slovenije, akcijski program za izvajanje strategije, regionalni prostorski plan in občinski prostorski plan
- "Razvojni dokumenti po posameznih področjih ne smejo biti v nasprotju s Strategijo".
- **KOMISIJA VLADE ZA PROSTORSKI RAZVOJ** = stalno delovno telo vlade, ki na medsektorski ravni zagotavlja usklajenost in upoštevanje ciljev urejanja prostora in strategije prostorskega razvoja Slovenije, da pri pripravi predpisov in razvojnih dokumentov države, ki obravnavajo oziroma vplivajo na prostorski razvoj, izda mnenje.

Stalni člani: državni sekretarji ministrstev, pristojnih za prostorski razvoj, varstvo kolja, kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo, promet, energetiko, rudarstvo, kult. dediščino, obrambo, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, zdravje, lokalno samoupravo, gospodarstvo in regionalni razvoj.

Redne mesečne seje; vlada s poslovnikom uredi delovanje ministrstva.

Izhodišča projekta

Kratek povzetek vprašalnika

- **16 sodelujočih:** sekretarji (6), svetovalci (4), uradnik (4) in podsekretarji
- **Naloge, povezane s pripravo politik/predpisov:**
 - Priprava zakonodaje in drugih predpisov
 - Priprava mnenj na politike, predpise
 - Medresorsko usklajevanje in sodelovanje v medresorskih skupinah za pripravo predpisov
 - Naloge, povezane s pripravo DPN-jev
 - Podpora izvajanju prostorskih politik na nacionalni, supranacionalni in EU ravni
- **Izvajanje vnaprejšnjih presoj pri pripravi politik predpisov: Da (7) / Ne (7):**
 - SWOT analiza, strateško vrednotenje, fokusne skupine
 - Predhodno vrednotenje
 - Analiza družbenih vsebinskih področij, identifikacija deležnikov, na katere bo predpis učinkov
 - MSP test
 - CPVO, okoljsko poročilo
 - Presoja učinkov/posledic v skladu z navodili in področij
 - Ugotavljanje skladnosti ciljev in usmeritev s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije

Izhodišča projekta

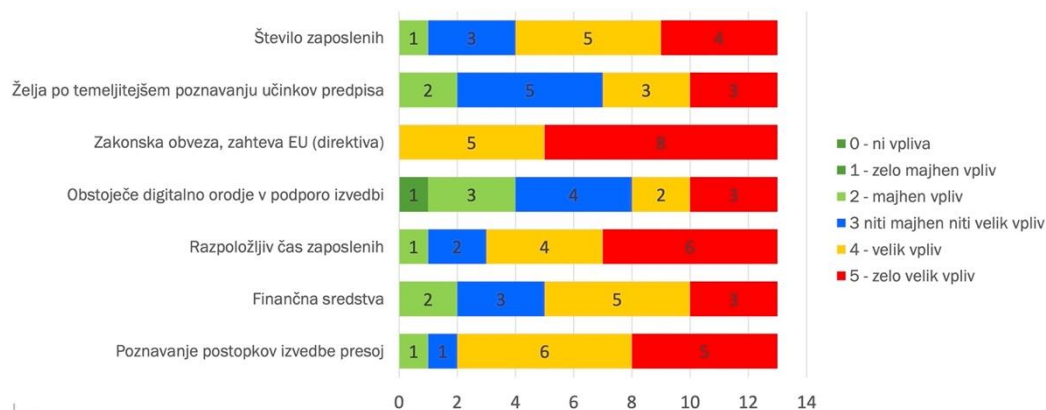
Kratek povzetek vprašalnika

- **Izvajanje presoj pri spremljanju izvajanja politik predpisov: da (3)/ne (11)**
 - Statistične analize, analiza stanja in trendov
 - CPVO, okoljske poročila
- **Poznavanje presoj. CPVO (5x), PVO (3x), TIA (2x), študije variant, presoja učinkov predpisov, presoja učinkov EU, presoja na varovana območja ohranjanja narave, presoja finančnih posledic**
- **Sodelovanje v presoji: da (6)/ne (6)**
 - študije variant pri državnih prostorskih načrtih
 - presoja vplivov na okolje za različne strateške dokumente (npr. SPRS) in prostorske akte
 - presoja vplivov na kulturno dediščino (na različnih nivojih)
 - presoja učinkov na prostor, celovita presoja vplivov na okolje

Izhodišča projekta

Dejavniki izvajanja presoje v postopku priprave predpisov

Namen in cilji projekta

- C01 Analiza obstoječe literature in primerov dobrih praks (metoda, orodja)
- C02 Zasnova pristopa presoje prostorskih vplivov
 - Vrednotenje prispevka sektorskih politik k doseganju ciljev SPRS (+/-; izbrane sekt. politike)
 - Vrednotenje na različnih administrativnih ravneh (državna, regionalna, občinska)
- C03 Zasnova analitičnega in komunikacijskega orodja za izvedbo TIE
- C04 Pilotna preveritev predlaganega metodološkega pristopa
- C05 Priporočila za izvajanje zakonskega določila, vezanega na ZUreP-3 in njihova uporaba pri pripravi resornih politik -> vključitev v PIS
- C06 Seminar za pripravljavce politik (prvi v maju 2022)
- C07 Diseminacija rezultatov projekta

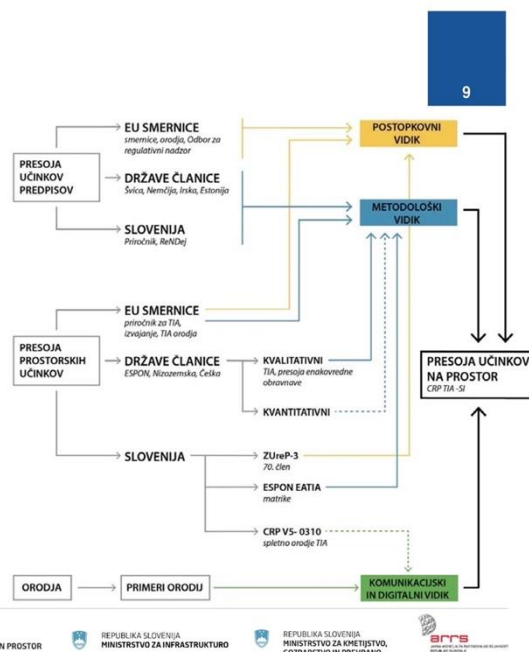
Raziskovalna vprašanja

- Kako lahko s pristopom presoje učinkov na prostor v postopku priprave in sprejema resornih politik ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev in prioritet nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in koliko so v nasprotju z njimi?
- Ali je treba predlagan pristop presoje učinkov na prostor sektorskih politik prilagoditi za uporabo na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?
- Kolikšna je prostorska občutljivost resornih oziroma razvojnih politik (izbranih za analizo) glede na cilje nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije?

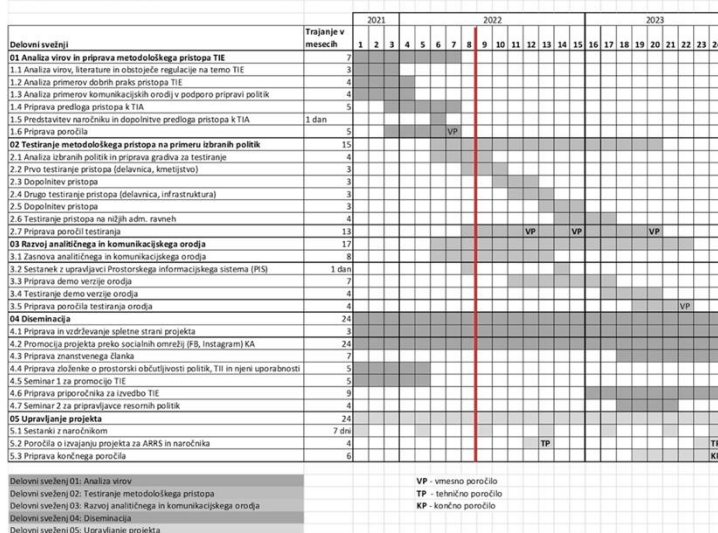
Delovni paketi

- DP1 Analiza vplivov in priprava metodološkega pristopa TIE
- DP2 Testiranje metodološkega pristopa na primeru izbranih politik
- DP3 Razvoj analitičnega in komunikacijskega orodja
- DP4 Diseminacija
- DP5 Upravljanje projekta

Časovnica

Priloga 2, točka 18: Gantogram za projekt na temo 5.12.2 Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve (TIA)

Povezava z drugimi projekti: JN TIA - Kako sektorske politike prispevajo k prostorskim (ne)ravnovesjem: Prostorski učinki politik (TIA)

14

- Namen in cilji: Pilotna aktivnost v podporo izvajanju Teritorialne agende 2030; pripraviti in testirati TIA pristop za ugotavljanje prostorskih učinkov politik v čezmejnem prostoru
- Izvajalci: UL BF, mednarodni konzorcij pod vodstvom Poljske (Nemčija, Češka, Nizozemska)
- Časovnica: September 2021 do april 2023
- Dosedaj izvedene aktivnosti: participativni pristop EATIA na območju RA Sotla (Strategija kulturne dediščine 2020-2023 (dve delavnici), analiza politik EZTS Nova Gorica-Gorica (Strategija razvoja prometa RS do leta 2030)
- Povezava s projektom:
 - Izmenjava izkušenj na področju TIA v mednarodnem konzorciju
 - Povratne informacije o testiranju dveh pristopov k TIA s strani regionalnih in lokalnih deležnikov
 - Anketa o izvedbi TIA v državah članicah (zbiranje podatkov do konca februarja 2022)

Povezava z drugimi projekti: Projekt e-Predpisi 2020–2023

15

- **Namen in cilji:** Prenova Resolucije o normativni dejavnosti in Priročnika za izvajanje presoje posledic predpisov ([povezava](#))
- **Izvajalci:** Ministrstvo za javno upravo (Evropski socialni sklad, proračun RS)
- **Časovnica:** 2. 11. 2021 – 31. 12. 2023
- **Ciljne skupine projekta:** Služba Vlade RS za zakonodajo, Generalni sekretariat Vlade RS, Državni zbor RS, ministrstva z organi v sestavi, pripravljavci predpisov in nenazadnje strokovna in širša zainteresirana javnost, ki bo lahko sodelovala pri pripravi predpisov.
- **Rezultati projekta:**
 - Sprejeta metodologija za presojo posledic na področju sociale, okolja, IT rešitev in predhodno (ex-ante) ter naknadno (ex-post) evalvacijo predpisov,
 - Uvedena aplikativna podpora v sistemu MOPED za presojo predpisov s posameznih področij družbenega življenja ter podpora izvedbi evalvacij predpisov.

Povezava z drugimi projekti: Projekt e-Predpisi 2020–2023

16

Povezava s CRP projektom:

- Sodelovanje v področni skupini za okolje in prostor
- Določitev vprašanj, področij in meril vrednotenja za področje prostora
- Vsebina, drevesna struktura in funkcionalnost modula za aplikacijo MOPED (Modularno orodje za pripravo elektronskih dokumentov)
- Organizacija dveh seminarjev za usposabljanje javnih uslužbencev (seminar TIA, seminar ob koncu projekta)

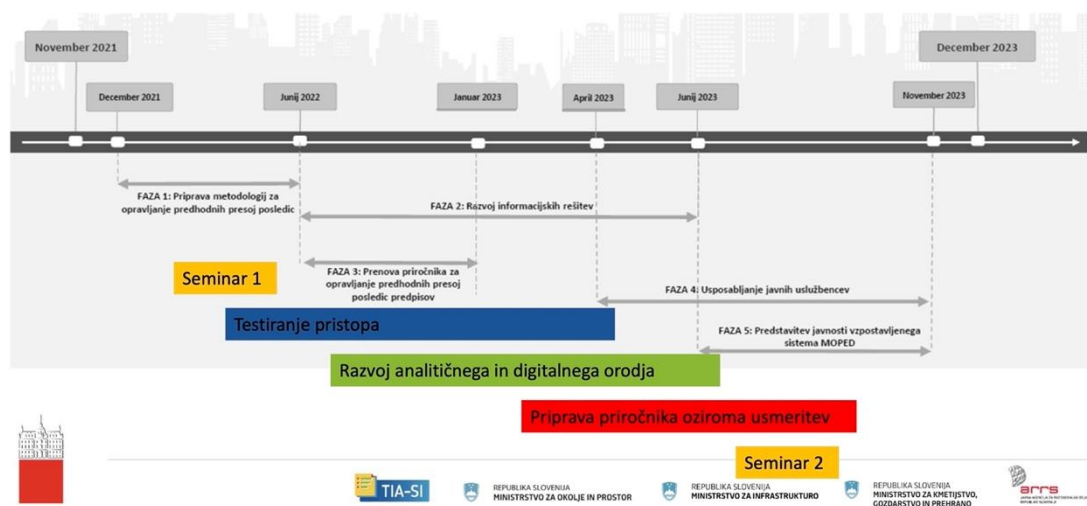
Razlike med projektoma:

- Zakonodaja vs. politike in razvojni dokumenti
- CRP tudi regionalna in lokalna raven
- Testiranje pristopa

Časovni vidik

17

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

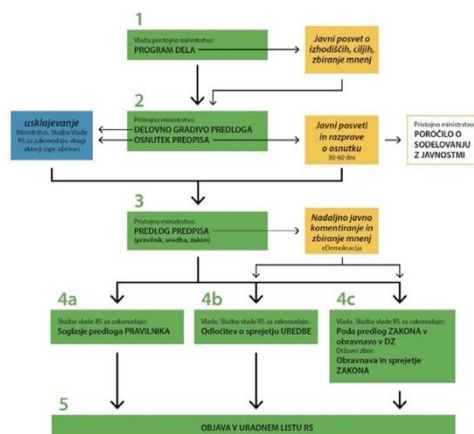
Kaj je presoja učinkov na prostor?

Ljubljana, 12. maj 2022

Obstoječa regulacija priprave politik v Sloveniji

18

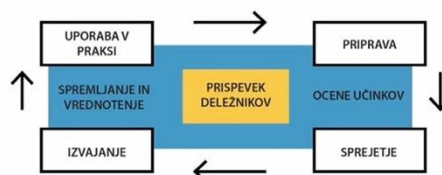
- Poslovnik Vlade RS, Resolucija o normativni dejavnost RS, Priročnik za izvajanje resolucije, ZUreP-2 in ZUreP-3, dosedanje prakse
- Neizvajanje vsebinskih presoj, izvaja se samo finančna presoja in presoja administrativnih posledic (obvezna priloga)
- Različni pristopi sektorjev (konzultacije z drugimi sektorji v različnih korakih priprave presoj)
- Okolje kot glavno tematsko področje
- Neustreznost vprašanj, področij in meril presoje (SPRS 2050, različna podrobnost, nerazumevanje)
- Brez usklajevanja z EU politikami in usmeritvami
- Pomanjkanje človeških kapacitet in časa

Obstoječa regulacija priprave politik v EU

19

- Usmeritve za boljšo regulacijo in zbirka orodij
 - Ukrepanje EU na podlagi dokazov in ustreznih informacij
 - Priprava boljših zakonov, ki so enostavni za razumevanje
 - Vključevanje prebivalcev EU, poslovnih in drugih deležnikov v proces
- Strateški vpogled (ang. *Spatial Foresight*) – predvidevanje izlivov, tveganj in različnih ukrepov
- Izvedba presoje učinkov na gospodarstvo, družbo in okolje za zakonodajne predloge, nezakonodajne pobude (npr. finančni program), izvedbene in delegirane akte:
 - Opis učinkov na okolje, družbo in gospodarstvo (MSP, konkurenčnost)
 - Informacije o tem, koga zadeva dokument in kakšen bo učinek
 - Opis strategije in rezultatov javnega posvetovanja
- Kakovost presoj nadzoruje Odbor za regulativni nadzor
- Javno dostopne v registru dokumentov EK

Obstoječa regulacija priprave politik v državah članicah EU

20

- Vse države EU izvajajo presojo učinkov predpisov, krajše RIA (min. administrativna bremena in finančni učinki)
- Večina držav nima obvezne presoje prostorskih učinkov, poudarek je na okolju
- Razlikovanje presoj glede na tip dokumentov: zakoni vs. razvojne politike
- Struktura presoj učinkov predpisov podobna kot v našem priročniku (vprašanja, področja, merila)
- Izvajanje presoj pogojujejo: hierarhija upravljalškega sistema, administrativna in politična kultura, trg
- Estonija med področij RIE tudi naravno in življenjsko okolje ter regionalno razvoj
- Nizozemska ima nacionalni inštitut za strateške analize politik na področju okolja, narave in prostorskega načrtovanja

Obstoječi pristopi k presoji učinkov na prostor

21

Tip presoje učinkov	Opis	Država
A. TIA, opredeljena v zakonodaji	TIA se uporablja zlasti za ex-ante presoje učinkov za velike infrastrukturne projekte in za zvezno zakonodajo	Nemčija, Avstrija
B. TIA kot orodje za usklajevanje prostorskih prioritet s sektorskimi in regionalnimi strategijami	Skladnost politik, načrtov in strategij glede na glavne cilje regionalnih razvojnih strategij	Estonija, Irska, Švica in Poljska
C. TIA kot obogatitev obstoječih presoj	Prostorski vidiki so vključeni v obstoječe postopke presojanja	Belgija, Finska, Grčija, Danska, Velika Britanija
D. Ad-hoc TIA	TIA se uporablja, kadar je potrebna, kot npr. pred uporabo evropskih direktiv in politik v nacionalnih kontekstih	Nizozemska
E. Brez postopka TIA	Zlasti srednjeevropske in vzhodno evropske države, ki ne uporabljajo nobenega standardiziranega pristopa k TIA	Slovaška, Slovenija, Madžarska, Litva, Latvija, Romunija, Bolgarija, Hrvaška, Češka, Portugalska
Brez pridobljenih informacij	Za sedem držav informacije niso bile na voljo.	Svedska, Malta, Ciper, Španija, Italija, Francija, Luksemburg

Primeri “prostorskih presojev” držav članic

22

- Postopek preverbe upoštevanja prostorskega reda (nem. *Raumordnungsverfahren*, Nemčija) – vnaprejšnja presoja, ali so večji infrastrukturni projekti (cesta, elektroenergetsko omrežje, turistična infrastruktura) v skladu z nameni in cilji sprejetih prostorskih politik in načrtov
- Preveritev enakovredne obravnave (ang. *equivalence check*, Nemčija) – preveritev, ali bo nova zakonodaja prispevala k povečevanju ali zmanjševanju kakovosti življenja na razvojno šibkih območjih, od leta 2020
- Presoja trajnosti (Švica) – presoja, ali bodo sektorske politike prispevale k doseganju ciljev trajnostnega razvoja, zapisanih v zvezni švicarski strategiji trajnostnega razvoja; različne administrativne ravni, od leta 2004
- Metodologija ocene učinkov (Estonija) – presoja učinkov predpisov, ki se izvaja za EU directive, razvojne dokumente in zakonodaja; potencialni učinki na regionalni razvoj ter naravno in življenjsko okolje, od leta 2012

Ozadje presoje učinkov na prostor

23

- 80. in 90. leta 20. st.: okrepljena zavest o prostorskih učinkih evropske zakonodaje in sektorskih politik
- Evropske prostorsko-razvojne perspective (1999): potreba po uravnoteženem in trajnostnem prostorskem razvoju EU ter po prostorsko občutljivih politikah in programih
- Bela knjiga o upravljanju (2001): potreba po presoji za osvetlitev prostorske dimenzije politike in uskladitev sektorskih politik glede njihovih prostorskih učinkov
- Tretje poročilo o gospodarski in socialni koheziji (2005): prostorska kohezija kot eden izmed treh glavnih ciljev EU
- ESPON (2004): prvi raziskovalni project presoje učinkov na prostor – modeliranje učinkov TEN omrežja na regionalni razvojni potencial

Kaj je presoja učinkov na prostor?

- **PROSTORSKI UČINEK** = vsak učinek na rabo prostora, upravljanje z njim ali širše na gospodarstvo, družbo in okolje v izbrani prostorski enoti, ki je posledica izvajanja izbrane politike ali zakonodaje, sprejete na EU, državni ali drugi ravni.
- **PRESOJA UČINKOV NA PROSTOR** (*ang. Territorial Impact Assessment, krajše TIA*) pomaga identificirati prostorske učinke na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Dodatno pokaže razliko v potencialnih učinkih na različnih območjih, kar predstavlja "prostorsko dimenzijo" predpisov v ocenjevanju. Izvedena vnaprej (ex-ante), vmes (ex-durante) ali po zaključku izvajanja (ex-post).

Obstoječi pristopi k presoji učinkov na prostor

24

Kvantitativni pristopi:

- ESPON 2.1.1 (transport), 2004
- ESPON TIP-TAP (prostorski scenariji), 2010
- ESPON ARTS, 2011
- TIA, Egnatia avtocestni sistem 2017
- TIA, Češka, prispevek h koheziji, 2018

Kvalitativni pristopi:

- Nizozemska TIA, 2009
- ESPON EATIA, 2012
- Nemška preveritev enakovredne obravnave

Kvantitativni in kvalitativni pristopi:

- ESPON 2.1.3 (SKP in podeželski razvoj), 2005
- ESPON 2.1.4 (energetika), 2005
- CRP TIA, Slovenia (energetika), 2008
- TARGET TIA za vrednotenje CBC programa; 2013, 2016
- CBC TIA, 2019

Koraki presoje učinkov na prostor

Primer enostavnejše matrike za vrednotenje

Checklist for screening (unshaded) & scoping (unshaded & shaded) at national level

TERRITORIAL IMPACT ASSESSMENT SCREENING / SCOPING CHECKLIST	Policy: _____		Date: _____	
	If applicable, policy element: _____			
Assessment criteria (criteria below are indicative)	Likely major impact at the national or local level? Yes (Y) no (N), uncertain (?)	Comments: nature of the impact and justification	Location/ features of areas likely to be affected?	If several policy elements are considered Cumulative impacts
Energy efficiency + renewables				
Investment in research and development				
Employment				
Educational attainment				
Green house gas emissions				
Poverty and social exclusion				
Health and safety				
Waste production				
Administrative costs /burden				
Cultural heritage				
Biodiversity (flora / fauna)				
Air pollution				
Water Pollution				
Soil pollution				

Territorial Impact Assessment Matrix for Regional / Local Level Assessment

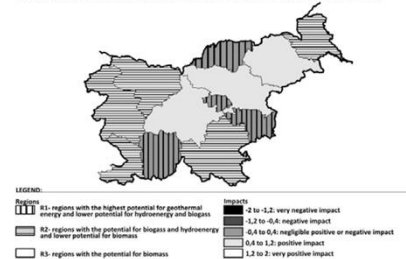
TERRITORIAL IMPACT ASSESSMENT MATRIX					Locality: _____	Date: _____
Assessment criteria	Nature of impact	Directive/Policy element A	Policy element B	Policy element C	Policy elements Cumulative	
	Magnitude (0, 1, 2)					
	Orientation against baseline (increase or decrease?)					
	Temporal distribution (Short term, medium term, long term?)					
	Justification					
-	-					
-	-					
Overall Comments:						
Any changes to Directive proposal suggested?						

Dejavniki izbora pristopa k presoji učinkov na prostor

26

- Razpoložljiv čas in denar
- Zmogljivost institucionalnega okvirja za pripravo in izvajanje politike
- Dostopnost podatkov (SI-STAT, Prostorsko-informacijski sistem, Atlas okolja, GERK/EUROSTAT, ESPON Atlas)
- Prostorske enote, za katere nas zanimajo učinki
- Vsebinska raznolikost potencialnih učinkov

DIRECTIVE ON THE ENERGY PERFORMANCE OF BUILDINGS ;
IMPACTS OF MEASURE 1 (Adoption of a methodology for calculating the energy performance of buildings) ON CRITERIA POLLUTION WITH SOLID PARTICLES (environment and territory)

Rezultati presoje učinkov na prostor

26

- Strukturiran prikaz sektorske politike in razmislek o njenih prostorskih učinkih
- Ocenjeni učinki izbrane politike/predpisa na izbranem območju (država, regije, tip regij)
- Ovrednotenje učinkov sektorske politike v kontekstu prostorske politike (cilji)
- Ugotovitev prispevka politike k doseganju cilja prostorske kohezije (povečevanje/zmanjševanje razvojnih razlik med regijami; kakovost življenja, prostorska kakovost, identiteta, dostopnost)
- Identifikacija ukrepov z negativnimi učinki ali nasprotnimi učinki

Territorial cohesion objectives	M1	M2	M3	M4	M5
3 Polycentric and balanced territorial development					
EU (Promote polycentric and balanced territorial development)			+		++
N (Polycentric development of the network of cities, towns and other settlements)	o*				
L (Balanced spatial development)	o*				
4 Integrated development of the territories					
EU (Encouraging integrated development in cities, rural and specific regions)	o*				
N (Harmonious development of areas with common spatial development characteristics, Development of complementary functions of rural and urban areas, Spatial development harmonized with spatial limitations)		++	++	-	++
L (Improvement of the qualities of territory and countryside areas, landscape and built structures, creating new qualities in the land and preservation of the natural qualities)				-	
5 Preserving nature, landscape and cultural values					
EU (Managing and connecting ecological, landscape and cultural values of regions)	+		++	+	++
N (Nature conservation, Environmental protection, Prudent use of natural resources, Cultural diversity as the foundation of the national spatial identity)	+	+	++	-	
L (Environment protection objectives, Preservation of cultural heritage and its integration into social and economic development of municipality)		+	-	+	

Trendi uporabe presoje učinkov na prostor v prihodnje

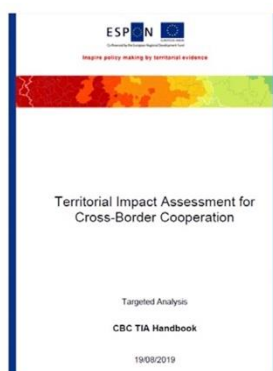
- Vzporeden razvoj presoj trajnosti (ang. *Sustainability Assessment*) in drugih presoj
- Uporaba tudi na primeru drugih sektorjev, npr. turizem
- Večji poudarek na področju prostora v presoji učinkov predpisov (tudi politik!)
- Digitalna podpora za izvajanje presoj
- Boljše institucionalne rešitve v podporo izvajanju presoj

Kje lahko dobim več informacij?

TIA of Policies and EU Directives, a practical guidance, [povezava](#)

TIA CBC - Territorial Impact Assessment for Cross-Border Cooperation, [povezava](#)

Obstoječe prakse, 2020, [povezava](#)

Zloženka

7

Vsebina:

- Izhodišča projekta (70. člen ZUreP-3, primeri neskladij med sektorji)
- Opredelitev prostorskega učinka, presoje učinkov na prostor
- Koristno je vedeti (SPRS, Prostorsko-informacijski sistem, Poročilo o prostorskem razvoju)
- Predstavitev projekta in projektnih partnerjev
- Povezava s projektom e-Predpisi, Stop birokraciji

Kontakti

Naja Marot, naja.marot@bf.uni-lj.si, 01 320 30 75

Mojca Golobič, mojca.golobic@bf.uni-lj.si, 01 320 30 65

Manca Krošelj, manca.kroselj@bf.uni-lj.si, 01 320 30 69

Barbara Kostanjšek, barbara.kostanjsek@bf.uni-lj.si, 01 320 30 78

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Priloga 6: Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 in Poročilo o prostorskem razvoju (Tomaž Miklavčič)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 & Poročilo o prostorskem razvoju

Presoja učinkov na prostor, seminar
Ljubljana, maj 2022

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050
je referenčni nacionalni dokument, ki bo
dolgoročno opredelil smer prostorskega
razvoja naše države.

- Je temeljni prostorski strateški akt Republike Slovenije.
- Določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru do leta 2050.
- Sprejemu SPRS 2050 bo sledila priprava Akcijskega načrta za izvajanje ciljev Strategije v srednjeročnem obdobju do 2030.

KAJ JE SPRS 2050?

Strategija uresničuje načela trajnostnega prostorskega razvoja in prostorske kohezije - zahtevo po doseganju konkurenčnosti postavlja v ravnovesje s potrebo po racionalni rabi virov, prostora in energije.

- Celovito reševanje prostorsko razvojnih izzivov.
- Upoštevanje potreb specifičnih območij.
- Usklajenost javnih politik pri ciljih in ukrepih ter hkratno doseganje socialnih, okoljskih in ekonomskih ciljev.
- Učinkovita, trajnostna in inovativna raba virov.
- Prehod iz normativnega na participativen model upravljanja prostora.

3

KJE SMO?

Pripravo odlikuje zgodnje in kontinuirano vključevanje deležnikov v proces.

Vključitev njihovih predlogov deležnikov v vse ključne faze priprave dokumenta.

4

VSEBINA STRATEGIJE

- 1) Izhodišča Strategije
- 2) Vizija
- 3) Cilji in prioritete prostorskega razvoja
- 4) Koncept prostorskega razvoja
- 5) Usmeritve za izvajanje strategije
- 6) Usmeritve za oblikovanje javnih politik
- 7) Izvajanje Strategije
- 8) Spremljanje uspešnosti izvajanja Strategije

5

IZHODIŠČA STRATEGIJE

RAZVOJNI TRENDI

- Suburbanizacija ob avtocestnem križu - pritiski suburbanizacije in praznjenje središč.
- Razpršena gradnja in razvrednotena območja.
- Prestrukturiranje podeželskega prostora.
- Kljub razvejanem cestnem omrežju je dostopnost z javnim potniškim prometom neučinkovita in nekonkurenčna osebnemu prometu.
- Zastarelo železniško omrežje.
- Povečevanje tranzitnega prometa – predvsem cestnega.
- Problem varstva in ohranjanja kmetijskih zemljišč.
- Pomanjkanje regionalne ravni prostorskega načrtovanja.
- Pomanjkanje ustreznih kadrov in nepovezano delovanje sektorjev.

**POVEZANO S SPREMLANJEM PROSTORSKEGA RAZVOJA /
POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU**

6

IZHODIŠČA STRATEGIJE

PRIČAKOVANI IZZIVI

- Demografske spremembe.
- Vplivi podnebnih sprememb.
- Oskrba z energijo in prehod v podnebno nevtralno družbo
- Globalizacija gospodarstva.
- Digitalizacija in razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologij
- Nova vloga mest.
- Zmanjševanje naravne ohranjenosti, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti
- Povezovanje v čezmejnem in širšem makroregionalnem prostoru.

**POVEZANO S SPREMLANJEM PROSTORSKEGA RAZVOJA /
POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU**

7

VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA

**Slovenski prostor bo raznolik, večfunkcionalen,
učinkovito povezan in vpet v mednarodni prostor -
takšen, ki vsem prebivalcem Slovenije zagotavlja
pogoje za kakovostno življenje in bivanje.**

8

PREDSTAVITEV KLJUČNIH OPREDELITEV

CILJI PROSTORSKEGA RAZVOJA

Določeni so z namenom uresničevanja vizije ter reševanja obstoječih in pričakovanih problemov v prostoru.

- Uresničevanje vizije precizira 5 ciljev.
- Cilje podrobneje pojasnjuje 14 razvojnih prioritet s ključnimi aktivnostmi.
- Cilji so usklajeni s Strategijo razvoja Slovenije in cilji trajnostnega razvoja.
- Okoljsko poročilo poudarja, da so za doseganje okoljskih ciljev in ciljev podnebno energetskega svežnja, zelo pomembne usmeritve SPRS 2050 za zeleno infrastrukturo na regionalni in lokalni ravni.

9

CILJI PROSTORSKEGA RAZVOJA

1. VZPOSTAVITI USTREZNE RAZMERE ZA PREHOD V PODNEBNO NEVTRALNO DRUŽBO

PREGLED RAZVOJNIH PRIORITET ZA DOSEGANJE CILJA

- Z zagotavljanjem opremljenosti in dostopnosti storitev podpreti razvoj različnih vrst območij.
- Povečati varčnost in učinkovitost rabe prostora ter naravnih virov.
- Prenoviti razvrednotena urbana in krajinska območja.

2. DOSEČI MEDNARODNO KONKURENČNOST SLOVENSКИH MEST

PREGLED RAZVOJNIH PRIORITET ZA DOSEGANJE CILJA

- Okrepiti razvojno vlogo mest, vstopne točke in funkcionalno povezati mesta znotraj širših mestnih območij.
- Izboljšati privlačnost mest za specifične dejavnosti.

11

3. ZAGOTOVITI KAKOVOST ŽIVLJENJA NA URBANIH IN PODEŽELSKIH OBMOČJIH

PREGLED RAZVOJNIH PRIORITET ZA DOSEGANJE CILJA

- Povečali bomo privlačnost mest za bivanje, razvili mesta v prostore interakcij, inovacij, kulture, povezanosti in trajnostnega razvoja.
- Izpeljali bomo celovite funkcionalne prenove naselij.
- Izboljšali bomo vitalnost in privlačnost podeželja.

12

4. OKREPITI PROSTORSKO IDENTITETO

PREGLED RAZVOJNIH PRIORITET ZA DOSEGANJE CILJA

- Uvrstiti merilo prostorske identitete v vse javne politike in na vse ravni upravljanja prostora.
- Vzpostaviti in začeti izvajati integralne instrumente za krepitev prostorske identitete.
- Ozavestiti deležnike in povečati njihovo vključenost v krepitev prostorske identitete.

13

5. IZBOLJŠATI ODPORNOST IN PRILAGODLJIVOST PROSTORA NA SPREMEMBE

PREGLED RAZVOJNIH PRIORITET ZA DOSEGANJE CILJA

- Izboljšati odpornost prostora.
- Okrepiti zmožnosti zaznavanja izzivov in njihovih učinkov na prostor.
- Okrepiti strokovno usposobljenost in ozavestiti deležnike o pomenu prostora ter vlogi urejanja prostora.

14

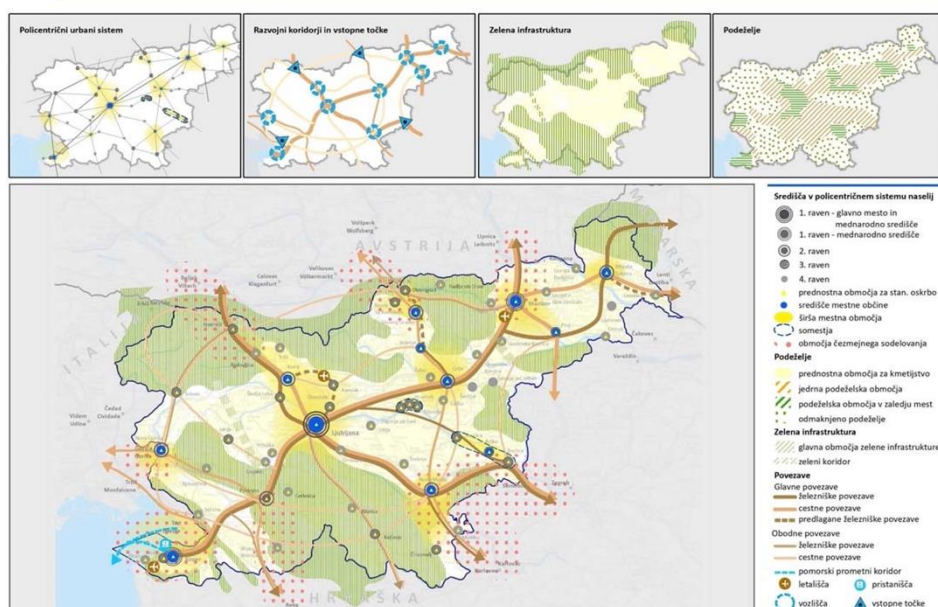
KONCEPT PROSTORSKEGA RAZVOJA

Koncept opredeljuje in prikazuje prepletenost prostorskih elementov – izpostavlja temeljna strateška vodila za povezovanje sistemov in struktur; integrira sistem središč, razvojne koridorje, podeželje in zeleno infrastrukturo.

- Podpira razvoj več središč v policentričnem urbanem sistemu.
- Zagotavlja uravnoteženost pogojev za razvoj med različnimi območji.
- Posebno pozornost posveča odmaknjenim območjem.
- Spodbuja lokalne skupnosti k medsebojnemu sodelovanju in dopolnjevanju preko administrativnih meja.

15

KONCEPT PROSTORSKEGA RAZVOJA

16

USMERITVE

Strategija predvideva uresničevanje skozi sektorske in prostorske mehanizme ter instrumente.

Doseganje
ciljev in
izvajanje
koncepta

Razvoj in
oblikovanje
javnih politik

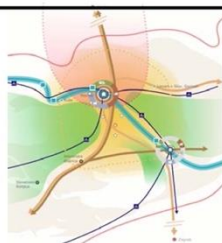
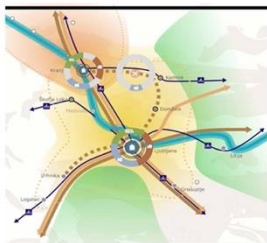
Upravljanje
in
povezovanje

Spremljanje
izvajanja in
predlogi za
izboljšave

STRATEŠKE USMERITVE PROSTORSKEGA RAZVOJA

Doseganje
ciljev in
izvajanje
koncepta

- **Splošne usmeritve za prostorski razvoj**
- **Usmeritve za urbani razvoj**
- **Usmeritve za razvoj podeželja**
- **Usmeritve za zeleno infrastrukturo na regionalni in lokalni ravni**
- **Usmeritve za posebna območja in področja**

USMERITVE ZA OBLIKOVANJE JAVNIH POLITIK

Razvoj in oblikovanje javnih politik

- Prometna infrastruktura.
- Energetska infrastruktura - prehod v nizkoogljično družbo.
- Prehod v digitalno družbo
- Oskrba z mineralnimi surovinami
- Ohranjanje narave
- Turizem
-

-
- Koridorji in vstopne točke
 - Trajnostna mobilnost, javni potniški promet in prometna vozlišča za javni potniški promet
 - Kolesarska omrežja
 - Omrežje pešpoti
 - Vozlišča, prometni terminali za tovorni promet in transportna logistika
 - Prometna infrastruktura

19

IZVAJANJE STRATEGIJE

Upravljanje in povezovanje

- Prostorski instrumenti.
- Upravljavski instrumenti:
Povezovanje med sektorskimi in prostorskimi instrumenti.
Upravljavski ukrepi.
Ugotavljanje, da razvojni dokumenti niso v nasprotju s Strategijo.
Krepitev strokovne usposobljenosti.
Vzpostavitev strukture v podporo odločanju.

-
- Prostorski akti
 - Državni prostorski red
 - Prevlada javne koristi
 - Drugi prostorski instrumenti

20

SPREMLJANJE USPEŠNOSTI IZVAJANJA STRATEGIJE

Spremljanje izvajanja in predlogi za izboljšave

- Kazalniki z določenimi zelenimi in ciljnim smerni razvoja.
- Spremljanje doseganja ciljev.
- Poročilo o prostorskem razvoju (vsaka 4 leta).

CIU	PODROČJE	KAZALNIK, ZELENI TREND/CILJ
C1: vzpostaviti pogoje za prehod v podnebno nevtrarno družbo	Gibanje števila prebivalstva (urbano – podeželsko) in gostota poselitve	Gostota poselitve v urbanih naseljih Zeleni trend: naraščanje
	Površina občin, vključenih v FUIO	Površina občin, vključenih v funkcionalno urbano območje (FUIO) središč (do vključno III. ravni) – obseg FUIO posameznega središča Zeleni trend: zmanjšanje
	Opremljenost središč s storitvami splošnega pomena	Delež prebivalcev znotraj radja dostopnosti po cestnem omrežju do središča izbrane ravni Zeleni trend: ohranjanje doseženega deleža
	Raba zemljišč	Površina stavbnih zemljišč na prebivalca v občini Zeleni trend: zmanjševanje
C2: doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest	Opremljenost središč s storitvami splošnega pomena	Število središč z ustrezno opremljenostjo (storitve splošnega gospodarskega pomena) – do IV. ravni Cilj: ustrezna opremljenost vseh središč do IV. ravni
	Mednarodna vpetost Slovenije	Število mednarodnih ustanov, mednarodnih šol, sedežev mednarodnih podjetij v središčih (do I. ravni) Zeleni trend: rast
	Ponudba stanovanj	Dostopnost stanovanj (število oziroma delež javnih najemnih stanovanj) Zeleni trend: povečevanje deleža javnih najemnih stanovanj
	Dostopnost zemljišč za gradnjo	Razpoložljivost komunalno opremljenih zemljišč za gradnjo Cilj: povečanje deleža komunalno opremljenih zemljišč
C3: kakovostno življenje na urbanih območjih in na podeželju	Zelene površine	Dostopnost javnih (javno dostopnih) zelenih površin (za urbana naselja): 5 min hoje (300 m) do javne zelene površine v velikosti > 0,5 ha strnjene in zaokrožene območja 15 min hoje (900 m) do javne zelene površine v velikosti > 1 ha strnjene in zaokrožene območja Cilj: javne zelene površine so dostopne vsem prebivalcem
	Javne odprte in zelene površine	Delež javnih odprtih in zelenih površin v naselju (za urbana naselja) Cilj: vsaj 40 % ureditvenega območja naselja
	Trajnostna mobilnost	Delež prebivalcev v radiu 1 km od postajališča JPP z zadovoljivo in primerno frekvenco Zeleni trend: rast
	Trajnostna mobilnost	Gibanje števila osebnih vozil na 100 prebivalcev v občini Zeleni trend: zmanjševanje
	Osvetljenost prostora/nočna osvetljenost	Opredelitev ustreznega kazalnika Cilj: opredeljeni kazalniki
C4: okrepiti prostorsko identiteto	Razvrednotena območja	Delež površin razvrednotenih območij po naseljih Zeleni trend: zmanjševanje
	Raba zemljišč	Letni neto prirast pozidanih zemljišč Zeleni trend: zmanjševanje neto letne rasti pozidanih zemljišč do 0 % v letu 2050
	Ekološka povezljivost	Opredeljeni zeleni sistemi regij v RPP Cilj: zeleni sistem regij opredeljen v vseh RPP
C5: izboljšati odgovornost in prilagodljivost prostora na spremembe	Izvajanje študij, dostopnost dobrih praks	Število študij in njihove uporabe, število razvitih modelov (upravljanja); število dobrih praks (izvajanje) Zeleni trend: rast števila izvajanja
	Izvajanje študij, dostopnost dobrih praks	Število izdelanih krajskih zasnov za krajinsko prepoznavna območja in izjemne krajine Cilj: izdelane krajske zasnove za vsa območja
	Poplavna območja	Število in delež prebivalcev na poplavno ogroženih območjih Zeleni trend: upadanje
	Plazovita območja	Število in delež ogroženih prebivalcev na plazovih območjih Zeleni trend: upadanje

POVEZANO S SPREMLJANJEM PROSTORSKEGA RAZVOJA / POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU

21

POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU

NAMEN

- Ugotavljanje stanja in interpretacija trendov prostorskega razvoja.
- Ugotavljanje količino in vrsto sprememb ter njihovo lokacijo v prostoru.
- Spremljanje procesov v prostoru.
- Ugotavljanje učinkov prostorskih in drugih politik v prostoru,
- Ugotavljanje doseganja ciljev prostorske politike.
- Pridobitev priporočil za nadaljnji prostorski razvoj/spremembe politike.

SPRS
STRATEGIJA PROSTORSKEGA
RAZVOJA SLOVENIJE

POROČILO
O PROSTORSKEM
RAZVOJU 2021

http://www.pis.gov.si/doc/POROCILO_2021.pdf
http://www.pis.gov.si/doc/PPR_2021_Nabor_in_pregled_kazalnikov.pdf

22

VSEBINSKI SKLOPI

- 1) Kakovost življenja
- 2) Upravljavski okvir urejanja prostora
- 3) Prostorski trendi : izzivi in priložnosti
- 4) Ugotovitve in priporočila

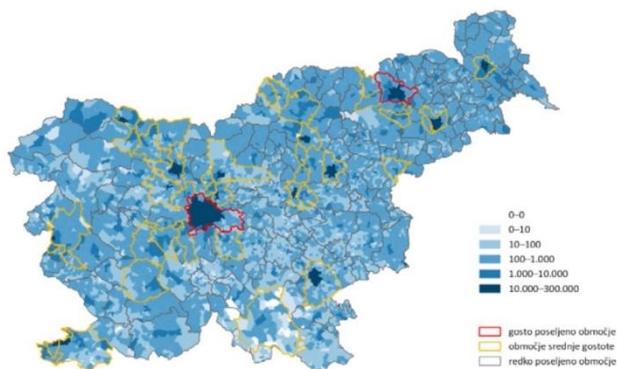
PRILOGA: Nabor in pregled kazalnikov

23

PROSTORSKI TRENDI IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

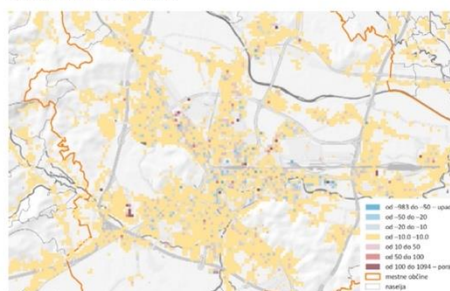
Poselitev in značilnosti grajenega prostora

Slika 14: Stopnja urbanizacije po tipologiji EUROSTAT, ter naselja in število prebivalcev po naseljih

Vir: SURS, 2017, SURS, SiStat 2020

Slika 15: Gostota poselitve v Ljubljani

Vir: SURS, velikost celice 1 ha

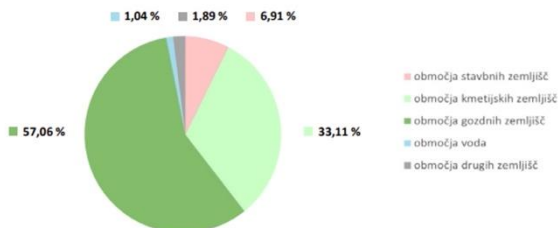
24

PROSTORSKI TRENDI IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

Namenska raba prostora Slovenije

Na podlagi podatkov o osnovnih namenskih rabah prostora, pridobljenih iz zbirnega informativnega sloja namenske rabe, je razvidno, da v letu 2020 največji delež površin prekrivajo gozdna zemljišča (57 % oz. 1.177.991,69 ha), sledijo jim kmetijska zemljišča (33,11 % oz. 683.519,17 ha). Delež stavb zemljišč obsega 6,91 % oz. 142.595,02 ha celotnega območja Slovenije. Območja drugih zemljišč pri stavljajo manjši delež (1,89 % oz. 38.973,73 ha), najmanjši delež površin pa obsegajo območja vod zemljišč (1,04 % oz. 21.434,00 ha).

Grafikon 3: Deleži kategorij osnovne namenske rabe prostora na ravni Slovenije (v %)

Vir: MOP, 2020

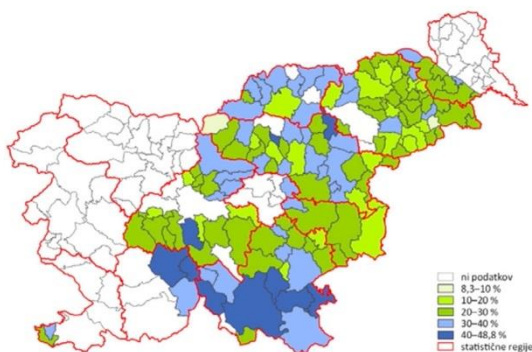
Preglednica 15: Tokovi sprememb pokrovnosti in rabe tal, Slovenija, obdobje 2012–2018

Skupaj spremembe	2012–2018 (ha)
gospodarjenje z gozdom	10.852,72
širjenje poslovnih in infrastrukturnih območij	2.521,06
nastajanje in upravljanje z vodnimi telesi	387,80
spremenbe iz naravnih in mnogovrstnih vzrokov	287,07
širjenje urbanih območij	84,60
umikanje kmetijstva	87,64
upravljanje z urbanih območij	1.003,71
spremenbe znotraj kmetijskih zemljišč	111,68
pretvorba iz gozdnih in naravnih območij v kmetijska	495,79

Vir: Pokrovnost in raba tal, Okoljski kazalci, ARSO, 2021

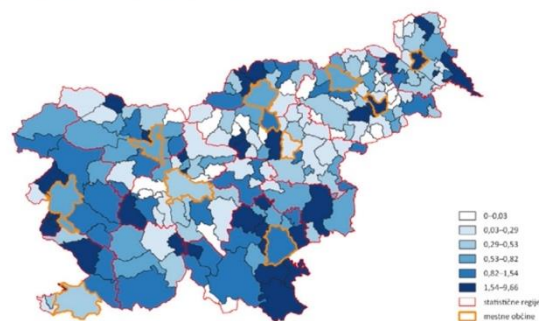
PROSTORSKI TRENDI IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

Slika 18: Prikaz deležev nepozidanih stavbnih zemljišč za posamezno občino v obdobju 2020–2021

Vir: podatki MOP, 2021

Slika 28: Skupna površina (v ha) poslovnih con v občini s prostimi kapacitetami in možnostjo širitve glede na število aktivnih prebivalcev v občini

Vir: CRP – UIRS/GIS

Preglednica 28: Število prebivalcev glede na dostop do najbližjega središča z JPP in osebnim avtomobilom v 45 minutah

Naselje glede na pomen	Število naselij v kategoriji	Skupno število naselij	Število prebivalcev – dostop v 45 minutah z:	
			JPP	avtom
1. središče mednarodnega pomena	1	1	415.555	603.656
2. središče nacionalnega pomena	5	6	912.445	1.163.231
3. središče regionalnega pomena	13	19	1.317.611	1.685.764
4. središče medobčinskega pomena	39	58	1.676.886	1.943.791

Vir: lastne analize, Koblar, 2020

PRIPOROČILA

Upravljaljski okvir urejanja prostora v Republiki Sloveniji
Priporočila

MOP mora svoja prizadevanja za boljše delovanje sistema urejanja prostora usmeriti v podporo izvajanju prostorske zakonodaje in ne v stalno, največkrat prenačljeno spreminjanje le-te. Proces prenove SPRS 2050, ki poteka že od leta 2015, bi bilo potrebno počasi skleniti ter poskrbeti za podporo prenosu izvajanja, ciljev, usmeritev in prioritet v praksi. MOP mora aktivneje pristopiti k izvajanju ukrepov zemljiške politike, ki so v ZUreP-2 sicer ustrezni.

Presoja prostorskih vplivov kot orodje za zagotavljanje večje prostorske občutljivosti politik**Priporočila**

Na nacionalni ravni je treba okrepiti medsektorsko sodelovanje z ustanovitvijo v ZUreP-2 sicer predvidene komisije vlade za prostorski razvoj in prostorskega sveta in vpeljavo presoje prostorskih vplivov v pripravo sektorskih politik, ki bodo potencialno imele prostorske vplive in morajo biti za to tudi prostorsko občutljivejše. Prav tako se rabo TIE promovira pri

Namenska raba prostora in načrtovanje rabe zemljišč**Priporočilo**

Glede nato, da analize rabe zemljišč temeljijo na podatkih, ki se vodijo in so dostopni prek PIS, je pomembno, da se ti zbirajo kontinuirano.

Javne odprte površine**Priporočila**

Za zagotavljanje dolgoročne kakovosti JOP, njihove uporabne vrednosti in različnih funkcij je pomembna njihova strokovna obravnava na vseh ravneh prostorskega načrtovanja. Za razumevanje spreminjanja in razvoja JOP je v Sloveniji treba vpeljati sistem rednega spremljanja stanja in procesov, ki vplivajo na JOP (fizična pojavnost, uporabniška struktura, pravni status, dinamika dejavnosti, ki potekajo na JOP, ipd.). Pomembni so tudi premiki

Stanovanja**Priporočilo**

Nujno je treba sprejeti in učinkovito izvajati ukrepe za ureditev področja zasebnega najema. Uvedba ustreznih fiskalnih in drugih regulativnih instrumentov ima cilj aktivirati prazne stanovanjske nepremične ter spodbuditi regulirano opravljanje dejavnosti oddajanja stanovanj na zasebnem trgu.

Treba je tudi oblikovati in sprejeti nacionalno strategijo prenove stanovanj.

Promet**Priporočilo**

V prihodnje je treba več pozornosti nameniti izboljšavam na področju trajnostne mobilnosti ter povezovanju prometnega in prostorskega načrtovanja. Le tako bomo zmanjšali odvisnost od osebnih avtomobilov in onesnaženost okolja in izboljšali prometno dostopnost za vse prebivalce.

27

STRATEGIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050

HVALA ZA POZORNOST

28

Priloga 7: Prostorski informacijski sistem (Jurij Mlinar)

»Program projektov eProstor«

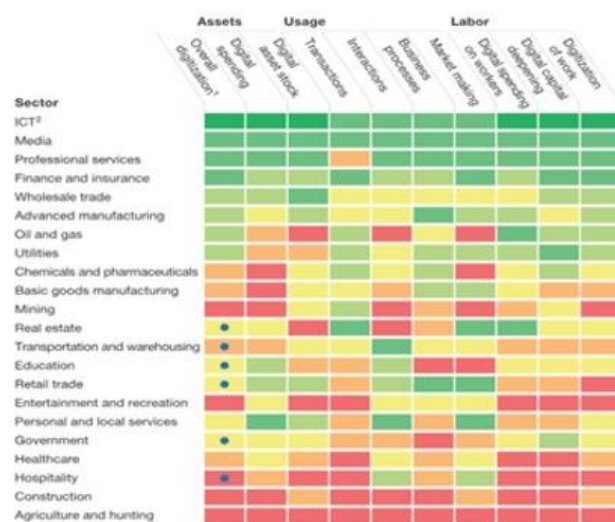
Prostorski informacijski sistem

Jurij Mlinar

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTORREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
CELOSTNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJEMcKinsey Global Institute industry
digitization index; 2015 or latest
available data

Relatively low digitization Relatively high digitization

● Digital leaders within relatively undigitized sectors

eProstor
EN PROSTOR ZA VSE

 EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PROGRAM PROJEKTOV ePROSTOR JE SESTAVLJEN IZ PETIH PROJEKTOV:

Skupna infrastruktura za prostorske informacije

Cilj projekta je vzpostavitev ustreznih koordinacijskih mehanizmov za delovanje skupne infrastrukture za prostorske informacije skladno z ZPIPI.

Prostorski informacijski sistem

Cilj projekta je vzpostavitev prostorskega informacijskega sistema (Zbirke podatkov in e-poslovanja v javni upravi pri načrtovanju prostora in gradnji objektov).

Informacijska prenova nepremičninskih evidenc

Cilj projekta je informacijska prenova nepremičninskih evidenc (zemljiškega katastra in katastra stavb, registra prostorskih enot, državne meje).

Zajem in izboljšava podatkov

Cilj projekta so zajem prostorskih podatkov o dejanski rabi pozidanih zemljišč, izboljšava grafičnega dela zemljiškega katastra in skeniranje elaboratov katastrskih meritev.

Podpora vodenju projektov in informiranje

Projekt je namenjen operativni podpori vodenju programa projektov ter informiranju in izobraževanju udeležencev v programu in širše strokovne javnosti.

»Program projektov eProstor«

 Skupni gradniki in
horizontalne
funkcije

ESZ

SSPR

**ZBIRKE
PSP
EVT**

eGraditev

ePlan

»Program projektov eProstor«

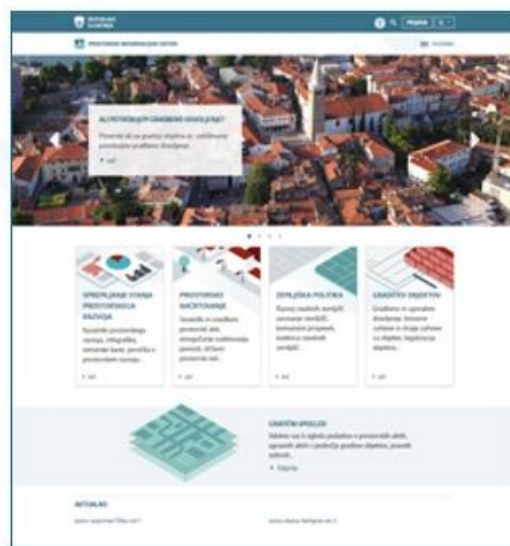
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

 MINISTRSTVO ZA KMETIŠTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

EVT je oblikovana kot osrednji predstavitveni spletni portal, ki združuje in poenostavlja dostop do:

- aktualnih javnih objav,
- uporabnih vsebin,
- ažurnih in verodostojnih podatkov ter
- elektronskih storitev s področja prostorskega načrtovanja in graditve.

Program projektov eProstori

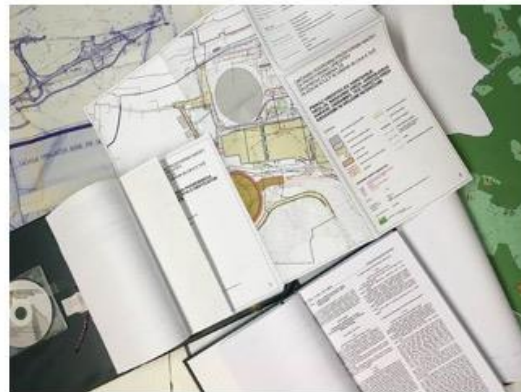
ePlan

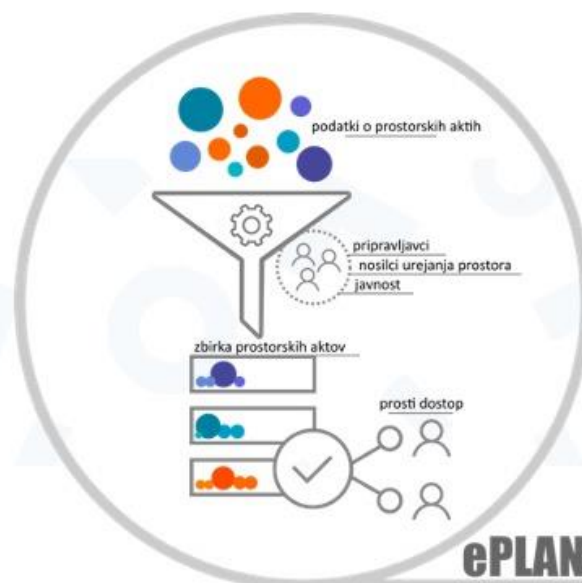
veliko število prostorskih aktov občin in države

kako zagotoviti pravno stanje v prostoru (zazidljivo, PIP)?

veljavna papirna oblika v uradnem glasilu

«Program projektov eProstora»

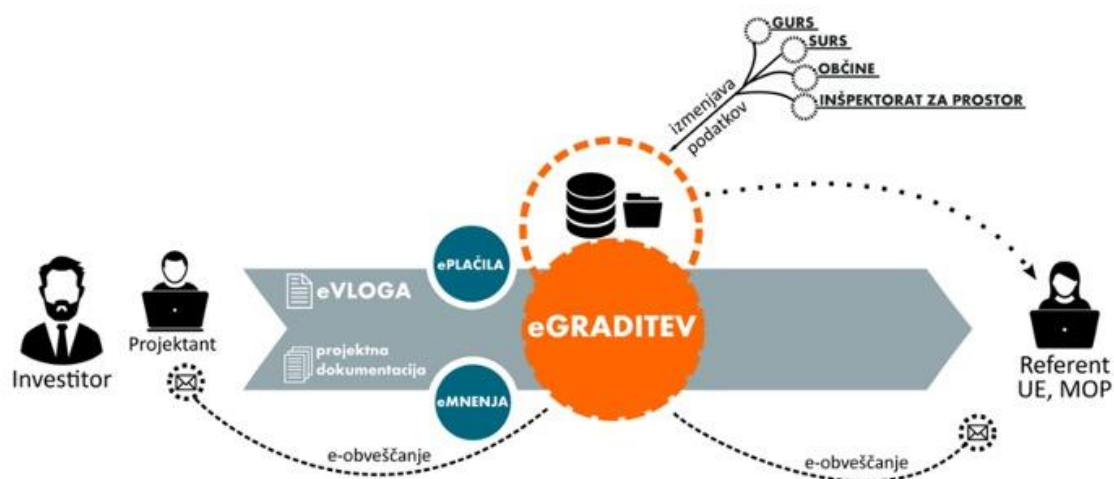

«Program projektov eProstora»

Življenjski cikel prostorskega akta

eGraditev

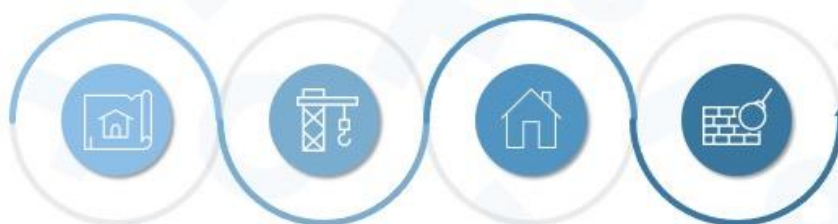

Akterji na področju graditve

»Program projekta »Prostori«

Življenjski cikel objekta

Vzpostavitev **inicialnega stanja**

- Izboljšava podatkov zemljiškega katastra
- Masovni zajem pripadajočih zemljišč objektov (predlog poseljenih zemljišč)
- Določitev nezazidanih stavbnih zemljišč
- Določitev razvojnih stopenj nezazidanih stavbnih zemljišč

Vzpostavitev **ESZ**

1. Predlog
poseljenih
zemljišč

2. Dopolnjen
predlog
poseljenih
zemljišč in
predlog NSZ

3. Končni
predlog
zemljišč

Predlog poseljenih zemljišč

- Odprava neskladij
- Združitev s podatki JCI in JŽI
- Usklajitev z veljavnim OPN
- Usklajitev NRP in ZK
- Določitev NSZ
- Določitev razvojnih stopenj

Dopolnjen predlog

- Obveščanje lastnikov
- Obravnava pripomb

Končni predlog
Posredovanje v ESZ

PROSTORSKI INFORMACIJSKI SISTEM javno spletno mesto

Informativni vpogled

Informativni vpogled je javna storitev, ki je namenjena vpogledu v prostorske podatke o državnih in občinskih prostorskih aktih, upravnih aktih s področja graditve objektov, omejitvah v prostoru in v nepremičninski evidenci.

Preko storitve so uporabnikom na voljo podatki o veljavnih državnih prostorskih aktih in tistih v pripravi, razpoložljivi podatki o podrobni namenski rabi prostora iz občinskih prostorskih načrtov in prostorskih redov, informativni podatki o podrobnih izvedbenih aktih, podatki o upravnih aktih s področja graditve objektov (gradbena in uporabna dovoljenja, s pravomočnostjo od 1.6.2015), podatki o omejitvah v prostoru (natura 2000, zavarovana območja, ekološko pomembna območja, vodovarstvena območja, gozdni rezervati, varovani gozdovi, varstvo kulturne dediščine) in nepremičninski podatki (državna meja, občinske meje, meje naselij, zemljiški kataster in kataster stavb).

[Skok na storitev](#)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

PROSTORSKI INFORMACIJSKI SISTEM
INFORMATIVNI VPOGLED

Izbrano po naslovu

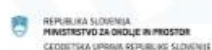

Podrobna namenska raba	
Oznaka namenske rabe	BT
Enota urejanja prostora	
Oznaka enote urejanja prostora	SL-202
Veljavni občinski prostorski akt	
Občina	LJUBLJANA
Vrsta akta	Občinski prostorski načrt
Gradivo	Posledice
Gradbena dovoljenja	
Upravni organ	UE Ljubljana
Številka zadeve	351-188/2018
Vrsta upravnega akta	GO
Upravni postopek	Gradbeno dovoljenje (ZGO T1)
Naziv zadeve	Gradbeno dovoljenje
Datum izdaje	06.06.2016
Datum pravomočnosti	14.06.2016
Gradbena dovoljenja	
Upravni organ	UE Ljubljana
Številka zadeve	351-1749/2018
Vrsta upravnega akta	GO
Upravni postopek	Gradbeno dovoljenje (ZGO T1)
Naziv zadeve	Gradbeno dovoljenje
Datum izdaje	16.12.2016
Datum pravomočnosti	16.12.2016
Uporabna dovoljenja	
Upravni organ	UE Ljubljana

»Program projektov eProstor«

Hvala za pozornost!

Priloga 8: Hitri pregled ESPON TIA in kontrolni seznam TIA: Primer uporabe kontrolnega seznama (Bernd Schuh in Roland Gaugitsch)

ESPON TIA Quick Check

A simulation of application

12th May 2022 | Bernd Schuh, Roland Gaugitsch

ESPON TIA Quick Check

What makes a TIA a TIA?

Some common elements regardless of everything:

- ▶ **Territory** – i.e. unlike thematic IA (environmental, economic,...) focal point is a territory (regardless of its granulation – NUTS, region, MS) bundling all thematic impacts in all their complexity
- ▶ **Assessment** – i.e. measuring/capturing something & comparing
- ▶ **Impact** – i.e. a causal consequence of a trigger – combination of an outside influence and a “situation as it is”
- ▶ **Source of the impact** – i.e. any “external” influence – e.g. policy, bundle of policies/strategies, shocks (Covid, Brexit etc.)

A TIA method will have to deal with all that!

ESPON TIA Quick Check

The Challenge

- ▶ EU policy proposals influence development of different regions differently – territorial effects

ESPON projects

- ▶ developed a simplified, evidence-based procedure of an ex ante Territorial Impact Assessment (TIA)

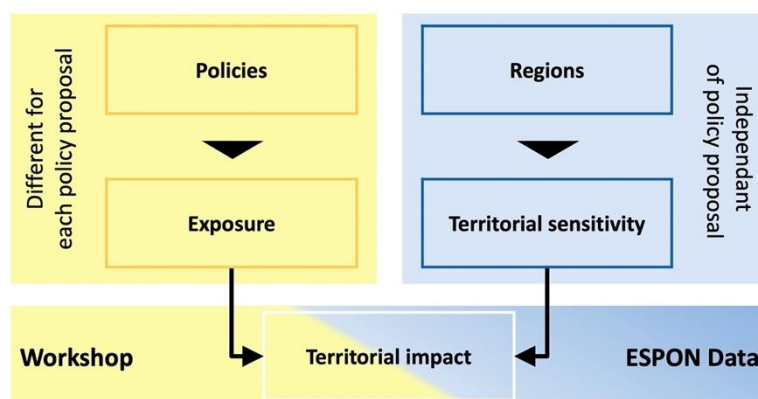
The TIA Quick Check approach

- ▶ a “quick and dirty” TIA-check
- ▶ combining expert knowledge gathered in a workshop with an Excel tool and standardised indicators
- ▶ showing results in maps (NUTS 3 level)

3

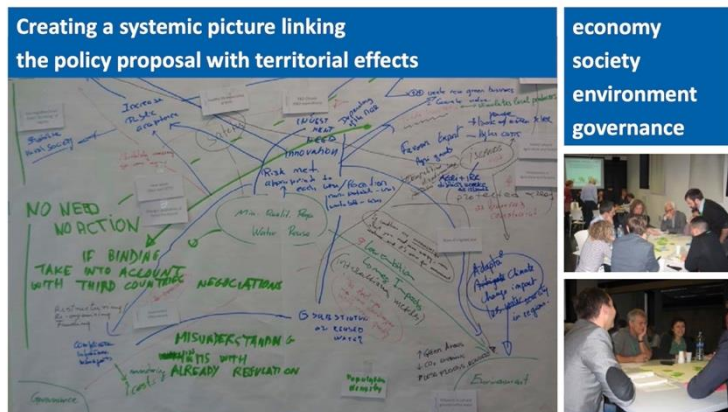

The vulnerability concept

4

Conceptual model: Brainstorming

Workshop
Session Day 1

5

Are different types of regions effected differently?

Potential types of regions e.g.

- ▶ Urban regions/rural regions
- ▶ all regions
- ▶ Island regions/coastal regions/mountainous regions
- ▶ Crossborder regions
- ▶ etc.

Workshop
Session Day 1

6

ESPON TIA Quick Check

Indicators picturing the effects

Group Decision: Which indicators picture the discussed effects best?

- ▶ TIA tool provides a pre-defined set of indicators that picture the sensitivity of regions.
 - GDP/Capita
 - Quality and Accountability of Government Services
 - Share of Part-Time Employments
 - ...
- ▶ Sensitivity: the “baseline” of the region when calculating impacts – the higher the sensitivity, the higher the impact

Workshop
Session Day 1

7

ESPON TIA Quick Check

Expert judgement on the exposure caused by the policy

For indicators selected according to the systemic picture
Voting with SLIDO

Economic growth (GDP/capita)

strong advantageous	weak advantageous	neutral/no/ unknown	weak disadvantageous	strong disadvantageous
++	+	0	-	--
☐	☐	☐	☐	☐

Workshop
Session Day 1

8

Legend

Positive Values

- Minor impact
- Moderate impact
- High impact
- Very High impact

Negative Values

- Minor impact
- Moderate impact
- High impact
- Very High impact

Source: Committee of the Regions, TIA Workshop "Work-life balance directive", 11th October 2017, Brussels

- ▶ Hypothesis about the consequences on territorial development of regions
 - More favoured regions?
 - Regional concentration of effects?
 - Equal result across the EU?
- ▶ Conclusions and recommendations
 - Need for deeper understanding?
 - Policy measures to reduce negative effects?

Workshop
Session Day 2

10

Additional information

ÖIR GmbH
Roland Gaugitsch
gaugitsch@oir.at | +43 1 533 87 47 - 38
1010 Wien, Franz-Josefs-Kai 27

Subscribe to our e-letter: www.oir.at/e-letter

TIA Checklist

12th May 2022 | Bernd Schuh, Roland Gaugitsch

TIA in the legislative process

► TOOL #8.

An impact assessment (IA) is required when the **expected economic, environmental or social impacts of EU action are likely to be significant**.

► TOOL #34.

– Territorial dimension may be relevant for impact assessments for two reasons:

- (1) If a **problem** to be addressed by a policy is **unevenly** distributed, the impacts are likely to be unevenly distributed
- (2) If a **policy acts unevenly**, the impacts are likely to be unevenly distributed even if the problem is not

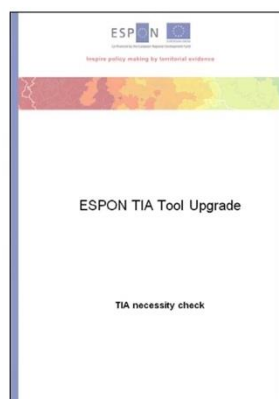
► Challenge: if a TIA is needed and when it should be conducted

2

Idea of the TIA Checklist

- An easy and quick guidance helping commission services identify if the territorial dimension may be relevant for the proposed legislation
- The provided manual can guide officials and managers in a lead DG and should enable them to justify the need of a TIA as part of the decision-making process

3

TIA Checklist

Target group

- ▶ “Potential users” – i.e. desk officers/representatives of various line DGs
- ▶ RSB
- ▶ SG
- ▶ CoR
- ▶ EU Parliament, Council

Source: Sergio-Sanchez.de

4

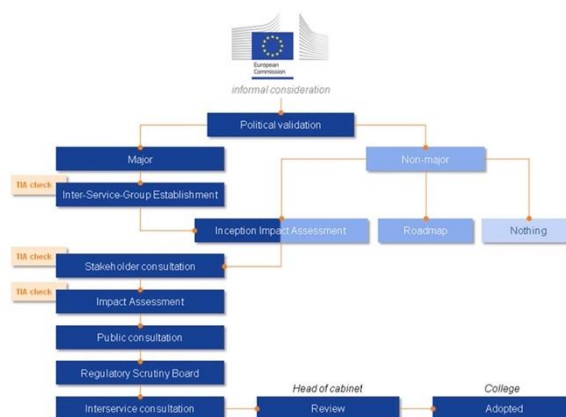
TIA Checklist

TIA entry points

- ▶ Considerations
 - Legislative process
 - Clarity of proposed initiative
 - Availability of policy options
- ▶ Potential stages
 - Inception Impact Assessment phase
 - Public consultation phase
 - Roll out of Impact Assessments
 - Impact Assessment phase

5

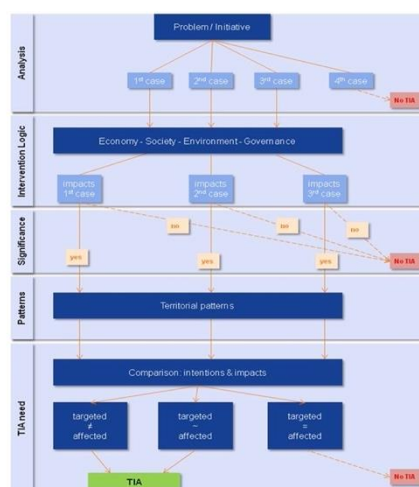
Legislative Process

6

TIA Checklist: the five steps

- (1) Analysis of the initiative
- (2) Reconstruction of the intervention logic
- (3) Identification of territorial significance
- (4) Establishment of territorial patterns
- (5) TIA needs assessment

7

Step 1: Analysis of the initiative

	Initiative	acts <i>even</i> on territories	acts <i>uneven</i> on territories
Problem			
<i>Is uneven distributed</i>		1 st case	3 rd case
<i>Is even distributed</i>		4 th case	2 nd case

Analysis of the initiative

1. Needs	
Problem	What is identified as a problem to be addressed? What is the status quo and why and how is it supposed to change? What is the extent of the problem? How is the problem defined and marked out by the initiative?
Dimension	What is the EU dimension of the problem?
Drivers	What are the drivers identified? Who are the stakeholders/groups/institutions causing the problem or mainly affected by the problem?
Conclusion	<i>Does the problem addressed show a territorial differentiation in itself?</i> <i>Are drivers identified unevenly distributed among the EU?</i> <i>Are the main affected groups unevenly distributed among the EU?</i>

Analysis of the initiative

2. Initiative

Objectives & Actions	What are the objectives set by the initiative? What actions does the initiative propose?
Territorial development	How would the territories develop without the initiative? Does the initiative directly address territorial issues (e.g. is funding earmarked for specific types of regions)?
Target groups	What are the target groups of the initiatives actions?
Conclusion	<i>Does the initiative treat different (types of) territories differently in the definition of objectives and measures directly?</i> <i>Would different territories develop unevenly in the absence of the initiative?</i>

10

Reconstruction of the intervention logic

- ▶ Simplified “logic chain” – focus on potential impacts
- ▶ Structured along four dimensions

Economy	Society	Environment	Governance
GDP	Working conditions	Biodiversity	Crime
Sectoral status	Income distribution	Waste	Security
SMEs	Social inclusion	Natural Hazards	Fundamental Rights
Innovation & Research	Education & Skills	Environmental protection	Good Administration
Trade & Investment	Health & Safety	Air quality	...
Accessibility	Security	Water quality	
Infrastructure ...	Demography ...	Soil quality ...	

11

TIA Checklist

Identification of territorial significance

- ▶ Four key factors of impact significance
 - Relevance within the intervention logic
 - Absolute magnitude
 - Relative magnitude for specific stakeholders
 - Importance for Commission horizontal objectives and policies
- ▶ Determined for each possible impact identified
 - Reduction to likely impacts

12

TIA Checklist

Establishment of territorial patterns

- ▶ Which kinds of regions are likely to be affected by which effects?
 - Effects based on the intervention logic
 - Summarizing types of regions by geographical location
- ▶ What is the reason for this differentiated territorial effects?
 - Which properties of the types of regions lead to the distribution of impacts expected?
 - Summarizing the types of regions by shared properties.

13

TIA needs assessment

- ▶ Which types of regions does the initiative target?
 - In the 1st case: is the implicit targeting of regions based on their properties part of the design of the initiative and thus intentional?
 - In the 2nd case: is the explicit targeting of regions based on their properties part of the design of the initiative and thus intentional?
- ▶ Which types of regions are likely to be actually affected by the initiative
 - Are likely territorial impact patterns evenly distributed among the impact dimensions?
 - Do the targeted types of regions match with the actual likely to be affected regions?
 - If yes: are there spillover effects or other types of regions affected, which are not targeted by the initiative? Which and why?
 - If no: Where are the differences and why?

14

TIA needs assessment

- ▶ Targeted regions match with likely affected regions
 - No territorial impact assessment is advised
- ▶ Targeted regions match partly with likely affected regions
 - A territorial impact assessment is advised
- ▶ Targeted regions do not match with likely affected regions
 - A territorial impact assessment is strongly advised

15

Priloga 9: Preveritev enakovredne obravnave življenjskih pogojev (Andre Schmode)

Equal living Conditions (ELC) and the Equivalency Check (ELC-Check)

Workshop Slovenia, 21 June 2022 (online)

Contact information

Andre Schmode

Federal Ministry of the Interior and Community
Division H II 1 - General Policy; Municipal Issues; Coordination Office
Bundesallee 216 - 218, 10719 Berlin, Germany

mobile: +49 (0)151-52880923
E-Mail: AGHIII1@bmi.bund.de
E-Mail: Andre.Schmode@bmi.bund.de
Internet: www.bmi.bund.de

Agenda

1. Background of the ELC-Check
2. Goals & Application
3. Example

5

Checks in legislation

Every draft law has to examine voluntary and involuntary aspects, for ex.:

- Economic consequences and risks
 - impact on budgets and for the economy
 - effects on price levels and bureaucratic costs
- Ecological consequences and risks
- Social consequences and risks
- Sustainability
- **+ EQUAL LIVING CONDITIONS => ELC-Check (involuntary)**

6

ELC-Check in legislation

- A law should preserve and promote equal living conditions (ELC)
- aim of the ELC-Check is to take ELC into account in the legislation process
- Considering the results of the ELC-Check is optional. But it generates awareness, too.
- To simplify the ELC-Check we developed a guideline.
- Users check whether and how a draft of a law would have an impact on ELC
- There is no uniform definition of equivalency, which means that possible effects of a law have to be discussed in each case.
- in case of relevant impacts: the results of the ELC-Check have to be briefly explained

7

ELC-Check in legislation

ELC-check includes the following factors that influence **Equal Living Conditions**:

1. Factor “financial situation of the municipalities”
2. Factor “economy and innovation”
3. Factor “mobility and digital infrastructure”
4. Factor “vital services”
5. Factor “engagement, Cohesion and participation”
6. Factor “spatial structures and housing”
7. Factor “natural resources”

8

1. “financial situation of the municipalities”

- The financial possibilities of the German municipalities are of great importance for the equality of living conditions.
 - municipalities can only create conditions worth living if they have sufficient financial resources
- Legislation that influences the financial situation in the regions should be reviewed to ensure that they are in line with the goal of creating equal living conditions; for ex.:
 - taxes,
 - social benefits
 - state investments

9

2. “economy and innovation”

- The development opportunities of regions depend on the
 - employment and income of the people
 - economic prospects of enterprises.
- Therefore, the draft law should be checked whether and to what extent it contributes
 - to equal opportunities for qualification, jobs and income,
 - and for skilled labour and innovations.

10

3. “mobility and digital infrastructure”

- The connection to mobility services and digital infrastructure is fundamental for the accessibility of
 - vital services, social participation,
 - economic growth and employment.
- Legislation should not only focus on economic aspects, but also on the importance of mobility and digital infrastructure for the regional development and social participation.

11

4. “vital services”

- Vital services represent the basic supply with essential goods and services at an acceptable price and within a reasonable distance.
- They are essential for equal living conditions and social cohesion.
- A draft law has to be checked how it effects:
 - the local supply with food, basic needs, healthcare,
 - childcare and education,
 - participation of people with disabilities,
 - security (police, fire brigade, disaster control)
 - and administrative services.

12

5. “engagement, cohesion and participation”

- aspects of engagement:
 - support of political education as well as voluntary and civil engagement
- aspects of social cohesion:
 - community, respect, tolerance and solidarity
 - awareness of the value of democracy, fundamental rights and trust in our state order and their institutions.
- aspects of social participation:
 - cultural activities, opportunities for recreation
 - places to meet

13

6. “spatial structures and housing”

- Lack of Housing and over- or under-utilised infrastructures have a direct impact on personal living conditions.
- Also nature spaces for recreation is essential for the people.
- Legislative projects must therefore be checked how they affect a sustainable spatial structure that is worth living.

14

7. “natural resources”

- An intact nature in the spatial environment is also an important factor for
 - health and
 - personal quality of life.
- A draft law must therefore be checked how it affects
 - natural and cultural landscapes,
 - the quality of air and water,
 - the climate,
 - biodiversity
 - and noise levels.

15

Agenda

1. Background of the ELC-Check
2. Goals & Application
3. Example

16

Example: draft law on the modernisation of passenger transport law

- "alternative forms of service" are entering the transport market and challenging the public transport systems in Germany: new technologies, particularly on agency services via smartphone app.
- passenger transport law will be modernised and adapted to the changing mobility needs of people and to new technical developments.
- Solution: new forms of transportation will be introduced:
 - a new form of regular transport
 - and a new form of occasional transport (outside of public transport)
 - and some individual regulations on taxi and rental car services are adapted.

17

Example: draft law on the modernisation of passenger transport law

Examining the ELC factors and answering the questions associated with the factors:

- The ELC-check did not reveal any significant impacts for:
 - "economy and innovation", "financial situation of the municipalities",
 - "spatial structures and housing" and "natural resources"
- However, the law has a potentially positive impact on the factors:
 - "mobility and digital infrastructure",
 - "vital services" and
 - "engagement, cohesion and participation".

18

3. “mobility and digital infrastructure”

- Does the project have an impact on mobility in regions and/or on the provision of digital infrastructures and the accessibility of services or administrative services?
- If so, which ones and in which area (e.g. broadband, mobile telephony, public transport, etc.) as well as at which spatial level (e.g. municipalities, cities, districts)?
- Will “weak” regions be strengthened/not influenced/weakened in their connectivity?
- Are certain groups of the population particularly affected?

19

3. “mobility and digital infrastructure”

Results:

- The two new forms of transport have the potential to be nationwide, user-oriented, affordable and sustainable.
- the law has potentially positive effects on regional and local mobility offers
- Scheduled on-demand transport has the potential to supplement classic public transport in cities at peak and off-peak times.
- In rural regions both new forms can make a contribution to closing mobility gaps of the local public transport.
- regions with weak access to mobility services will be strengthened in terms of connectivity.

20

4. “vital services”

- Does the project have an impact on vital services?
- If so, in which area:
 - local supply, health, care, childcare, education,
 - accessibility, administrative services, security
- and at which spatial level:
 - municipalities, cities, districts
- Are certain population groups particularly affected?

21

4. “vital services”

Results:

- The law will potentially improve the vital services regarding accessibility. Complete accessibility has to be achieved in regular transport. It can be assumed that the future fleets (minibuses) for scheduled transport will be completely barrier-free.
- This will have a direct positive impact for disabled people. They will benefit from a more flexible and demand-oriented mobility offer.
- And outside of local public transport: there will be requirements for a minimum number of inclusion taxis and barrier-free vehicles in bundled on-demand transport.

22

5. “engagement, cohesion and participation”

- Does the project have an impact on social cohesion, volunteering or civil engagement?
- Does it affect democratic, social and cultural participation, or recreation?
- If yes, in which area as well as on which spatial level
 - e.g. municipalities, cities, districts
- Will the affected population be involved in the planning?
- In which ways is social cohesion or participation strengthened or will disadvantages be prevented?
- Do the measures strengthen particularly structurally weak regions?
- Are certain population groups particularly affected?

23

5. “engagement, cohesion and participation”

Results:

- By introducing bundled and scheduled on-demand transport, the mobility options in structurally weak regions can be improved.
- Thus, the law has a potentially positive effect on citizens' opportunities to participate in the cultural, social and political life of a region.
- This is especially true for people in rural and underserved areas who do not own a car or are not able to drive a car.
- This also strengthens cohesion in these regions through better participation.
- It also potentially makes it easier to perform voluntary work in places further away, which would otherwise require a car.

24

Resumee

Overall result:

- The ELC-check showed that the law has no negative impact on the ELC
- There are potentially positive impacts on equal living conditions.

25

Thank you!

- Questions? -

26